

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Lokální politické stranictví v prostředí územní
samosprávy ve městě Turnov**

Bc. Marek Kroupa

© 2017 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Marek Kroupa

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy ve městě Turnov

Název anglicky

Local political partisanship in a local government environment in the town of Turnov

Cíle práce

Tématem diplomové práce je lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy. Výzkum bude zaměřen na vybranou obec – město Turnov ležící v Libereckém kraji (okres Semily). Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy vývoje lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb.

Metodika

Ve výzkumu samosprávy (politiky) na lokální (komunální) úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezhledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení (Balík 2005, s. 166-167). Při vypracování práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce bude postavena jako případová studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky studium dokumentů a dotazování. Dále budou použity další standardní metodologické postupy, především komparace.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Turnov, územní samospráva, rozvoj obce, participace občanů, místní spolek, politická strana, volební strana, komunální volby, kandidátní listina, povolební koalice

Doporučené zdroje informací

Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009.

Balík, S. Metodologie výzkumu komunální politiky. In Fiala, P.; Strmiska, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: CDK, 2005.

Čmejrek, J. a kol. Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Praha: Kernberg Publishing, 2009.

Čmejrek, J.; Bubeníček, V.; Čopík, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010.

Fiala, P. a Strmiska, M. Teorie politických stran. Praha: Barrister & Principal, 1998.

Jüptner, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80-101.

Katz, R.; Mair P. How parties organize: change and adaptation in party organizations in Western democracies. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 1994.

Klíma, M. Od totality k defektní demokracii. Praha: Slon, 2015.

Klíma, M. Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha: RADIX, 1998.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 15. 3. 2017

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 15. 3. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy ve městě Turnov" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 23.3. 2017

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D. za vstřícný přístup, odborné vedení a podporu při psaní této práce. Také děkuji starostovi, zastupitelům a členům místních organizací města Turnov za ochotu a vstřícnost při poskytování informací.

Lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy ve městě Turnov

Souhrn

Tématem diplomové práce je lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy ve městě Turnov. Teoretická část, literární rešerše vymezuje základní pojmy vztahující se k této problematice. Na literární rešerši navazuje praktická část, ve které jsou získané poznatky aplikovány na místní turnovskou samosprávu. Praktická část práce charakterizuje hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnocuje jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. Dále tato část identifikuje místní politické aktéry, určuje jejich vzájemné vztahy a na základě komparace výsledků komunálních voleb a analýzy vývoje lokálního stranického systému definuje charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy. Práce zjišťuje, zda lze na město Turnov aplikovat teorii Katza a Maira o dlouhodobém poklesu počtu členů v místních organizacích politických stran v západních demokraciích. Dále určuje, které socioekonomické faktory zapříčiňují skutečnost, že jsou v Turnově při komunálních volbách úspěšnější pravicově orientované strany a také zkoumá, jestli je možné v tomto městě zaregistrovat úspěch tzv. „bleskových stran“ popsaných Klímou.

Klíčová slova: Turnov, územní samospráva, rozvoj obce, participace občanů, politická strana, stranický systém, komunální volby, kandidátní listina, povolební koalice, místní organizace politické strany, sdružení nezávislých kandidátů

Local political partisanship in a local government environment in the town of Turnov

Summary

The thesis deals with the issue of local political partisanship in a local government environment in the town of Turnov. Theoretical parts define basic concepts related to this topic. The theoretical part is followed by practical in which the attainments gained are applied to the local government in Turnov. Practical part of the thesis characterizes main socioeconomic indicators and evaluates their impacts on the development and functioning of the local government. This part also identifies local politics subjects, determines their relations and based on the comparison of results of municipal elections and the analysis of the development of the local party system defines the character of the decision-making process of local government. Thesis finds out whether it is possible to apply in Turnov the theory of Katz and Mair about long-term decline in the number of members in local organizations of political parties in Western democracies. It also determines that socioeconomic factors cause the success of right-wing parties during the municipal elections and detects if it is possible in this town to register success of new so-called “flash parties” described by Klíma.

Keywords: Turnov, local government, community development, citizen participation, political party, party system, municipal elections, candidate list, after-election coalition, local organization of political party, local associations of independent candidates

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Pojem demokracie	15
3.2 Politické strany.....	16
3.2.1 Funkce politických stran	18
3.2.2 Typy politických stran	20
3.2.3 Nová etapa, nové elitní strany („bleskové strany“)	22
3.2.4 „Bleskové strany“	24
3.3 Stranické systémy.....	25
3.3.1 Lokální stranické systémy	27
3.3.2 Lokální modely demokracie	29
3.4 Komunální volební proces a orgány obce	31
3.4.1 Volby do zastupitelstev obcí.....	32
3.4.2 Politická participace občanů	33
3.4.3 Orgány obce.....	35
3.5 Lokální politické stranictví	39
3.5.1 Parlamentní strany v lokálním politickém prostoru.....	41
3.6 Teorie koalic v komunální politice	44
3.6.1 Koalice v obcích větší střední velikosti	46
4 Praktická část	47
4.1 Charakteristika města Turnova	47
4.2 Demografická struktura.....	49
4.2.1 Struktura obyvatelstva podle věku, vzdělání a ekonomické aktivity.....	50
4.3 Ekonomika	52
4.3.1 Pracovní příležitosti a nezaměstnanost	54
4.3.2 Investiční potenciál města.....	55
4.3.3 Rozpočet města	55
4.4 Doprava	56
4.4.1 Silniční doprava	57
4.4.2 Železniční doprava.....	57
4.5 Školství.....	58
4.5.1 Základní a speciální školy.....	58
4.5.2 Střední školy a učiliště	58

4.6	Domácnosti a bydlení.....	59
4.7	Zdravotnictví.....	59
4.8	Souhrn socioekonomických charakteristik Turnova.....	60
5	Komunální volby v Turnově a politické subjekty města	61
5.1	Analýza komunálních voleb v Turnově 1994 – 2014.....	61
5.1.1	Komunální volby 1994.....	61
5.1.2	Komunální volby 1998.....	63
5.1.3	Komunální volby 2002.....	65
5.1.4	Komunální volby 2006.....	67
5.1.5	Komunální volby 2010.....	70
5.1.6	Komunální volby 2014.....	72
5.2	Lokální politické subjekty města a jejich volební programy.....	77
5.2.1	Sdružení nezávislých kandidátů – Nezávislý blok.....	77
5.2.2	ANO 2011.....	80
5.2.3	TOP 09.....	82
5.2.4	Turnov potřebuje změnu.....	84
5.2.5	ČSSD.....	85
5.2.6	ODS.....	87
5.2.7	Svobodní.....	89
6	Výsledky a diskuse	91
7	Závěr.....	93
8	Seznam použitých zdrojů	95
9	Přílohy	101

Seznam obrázků

Obrázek 1	Administrativní členění Libereckého kraje.....	47
Obrázek 2	Náměstí Českého ráje v Turnově.....	48
Obrázek 3	Hrad Valdštejn.....	48
Obrázek 4	Znak města Turnova.....	60

Seznam tabulek

Tabulka 1	Vývoj počtu obyvatel v Turnově od roku 1869	49
Tabulka 2	Vývoj počtu obyvatel Turnova v letech 2002 - 2016	49
Tabulka 3	Věková struktura obyvatelstva (Sčítání lidu, domů a bytů 2011).....	50
Tabulka 4	Vývoj průměrného věku obyvatel v obcích (stav k 31.12. 2011).....	50
Tabulka 5	Vzdělanostní struktura obyvatelstva (SLDB 2011)	51
Tabulka 6	Ekonomická aktivita obyvatelstva (SLDB 2011)	52
Tabulka 7	Počet podnikatelů (FO a PO) a počet živností	53
Tabulka 8	Podíl nezaměstnaných osob v Turnově	54
Tabulka 9	Hospodaření města Turnov (údaje v tis. Kč)	55
Tabulka 10	Volební výsledky stran v komunálních volbách 1994.....	62
Tabulka 11	Volební výsledky stran v komunálních volbách 1998.....	64
Tabulka 12	Volební výsledky stran v komunálních volbách 2002.....	66
Tabulka 13	Počet kandidátů do zastupitelstva Turnova dle politické příslušnosti	67
Tabulka 14	Volební výsledky stran v komunálních volbách 2006.....	69
Tabulka 15	Volební výsledky stran v komunálních volbách 2010.....	71
Tabulka 16	Volební výsledky stran v komunálních volbách 2014.....	74
Tabulka 17	Zvolení zastupitelé z výsledku komunálních voleb 2014 dle abecedy	75
Tabulka 18	Počet kandidátů do zastupitelstva Turnova dle politické příslušnosti	76

Seznam grafů

Graf 1	Účast voličů v komunálních volbách v ČR v období 1994 - 2014	34
Graf 2	Rozdělení mandátů v zastupitelstvech obcí ČR mezi navrhuující strany	41
Graf 3	Podíl nezaměstnaných osob v Turnově.....	54
Graf 4	Vývoj rozpočtu města Turnova Turnov	56
Graf 5	Volební výsledky v Turnově 1994.....	62
Graf 6	Volební výsledky v Turnově 1998.....	64
Graf 7	Volební výsledky v Turnově 2002.....	66
Graf 8	Volební výsledky v Turnově 2006.....	69
Graf 9	Volební výsledky v Turnově 2010.....	71
Graf 10	Volební výsledky v Turnově 2014.....	74

1 Úvod

Česká republika patří k těm zemím, které jsou charakteristické pro své atypické rozdělení na veliký počet obcí, což představuje značné roztržštění politických sil a poměrně rozmanité podmínky pro vytváření politických subjektů. Tato skutečnost pochopitelně vyzývá ke studiu lokálního politického procesu, jenž zásluhou tohoto rozštěpení může způsobovat jisté zvláštnosti, které není možné na vyšších (krajských, národních) úrovních vypořádat. Zkoumání lokálního politického stranictví se v posledních letech stává zásadní hlavně pro politology, kteří zdůrazňují důležitost komunálního politického procesu ve vztahu k zastupitelské demokracii. Prioritou komunální politiky je rozhodování o správě místních záležitostí a klíčovou roli hrají při komunálních volbách, které se v České republice konají každé 4 roky zdejší občané. Ti dostávají příležitost zvolit své zastupitele a podílet se tak na místním rozvoji obce. Avšak stejně jako na vyšších úrovních politiky, tak i na lokální úrovni není zásadní podmínkou pouze vysoká a pravidelná volební účast, ale také předpoklad možnosti dostatečného výběru vhodných kandidátů z jednotlivých politických subjektů a jejich angažovanosti do zastupitelských pozic.

První část této práce se zabývá teoretickými předpoklady demokracie, politickými stranami a jejich typologií. Dále je popisována klasifikace stranických systémů a komunální volební proces. V závěrečné části teoretických východisek práce pojednává o samotné problematice lokálního politického stranictví a tvorby koalic na úrovni komunální politiky.

V druhé, praktické části jsou vymezeny sociální a ekonomické charakteristiky města Turnova, které přibližují jeho demografickou strukturu, místní ekonomiku a úroveň veřejných služeb. Finální část diplomové práce analyzuje jednotlivé komunální volby z let 1994 – 2014, míru volební participace občanů, sestavování kandidátních listin místních politických představitelů, vznik a vývoj aktuálních politických aktérů, jejich členské základny, formy volebních kampaní a také programy, se kterými do komunálních voleb vstupovali.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tématem diplomové práce je lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy. Výzkum byl zaměřen na vybranou obec - město Turnov ležící v Libereckém kraji (okres Semily). Turnov je městem, ve kterém sdružení nezávislých kandidátů¹ vždy hrálo důležitou roli v komunální politice, ačkoliv se dle Jüptnera kvůli složitým podmínkám kandidatury nezávislá sdružení v obcích větší střední velikosti téměř nevyskytují. Pro toto město je také z politického pohledu charakteristická značná pravicová orientace. Turnov se dále vyznačuje dlouhodobě nejvyšší nezaměstnaností v rámci Libereckého kraje a leží v Českém ráji, tedy v nejstarší Chráněné krajinné oblasti České republiky.

Cílem práce je v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy vývoje lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb.

V rámci výzkumu budou hledány odpovědi na tyto otázky: *Je možné aplikovat teorii Katze a Maira² o dlouhodobém poklesu počtu členů v místních organizacích politických stran v západních demokraciích na město Turnov? Jaké socioekonomické faktory zapříčiňují skutečnost, že jsou v Turnově při komunálních volbách úspěšnější především pravicově orientované strany? Lze úspěch a typické prvky nových, takzvaných „bleskových stran“ popsaných Klímou³, zaregistrovat i na lokální úrovni ve městě Turnov?*

¹ V posledních letech se konkrétně jedná o významného aktéra SNK – Nezávislý blok.

² Katz a Mair v roce 1994 publikovali tuto teorii v knize: How Parties Organize. Change and Adaptation in Party, Organizations in Western Democracies.

³ Klíma (2015) popisuje trend „bleskových stran“ v knize: Od totality k defektní demokracii.

2.2 Metodika

Ve výzkumu samosprávy (politiky) na lokální (komunální) úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezohledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení (Balík, 2005, s. 166-167).

Pro vypracování teoretické části je použita odborná literatura autorů, kteří se zabývají problematikou v oblasti demokracie, politických stran, stranických systémů, volebního procesu v obcích, lokálního politického stranictví a teorií komunálních koalic. Ke zpracování praktické části je využíván výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce je koncipována jako případová studie. Ke sběru dat je využit kvalitativní výzkum, zejména jeho dvě základní techniky: studium dokumentů a osobní polo-standardizované rozhovory.

Hlavní zdroje dat tvoří oficiální dokumenty Českého statistického úřadu (volební server, údaje ze sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011), údaje z Úřadu práce České republiky, krajské pobočky v Liberci, Integrovaného portálu Ministerstva práce a sociálních věcí, strategické dokumenty Městského úřadu Turnov, zápisy ze zastupitelstva města Turnova (dostupné na oficiálních webových stránkách města Turnov), místní zpravodajství a volební programy jednotlivých místních politických aktérů. Významnou část zdrojů také dále tvoří sedm polo-standardizovaných rozhovorů s předsedy místních politických subjektů, členy zastupitelstva i starostou města Turnova, které byly uskutečněny během srpna a září roku 2016 a jejichž témata se týkala vzniku a vývoje místních organizací politických stran, jejich členských základen, volebních programů, kampaní či participace vyšších úrovní politiky. Seznam otázek pokládaných místním politickým aktérům lze najít v příloze č. 1. Dále jsou použity další standardní metodologické postupy, především komparace. Srovnávány jsou například socioekonomické údaje, volební výsledky nebo volební účast občanů.

3 Teoretická východiska

Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Lid je zdrojem veškeré státní moci, vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. Politický systém České republiky je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran, které respektují základní demokratické principy a odmítají násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů. Politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny vyjádřené svobodným hlasováním (Zákon č.1/1993 Sb.).

Listina základních práv a svobod zajišťuje občanům ČR základní práva a svobody, mezi která patří i politická práva. Zaručuje jim právo svobodně se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích. Občané mají taktéž právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich. Dále říká, že politické strany a politická hnutí, jakož i jiná sdružení, jsou od státu odděleny. Zajišťuje občanům právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců, čímž vystihuje demokratický systém zastupitelské demokracie v naší zemi. Volební právo občanů je charakterizováno jako všeobecné a rovné, vykonávané tajným hlasováním. Občané mají současně za stejných podmínek přístup k voleným a veřejným funkcím. Samostatné soutěžení politických aktérů v demokratické společnosti, včetně politických práv a svobod je dále upraveno v zákoně. Pro komunální úroveň je stěžejní zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí (Zákon č. 491/2001 Sb.).

V Ústavě ČR (Hlava sedmá) článek 99 říká: „Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.“ Obec je v zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) definována jako základní územní samosprávné společenství občanů tvořící územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Dále obec vystupuje jako veřejnoprávní korporace, která má svůj vlastní majetek a v právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec také nadále zajišťuje péči o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, přičemž při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem (Zákon č. 128/2000 Sb.). Jednotlivé orgány obce, způsob jejich zvolení, jmenování či odvolání podrobněji popisuje Zákon o obcích (obecní zřízení) č. 128/2000 Sb. V tomto zákoně je dále také podrobně obsažen rozsah pravomocí a povinností těchto orgánů.

3.1 Pojem demokracie

Původ slova demokracie pochází z řeckého *démokratiá*, které je složeno ze dvou slov; *démos* = lid a *kratein* = vládnout. Demokracie je tedy význam doslovně přeložený jako vláda lidu. Za nejslavnější definici demokracie můžeme považovat tu, kterou ve svém gettysburském projevu pronesl roku 1863 americký prezident Abraham Lincoln. Ten ji vymezil jako „*vládu lidu, prostřednictvím lidu a pro lid.*“ Tuto definiční zásadu však nepřijímaly jen západní demokracie, ale i latinskoamerické, asijské nebo africké autoritářské režimy, či dokonce totalitární komunistické režimy, které mnohdy prohlašovaly, že zrovna ony jsou těmi nejoptimálnějšími „socialistickými demokraciemi“. Tato antinomie byla zapříčiněna diferenční, mnohdy obsahově dočista účelovou interpretací principu demokracie a také otázkou jejich hierarchie. Jiné eventuality v objasnění konceptu demokracie rozvinul také Giovanni Sartori, který tak zároveň upozornil na obecnou komplikovanost jednotného chápání tohoto termínu, který je možno nazvat za obsahově polyvalentní (mnohovýznamový). Pojem demokracie je v současné době natolik univerzálně užívaný a mnohdy zneužívaný, že obecný konsensus týkající se jeho výkladu je vlastně nemožný.

Významný americký politolog Robert Dahl zformoval inspirativní souhrn historických transformací demokratických podob. První transformace započala v období antického Řecka a vztahuje se na malé relativně homogenní městské státy. Druhá přeměna začala v 18. a 19. století, kdy nově vyvíjející se národní státy postupně přijímaly demokratickou formu vlády v její zastupitelské podobě. Jednalo se tedy o přeměnu od městského státu ke státu národnímu, která se neoddělitelně slučovala se zastupitelskou formou vlády a ideou politické rovnosti. Třetí vlna demokratické transformace se podle Dahla pojí s problémy, které jí postihovaly na konci 20. století. Dokonalou demokracii se nepovedlo uskutečnit nikde na světě, avšak polyarchie se rozšířily do podstatné části světa. Dahlova třetí transformace s sebou nesla velkou výzvu v podobě realizace demokracie v nadnárodních útvarech. Dahl byl však v tomto ohledu skeptický a potencionální rozvojem naději viděl v posilování prvků jako např. využití nových telekomunikačních a informačních technologií, které by pomohly občanům lépe informovat o politických problémech a navýšily jejich zainteresovanost do národního politického systému (Hloušek, Kopeček, 2004, s. 15-23).

➤ **Základní typy demokracie**

Přímá (participační) demokracie, která svou tradicí spadá až do antiky, *vychází z principu zapojení všech občanů do správy věcí veřejných*. Za „typický“ příklad starověké participativní demokracie je všeobecně považována demokracie Athén. V moderních demokratických systémech se tento druh takřka neobjevuje. Výjimečný případ země s polopřímou demokracií, kde se kombinují prvky přímé a nepřímé demokracie je Švýcarsko. K nejvýznačnějším nástrojům přímé demokracie, patří referenda⁴ a lidové iniciativy⁵.

Zastupitelská (nepřímá) demokracie je založena na předpokladu, že *občané nevykonávají moc přímo, ale pomocí volených zástupců, kteří reprezentují jejich zájmy*. Nejdůležitějšími instituty jsou parlament, politické strany, volný (reprezentativní) poslanecký mandát a všeobecné volební právo. Vzor tohoto typu demokracie se stal východiskem v podstatě ve všech západoevropských zemích (Hloušek, Kopeček, 2004, s. 25-42).

3.2 Politické strany

Politické strany jsou jednou z nejdůležitějších složek zastupitelské demokracie. V moderní politice je důležitost politických stran natolik zásadní, že by se jejich význam a úloha neměla brát jako samozřejmost. Společnost například zapomíná na fakt, že politické strany slouží jako nástroj k vítězství ve volbách a zisku vládní moci teprve od počátku 19. století. V dnešní době je jejich existence po celém světě nesporná. Nevyskytují se jedině v těch částech světa, kde je zavedena diktatura či vojenská vláda. Politické strany jsou důležitým pojítkem mezi státem a občany, mezi vládními institucemi a skupinami a zájmy ve společnosti, a proto ji můžeme definovat jako základní organizační jednotku moderní politiky (Heywood, 2004, s. 265).

⁴ Nejrozšířenější soudobá forma přímé demokracie, kde občané dané země rozhodují nějakou otázku tak, že ji buď schválí, nebo odmítnou.

⁵ Umožňují obyvatelům (za předpokladu shromáždění určitého počtu podpisů) vystoupit s konkrétním návrhem zákona či požadavkem, který je posléze předložen k rozhodnutí v referendu.

➤ Definice politické strany

Ač se to může zdát paradoxní, vymezení pojmu „politická strana“ je značně problematické a mnoho autorů se v něm liší. I proto se stále noví a noví autoři snaží politickou stranu definovat dostatečně obecně a dosáhnout tak jisté absolutní platnosti této komplikované definice, jež by byla schopná dostatečně obsáhle vystihnout celý tento pojem a současně byla platná ve všech situacích bez jakéhokoli časového nebo geografického omezení. Tvorbu takovéto definice nicméně ztěžuje mimo jiné historický determinismus⁶ a nové jevy vyskytující se v rámci politických stran⁷. Fiala a Strmiska (1998) ve své publikaci předkládají řadu definic, které dělí do čtyř skupin. *Klasické, obecné, minimální a speciální*, přičemž za *klasickou* považují tu od Webera, který navázal na W. Hasbacha a definoval politickou stranu jako dobrovolně vytvářenou skupinu s cílem poskytnout svým předákům moc uvnitř skupiny a aktivním členům (ideové nebo materiální) možnosti prosazení věcných cílů nebo dosažení osobních výhod nebo obojího zároveň. Někteří autoři (Maurice Duverger, Klaus Von Beyme) nejvýznamnějších prací o politických stranách se snaží *obecné* definici raději s jistou elegancí vyhnout. Mezi *obecné* definice řadí autoři například Epsteinovu, která formuluje politickou stranu jako „...*libovolnou skupinu, jakkoliv organizovanou, snažící se do vládních úřadů zvolit lidi pod svým jménem.*“

Přesto však doposud zmíněné definice nejsou dostatečně uspokojivé a vždy jim chybí nějaký aspekt, nebo v nich nejsou zahrnuty současné, či historické subjekty, anebo nedostatečně separují politické strany od jiných politických organizací. Řešení o nalezení ideálu této definice nabízí „populární“ *minimální* definice významného italského politologa a filosofa Giovanna Sartoriho, která definuje politickou stranu jako „...*jakoukoliv politickou skupinu, která se představuje ve volbách a je schopna prostřednictvím voleb umístit kandidáty do veřejných úřadů*“ (Sartori, 2005, s. 74). Další variantou je vzdát se obecné definice, ale zároveň vytvořit takovou, která nemusí platit za všech okolností a nezahrnuje všechny typy politických stran, tedy je *speciální* (Fiala a Strmiska, 1998, s. 14–30).

⁶ Tzn. zakotvení pojmu politická strana v sociálním, kulturním a dobovém kontextu.

⁷ Na příklad tzv. catch-all party

3.2.1 Funkce politických stran

Politické strany fungují jako zprostředkovatelé mezi občany a politickou mocí. Současně je můžeme kvalifikovat jako hlavní nástroj politické participace občanů, a to nejen proto, že se při volbách ucházejí o jejich hlasy, ale zároveň sjednocují politicky aktivní občany na základě společných názorů, postojů a zájmů. Politické strany se snaží hájit zájmy svých stoupenců a také získat co největší podíl na státní moci a ve veřejné správě. Velký nástup politického stranictví přišel v rozvinutých zemích koncem 19. a na počátku 20. století. V této době docházelo k dotváření moderních demokratických systémů (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 65).

Podrobnější identifikace nabídky jednotlivých funkcí politických stran, jež autoři vysvětlují je poměrně pestrá a vychází z ideově teoretických postojů, které zastávají. Například George Brunner ve své klasické nauce o vládních systémech navazuje na německou tradici státovědy a ústavního práva a vychází z weberiánské tradice chápání politických stran. Brunner popisuje (1.) *integrační* funkci, která chápe nejrůznější formy zprostředkování mezi lidem a nositeli státního panství, (2.) mluví o funkci *výběru vedení*, z čehož vyplývá funkce, kdy strany vybírají a prosazují kandidáty do vedoucích funkcí. Další dvě funkce, jež Brunner uvádí, se navzájem vylučují, respektive doplňují. Jedná se (3.) o funkci *výkonu panství*, přičemž tuto funkci zastává ta strana (strany), která zvítězila ve volbách a vytváří exekutivu a (4.) funkce kontroly panství, kterou provádí opoziční politické strany. Dále můžeme v podstatě teoreticky rozdělit funkce do dvou typů, a to (1.) na funkce plněné *jednou stranou* v rámci politického systému a (2.) funkce, které plní v rámci politického systému *celý systém* politických stran. Funkce, které jsou plněné jednou stranou lze dále rozdělit na *univerzální* (plní je každá politická strana) a *speciální* (plní je za určitých podmínek jen některé politické strany). Tady nastává problém, kdy autoři dostatečně nediferencují typy jednotlivých funkcí a snižují tak vypovídací schopnost vytvořeného souhrnu. Většina současných tvůrců vychází při stavbě přehledu funkcí politických stran, ať už vědomě, či nikoliv ze dvou myšlenkových pramenů. Dle Burkeho a Webera se u prvního jedná o klasickou představu charakteristických znaků politické strany, kterými jsou *ideologie* a *patronáž*. V druhém případě je souhrn funkcí politického systému, které plní každý politický systém při přeměně inputs na outputs. Tento systém vytvořili ve své práci Comparative Politics, Gabriel A. Almond a G. Bingham Powell.

Tito dva autoři zmiňují šest elementárních funkcí politického systému. Při procesu přeměny dochází (1.) k formulaci požadavků, (2.) kombinaci alternativních návrhů jednání, (3.) dochází k formulaci autoritativních pravidel, ta jsou (4.) zavedena a prosazena, následná aplikace těchto pravidel je (5.) přizpůsobena individuálním případům s tím, že jsou tyto aktivity (6.) vyměňovány uvnitř politického systému a předávány okolí. Tento „Almondův katalog“ někteří autoři doplňují o další dvě funkce, tedy (7.) udržování a přizpůsobování systému a (8.) k tomu nepostradatelné rekrutování personálu. Nynější čeští autoři se problematikou funkcí politických stran zabývají spíše jen okrajově a často jen na základě standardních vzorů. Michal Klíma vytyčuje pět hlavních funkcí politických stran, kterými jsou (1.) sjednocování zájmů, (2.) integrační úloha, kterou chápe jako poskytnutí možností zájmovým skupinám podílet se na formování a prosazování stranického programu, dále uvádí (3.) politické socializace, (4.) mobilizace voličů a finálně (5.) funkce organizace vlády. Miroslav Novák zase zmiňuje na základě starší Apterovy práce čtyři základní funkce. (1.) rekrutování, výběr a střídání řídicích pracovníků, (2.) strukturování veřejného mínění, (3.) integrace sociálních skupin a (4.) kontrolu, koordinaci a stabilizaci vládních orgánů.

Existuje mnoho tvůrců, kteří se snažili vytvořit tzv. „funkční katalogy“, jichž je také skutečně hojné množství, a právě i to vyvolalo snahu současných autorů tuto směsici funkcí politických stran zjednodušit. Jedním z nich je Elmar Wiesendahl, který se pokusil redukovat tyto funkce a došel až k číslu osmnáct. Skrze jeho snahu je zřetelné, že ani není možné jeho katalog použít, protože se v něm objevují hlediska, jež se překrývají a doplňují. Za zmínku však jistě stojí funkce Klause von Beymeho a jeho redukce čtyř základních funkcí politických stran. Beyme je formuloval jako (1.) funkce vymezení cíle (ideologie a programatika), (2.) funkce artikulace a agregace společenských zájmů. Další funkce je typická pro období voleb a tedy se jedná o (3.) funkci mobilizace a socializace občanů v systému a (4.) rekrutování voleb a funkce vytváření vlády. Navzdory jeho snaze o usnadnění výčtu funkcí byl jeho výzkum problematický, neaplikovatelný a výsledný efekt byl opět rozsáhlý katalog (Fiala a Strmiska, 1998, s. 50-75).

3.2.2 Typy politických stran

Ke klasifikaci a typologii politických stran je autory využíváno velké množství rozdělení, kdy vycházejí z mnoha různorodých hledisek. Heywood (2004) dělí strany na *kádrové*, kterými označuje strany tvořené především vyškolenými a profesionálními straníky, od kterých se očekává, že budou projevovat vysokou míru politické angažovanosti a *masové*, které naopak kladou důraz na početné členstvo a vytváření široké voličské základny. Klasifikace Sigmunda Neumanna rozlišuje mezi *reprezentativní*, jež vidí svou hlavní funkci v zajišťování voličských hlasů a tedy kladením důrazu na principy a průzkumy veřejného mínění a strany *integrativní*, které sledují strategie spíše aktivní než reaktivní a chtějí spíše masy mobilizovat, vychovávat a inspirovat než jen reagovat na jejich problémy. Tento autor nadále člení strany na *ústavní*, respektující práva a nároky ostatních stran, a tudíž fungujících v rámci pravidel a omezení a naopak *revoluční*, což jsou strany protisystémové či protiústavní, které se snaží uchopit moc a roztržít současnou ústavní strukturu. Podle ideologické orientace se rozlišují především politické strany označované jako *levicové* (pokrokové, socialistické a komunistické) charakteristické zájmem o změnu ať už formou sociální reformy nebo celkové ekonomické transformace, přičemž tyto strany klasicky nachází podporu v dělnických třídách a *pravicové* (zejména konzervativní), které podporují stávající společenský řád, mezi jejichž příznivce zpravidla patří podnikatelé a materiálně saturované střední třídy. Tato koncepce, která spočívá v jasném roztržení na levicové a pravicové strany je však v nejlepším případě zjednodušující, v nejhorším naprosto zavádějící (Heywood, 2004, s. 267-269).

Max Weber např. kdysi rozlišoval politické strany podle cílů na *světonázorové*, *patronátní* a *honorační*. Na Webera již ve 30. letech navázal Sigmund Neumann, který zdůrazňoval rozdíl mezi stranou *individuální reprezentace*, což je pojem strukturálně totožný s označením *honorační* strana a *integrační* stranou, která v zásadě odpovídá pojmu *masová* strana. Tato jednoduchá rozčlenění měla při stranicko-politickém vývoji ve své době jistou platnost, ovšem dnes už tento elementární typologický model můžeme považovat za takřka neakceptovatelný. Proto je dále uvedeno několik primárních typologií shrnutých H. U. Brinkmannem, jenž vytvořil členění podle:

- 1) Cílů a charakteru utváření
 - Strany patronáže
 - Třídní strany
 - Světonázorové strany
 - Programové strany
 - Platformní strany

- 2) Sociálních aspektů organizační struktury
 - Honorační strany
 - Masové strany
 - Masové integrační strany
 - Kádrové strany
 - Party machine⁸

- 3) Sociodemografických příznaků
 - Zájmové strany
 - Strany všelidové

- 4) Politické orientace a politických cílů
 - Konzervativní
 - Liberální
 - Křesťansko-demokratické
 - Sociálně-demokratické
 - Krajně pravicové
 - Zelené (alternativní) strany
 - Komunistické strany

Je však potřeba se zamyslet nad tím, zda je možné vůbec aplikovat obecnou typologii na všechny stranicko-politické systémy, a proto Fiala a Strmiska (1998) uvádějí dva univerzální směry typologie politických stran. *Vývojovou a ideově programatickou.*

⁸ Starší typ strany podobný patronátním stranám

Vývojová typologie vymezuje jednotlivé fáze vývoje politických stran a její rozmach je propojen s významnými jmény Maxe Webera, Sigmunda Neumanna a Otto Kirchheimera. U nás se mimo jiné touto problematikou významněji zabýval např. Michal Klíma. V této typologii však dominuje vytyčení čtyř primárních vývojových stádií politických stran, které uskutečnili Richard Katz a Peter Mair. Tito autoři rozdělují strany na:

1. *Elitní strany*, jejichž existenci řadí zejména do 19. století.
2. *Masové strany*, které převládaly v období mezi roky 1880 a 1960.
3. *Všelidové strany*, (tzv. catch-all parties), jejichž počátek se datuje k roku 1945
4. *Kartelové strany*, vytvářející se od roku 1970.

Nicméně tento typ typologie není v dnešní době zcela dostačující a k dalšímu rozřídění politických stran jsou využívány klasifikace jejich politických orientací. Takovéto typologii se říká ideově-programatická.

Ideově-programatická typologie je neuplatňovanější typologií využívanou k rozdělení politických stran. V tomto směru Klaus Von Beyme vytvořil klasifikaci do tzv. ideologických rodin. Jeho devět ideologických úrovní vychází z diferenciací politických stran vytvořených na základě konfliktních linií. Beyme tedy člení ideologické rodiny na 1. *liberální a radikální*, 2. *konzervativní* strany, 3. *socialistické a sociálně demokratické* strany, 4. *křesťansko – demokratické* strany, 5. *komunistické* strany, 6. *rolnické* strany, 7. *regionální a etnické* strany, 8. *krajně (extrémně) pravicové* a 9. *ekologické* strany (Fiala a Strmiska, 1998 s. 76-123).

3.2.3 Nová etapa, nové elitní strany („bleskové strany“)

Tato nová etapa evoluce stranického systému a demokracie nastala v ČR po sněmovních volbách v letech 2010 a 2013. Nemá smysl si dělat naděje, že se obnoví strukturované stranictví, ve kterém převládali zavedené strany levoprávého spektra, tudíž ODS a ČSSD, mezi kterými fluktovala KDU-ČSL. Není však na místě odsuzovat nově vzniklé strany a házet je podle Klímy (2015) do jednoho pytle. I přestože nové strany představují zvýšená rizika, současně však nabízejí příležitost demokratizovat

zakonzervované struktury klasických stran. Vznik těchto stran byl vyvolán systémovým selháním zavedených stran. Toto selhání způsobilo poptávku po novém startu demokracie a po nových stranách. Tento proces, který se v České republice uskutečnil po volbách 2013, umožnil vznik kvalitativně nové politické situaci, ve které vedle sebe kooperují dva typy politických stran: (1) *zavedené subjekty uchovávající* některé typické znaky tradičních masových stran a opačně (2) *nově vzniklé politické subjekty*, které se s etapou masových stran zcela rozcházejí. Pro tyto elitní, moderní strany manažerského typu je charakteristická minimální členská základna, takřka neexistující organizační struktura, omezené používání demokratických mechanismů při vnitrostranickém rozhodování, dominantní pozice vůdčích osobností a minimální program. Tyto strany čerpají inspiraci v západních demokraciích, kde místo propracovaného programu nabízejí krátkodobé cíle, manažerské schopnosti, centralizaci, marketing a hlavně výrazné osobnosti. Jednu podkategorii *novodobých elitních stran* představují *strany – firmy*. Zakladatelé těchto stran, podnikatelé tu figuruji v dominantní úloze. Na politické scéně pak prosazují manažerské a marketingové postupy. Předností tohoto přístupu je flexibilita a sázka na osobnosti, nedostatkem pak střet zájmů a sklon k oligarchizaci politiky.

Jako ukázkový příklad můžeme uvést podnikatele a zároveň ministra financí Andreje Babiše se svým hnutím *ANO 2011*, který je často konfrontován s italským magnátem Silvio Berlusconim, jenž roku 1994 založil uskupení *Vzhůru Itálie*. Jako další příklady systému *strany-firmy* můžeme zařadit Okamurův *Úsvit přímé demokracie* nebo *Věci Veřejné* Víta Bárty. Systémový klientelismus, korupce a organizovaný zločin v zavedených stranách ale také kompletní členská prázdnota – především tyto aspekty usměřily přechod k *elitnímu typu stran*. Tradičním stranám chybí osobnosti a ubývá členská základna, kdy v podstatě všechny politické subjekty vyhledávají nové osobnosti, které by obsadily na přední pozice volebních kandidátních listin. „V menších městech a obcích probíhá lov na místní elity – lékaře, učitele, podnikatele. Ve velkých městech jsou na mušce novináři, zpěváci, sportovci, ředitelé nemocnic.“ (Balík, 2014 cit. podle Klíma, 2015, s. 47) Do politiky se také čím dál více začali angažovat rektori a prorektori vysokých škol. Poté, co se v lednu 2014 stal Bohuslav Sobotka předsedou vlády, nastala nová etapa restrukturalizace stranického a politického systému. Samozřejmě, že rozpor mezi *pravíci* a *levíci* zůstává i nadále, avšak jak už bylo zmíněno, v současné době dominuje dělicí *linie mezi starými a novými stranami*. Pokud jsou ty staré více či méně okupované

netransparentním byznysem, ty nové soustředí pozornost na osobnosti a programy směřované proti politickému establishmentu, klientelismu a korupci.

Klíma ve své publikaci dále uvádí, že právě volební zemětřesení v letech 2010 a 2013 dávají šanci k návratu správy veřejných věcí od netransparentního byznysu zpět do rukou občanů. To však za podmínky, že zavedené a nové strany utvoří vzájemně konkurenční prostředí, ve kterém ty staré budou demokratizovat a ty nové si budou osvojovat standardní postupy politického fungování a vládnutí. Pokud by se zdařilo vytlačit vlivy klientelistických struktur z politické zóny, mohlo by zároveň dojít k *opětovnému obnovení klasického dělení levice – pravice*. K tomu je však potřeba nepolevující aktivity občanů, která směřuje na vyvažování nepoctivých procesů v politických stranách a mocenských institucích. Tyto transformace v politické společnosti mohou směřovat ke srovnání vztahů v samotných stranách, stejně tak jako v celé formě parlamentní vlády (Klíma, 2015, s. 45-48).

3.2.4 „Bleskové strany“

Proces přechodu na nové typy elitních stran vyvolává také nový fenomén, jenž zaznamenává podstatné zkrácení období mezi vznikem nového politického subjektu a jeho volebním úspěchem. Díky tomuto bleskovému procesu lze v posledních letech zaznamenat i takzvané „bleskové strany“. Tento fenomén je závislý na více faktorech. Ať už se jedná o krize zavedených stran, ekonomickou recesi, neustále rychlejší šíření informací skrze elektronická média, a tudíž nahromaděnou občanskou nespokojenost ale také již zmíněná vstřícnost výrazných osobností ze středních a vyšších vrstev vstoupit do politiky za nové strany a hnutí. Těmto stranám pak stačí rok či dva, někdy i pár měsíců, aby obsazovaly první pozice ve výzkumech veřejného mínění nebo získávaly zastoupení v parlamentu a vládě. Tento jev se ovšem netýká jen západních demokracií, ale začal se stávat typickým zejména pro postkomunistické regiony střední a východní Evropy. V České republice jsou toho důkazem nové politické subjekty jako Věci Veřejné, TOP 09, ANO 2011 a Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury, které byly v letech 2010 a 2013 ve volbách úspěšné. V sousedním Slovensku se zase v přímých volbách v roce 2014 stal prezidentem celkem překvapivě podnikatel a filantrop Andrej Kiska. Ukázkovým příkladem bleskového úspěchu je také nově založená Strana Miro Cerara na Slovinsku. Založila ji výrazná osobnost z Lublaňské univerzity, profesor ústavního práva Miro Cerar, jehož otec byl

dvojnásobný olympijský vítěz a trojnásobný mistr světa v gymnastice. Miro Cerar se na protest proti zkorumpovanosti a neschopnosti domácích politiků rozhodl v polovině května angažovat do politiky. 2. června 2014 založil vlastní stranu a už za 14 dní ho jako premiéra preferovalo 41 % voličů. Je také potřeba zmínit fakt, že nové politické subjekty typu hnutí ANO 2011 nebo Strany Miro Cerara nezastupují pravé, či levé okraje politického spektra, ale reprezentují *širší politický střed*. Reagují totiž na *radikální nespokojenost středních vrstev* s permanentně nepříznivým stavem zavedených stran (Klíma, 2015, s. 48-50).

3.3 Stranické systémy

Jedná se o systémy, skrze které politické strany jednají a také usměřňují politický proces v dané zemi. Tyto systémy ovlivňují škálu a povahu výběru, z kterého mají voliči možnost si vybrat a také mají zásadní vliv na soudržnost a stabilitu vlád. Konstruuji postoj mezi exekutivou a shromážděním, produkují tendenci buď ke konfliktu, nebo ke konsensu a charakterizují celostní formu politické kultury (Heywood, 2004, s. 286). Veškeré publikace pojednávající o této problematice uvádí různé typologie stranických systémů a současně i odlišná hlediska, která komparují tyto systémy. K jejich vzájemnému porovnávání se dle Klímy nejvíce využívají tyto aspekty: sociální původ stran, počet stran, organizační uspořádání stran, síla stran, ideologie a model opozice (Klíma, 1998, s. 141).

Nejtradičnějším pojetím pro třídění je hledisko *počtu stran*. Toto dlouhodobě využívané kritérium obvykle rozděluje stranické systémy na *jednostranické*, *dvoustranické* a *vícestranické* systémy. *Jednostranický* systém je charakteristický pro totalitní režim, kdy vládne pouze jedna strana, která si svoji politickou moc získává pomocí násilných opatření. Ostatní strany jsou v případě jejich existence z moci vyloučeny. *Dvoustranické* a *vícestranické* systémy se řadí mezi otevřené, konkurenční politické systémy. Komplikovanost těchto systémů lze propojit i s problematikou počtu stran, jelikož čím méně stran účinkuje na politickém poli, tím je systém jednodušší a naopak. Aspekt počtu stran je významný v souvislosti s hodnocením fragmentovanosti nebo koncentrovanosti politické moci (Klíma, 1998, s. 147-178).

Výrazným zastáncem myšlenky, že *dvoustranický* systém je kvalitativně perfektním mechanismem demokracie, byl francouzský politolog Maurice Duverger. Zastával tezi o tom, že se všechny politické alternativy vyznačují vnitřní dualitou. Z podstaty politické

duality pochází i podstata duality stran. Jedná se o systém, kdy se dvě dominantní strany střídají u moci. Úlohy si dělí tak, že jedna formuje exekutivu a druhá stojí v opozici, přičemž politický střed se v tomto případě nevyskytuje. V situaci, že je uměle vytvořená středová varianta, je systém nepřátelský a afektovaně rozdělený na pravicové křídlo levice a levicové křídlo pravice. Původ vícestranného systému objasňuje Duverger dvěma způsoby. V první řadě může (ale nemusí) dojít k rozporu uvnitř jedné strany a následnému vzniku dvou stran. Tento stav se vyskytuje tehdy, pokud umírněné a extrémistické síly (konzervativci a radikálové, reformátoři a revolucionáři), kteří běžně působí v každé straně, nejsou dále ochotni účinkovat v rámci jednoho politického subjektu. Ve druhém případě spouští transformaci na *vícestranický* systém přítomnost jednotlivě nezávislých názorových kontradikcí. Duverger připouští existenci systému více stran pouze ve smyslu jistého výsledku působení nadřazenosti dualismů (Klíma, 1998, s. 148-151).

Typologii pojednávající o kritériu síly stran zdárně určil francouzský politolog Jean Blondel. Ten stanovil, co je v tomto kritériu podstatné pro funkční stranické a politické uspořádání. Numerickou modifikací vytvořil základní koncepci „půlté strany“, kdy vydělil z dvoustranického systému druhou kategorii – systém „*dvouapůlté strany*“. Blondelova typologie pak tedy rozděluje systémy na *dvoustranické*, *dvouapůlstranické*, *vícestranické s dominantní stranou* a *vícestranické bez dominantní strany*. Jeho typologie prošla jistým vývojem, než získala svojí finální podobu. Zpočátku diferencoval státy podle procentního hlasu zisku ve volbách, přičemž do první skupiny umístil ty, co dokázaly získat kolem 90%, kde se většinou mezi dvěma stranami jedná o 1-3% vzájemnou odchylku, tudíž se jedná svou povahou o rovnovážný, *dvoustranický systém*. Třístranický systém (dvě nejsilnější strany získaly kolem 75 až 80%) se podle Blondela přemění v „*dvouapůlstranický*“ systém, jelikož kromě těchto dvou stran působí ještě další, sice slabší, přesto konkurenční strana. Poslední dva typy vícestranických systémů autor rozděluje v závislosti na existenci dominantní strany. O *vícestranickém systému s dominantní stranou* mluvíme v případě, že dominantní strana získala přibližně 40 % hlasů. Ojedinele se stává, že dosáhne nadpoloviční většiny, přesto je nenahraditelnou součástí jakékoliv vlády, ovšem nelze opomínat ani ostatní strany, které představují značnou politickou rivalitu a současně se participují vládnutí. *Vícestranický systém bez dominantní strany* bere v potaz situaci, kdy vládu tvoří tři nebo čtyři strany se stejným volebním ziskem. Politická konkurence je v tomto případě výrazněji odlišná oproti situaci,

kdy je strana v dominantním postavení. Zmíněná Blondelova koncepce typologie stranického systému je prospěšná s ohledem na to, jak přesně uvážil míru koncentrace či fragmentace vlivu jednotlivých účastníků stranického systému (Klíma, 1998, s. 160-163).

Stranickými systémy se zabýval také uznávaný italský politolog Giovanni Sartori. Jeho klasifikace stranických systémů ze sedmdesátých let 20. století je dnes považována za jednu z nejrespektovanějších. Sartoriho typologie totiž zohledňuje nejen kritérium počtu stran v systému, ale také ideologické přístupy účastníků stranického systému. I přes odlišná stanoviska jiných politologů nadále bere v potaz kritérium počtu, protože zastává názor, že tyto dvě zmíněná kritéria od sebe není možné absolutně odloučit a konkrétní podmínky pak stanovují, které z těchto kritérií je rozhodující. Sartori nejprve začíná s početním kritériem, aby stanovil zásadní atributy politického systému. Strana jako nástroj v dvoustranickém systému Sartorimu nepřijde tak atraktivní jako v případě větší početnosti stran. V situaci, kdy je větší množství stran, je zapotřebí více sledovat vládní, eventuálně koaliční potenciál jednotlivých stran.

Dále klade důraz na to, že z hlediska stranické soutěže nejsou důležité všechny strany s podílem v parlamentu, ale je nutné určit totožnost těch, které jsou vhodné. Velikost strany není rozhodující pro koaličně vyjednávací potenciál, tudíž i malá strana je relevantní, jestliže je schopná po jistou dobu určovat přinejmenším jednu z akceptovatelných vládních většin. Toto mínění má však jisté omezení a to takové, že se vztahuje pouze na strany vládně orientované s ideologickou přijatelností pro ostatní koaliční partnery. Pominuty tak mohou být např. *antisystémové strany*, které jsou sice mohutné, ale působí v permanentní opozici. Z tohoto důvodu vymezuje Sartori pomocné pravidlo počítání na základě zastrášovací síly, tzv. *vyděračský potenciál* opozičně orientovaných stran. Z toho vyplývá, že Giovanni Sartori do stranických systémů nezačleňuje strany disponující koaličním a vyděračským potenciálem. Jako relevantní stranu nazývá takovou stranu, která má bezvýhradní vliv na politický postup formování exekutivy nebo je významná pro opoziční strany (Sartori, 2005, s. 123-130).

3.3.1 Lokální stranické systémy

S jistou nadsázkou lze konstatovat, že studování politického systému v mnoha malých obcích lze redukovat na jistou analýzu lokálního stranického systému z příčiny údajné „apolitičnosti“ místního politického procesu. V menších obcích politické aktivity

široce souvisí s činnostmi a vztahy všedního kolektivního života v obci. Z tohoto důvodu je také potřeba připomenout, že použití pojmů (politická) strana a stranický systém na komunální politické úrovni je relativně obtížné. (Jüptner, 2004, s. 81). Na politickou stranu lze alespoň odkázat jako na volební stranu v lokálním volebním systému, eventuálně na již zmíněnou Sartoriho zkrácenou *minimální* definici. Stejně tak lze chápat stranický systém, který autoři Antoszewski a Herbut vymezují jako „...*na jedné straně konfiguraci politických stran v rámci politického systému, na straně druhé soubor vzájemných vztahů mezi politickými stranami a schémat chování, která jsou důsledkem mezistranické rivality determinované především bojem o hlasy voličů, a v případě většího počtu stran nutností hledání eventuálních partnerů připravených účastnit se procesu formování vládních koalic*“ (Cabada, Kubát a kol., 2002, s. 247).

Jak Sartoriho *minimální* definici politické strany, tak definici stranického systému autorů Antoszewskiho a Herbuta lze bezpochyby aplikovat i na lokální politické úrovni. Giovanni Sartori stranický systém ještě dále definuje jako „...*systém interakcí vyplývající z mezistranické soutěže*“ (Sartori, 2005, s. 55), přičemž touto definicí poukazuje na to, že vzájemné vztahy stran, resp. mechanismus stranického systému je z hlediska porozumění fungování stranického systému důležitější než samotné strany či formát systému, který přesto nelze pominout, neboť zahrnuje dispozice fungování mechanismu stranického systému. Typ stranického systému určuje statickou formu stranického systému převážně na základě kritéria počtu stran účinkujících na výchozí politické scéně a těsně se jich tak dotýká problematika plurality lokálního politického spektra. Použití kterékoli kategorizace stranických systémů pro srovnání politických prostředí v malých obcích je v podstatě irelevantní. V menších obcích se totiž mnohokrát střetáme např. s jednočlennými kandidátními listinami, což komplikuje identifikaci formátu určitého stranického systému, a tedy i eventuální srovnání s politickými poměry v jiné malé obci. Pokud navíc vezmeme v potaz rozlišení stranického systému na volební úrovni a úrovni zastupitelského orgánu, situace se nám zamotává mnohem markantněji.

Též při studování lokálních mechanismů stranického systému, které určují atributy a tedy i vlastní fungování stranických systémů je mnohdy možné vyvodit závěr, že pluralita formátu stranického systému nemusí být konsekvencí hypotetické politické plurality či „polarizace“ místního stranického systému. Může dojít k situaci, kdy se ukáže, že identifikovaný bipartismus na volební úrovni se na úrovni legislativního orgánu přeměnil v jasný monopartismus a opačně (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 107).

3.3.2 Lokální modely demokracie

U lokálních modelů demokracie je proces sestavování kandidátních listin predeterminován zavedenými vzorci chování a mechanismem stranického systému v konkrétním lokálním politickém prostředí. Především v menších obcích se jedná často o nejvýznamnější „politickou“ předvolební aktivitu. Vzor sestavování kandidátních listin před komunálními volbami vychází z formátu komunálního stranického systému na volební úrovni a především z volebního střetu o hlasy voličů. *Formát stranického systému a úroveň rivalry* jsou faktory, které lze považovat za nejpodstatnější definiční kritéria stanovující hlavní modely sestavování kandidátních listin, které jsou používány k definici a typologizaci lokálních modelů demokracie v rámci skupin malých obcí. Z pohledu formátu stranického systému lze konkrétní lokální systém stran definovat jako *pluralitní*, či *nepluralitní*. Z hlediska charakteru volebního boje na komunální úrovni je možné míru rivalry vymezit na *kooperativní* a *nekooperativní*.

Kombinací výše uvedených kritérií dostaneme typologii lokálních demokratických modelů, které rozčleňují obce do těchto čtyř skupin:

- 1) *Neparticipativní model* (nepluralitní systém + nekooperativní model)
- 2) *Apoliticko-demarchistický model* (nepluralitní systém + kooperativní model)
- 3) *Konsenzuální model* (pluralitní systém + kooperativní model)
- 4) *Kompetitivní model* (pluralitní systém + nekooperativní model)

Neparticipativní model tvoří skupinu obcí, kde je možné se střetnout s nepluralitním stranickým systémem a nekooperativní koncepcí lokálních politických subjektů. V tomto případě apatie a pasivita místních obyvatel dosahuje takových rozměrů, že ohrožuje vlastní samosprávu municipality. Mezi indikátory neudrživého stavu lokálního politického systému je provádění opakovaných nebo dodatečných voleb.

Apoliticko-demarchistický model se vyskytuje v obcích, kde kandiduje pouze jeden politický subjekt. Výsledky komunálních voleb jsou dopředu známy, jelikož počet kandidátů na jediné kandidátní listině nepřesáhne počet volených zastupitelů. Skládání „kandidátek“ připomíná spíše nábor členů zastupitelstva, který má za cíl zaplnit zastupitelské posty a udržet samostatnost obce. Do tohoto typu lze začlenit nově vzniklé obce. Jedná se však spíše o teoretický model, u kterého je možné se domnívat, že obce

disponující funkčním politickým systémem budou mít tendenci směřovat k více pluralitnímu konsenzuálnímu modelu.

Konsenzuální model tvoří obce s pluralitním stranickým systémem, ve kterém je zaváděna kooperativní strategie při dosahování konsenzu. S ohledem na výše zmíněná kritéria lze na obce řadící se do tohoto modelu nahlížet jako na vyspělejší variantu předešlého modelu. I pro tento typ modelu je cílem voleb zaplnit zastupitelská křesla z důvodu zachování autonomie obce. Tento formát stranického systému je sice charakteristický svým pluralitním prostředím (počet kandidátů je větší než počet přidělovaných mandátů), avšak volební souboje lze označit spíše za zdánlivě konkurenční než kompetitivní, navzdory tomu, že se voleb účastní více volebních stran. Úroveň rivality by se v tomto případě dala přirovnat k místnímu fotbalovému zápasu. Obce, jichž se týká konsenzuální model, se vyznačují bohatým spolkovým životem a převažuje v nich participativní politická kultura a účast na veřejném životě se mnohdy kryje s politickou angažovaností.

Kompetitivní model je poslední typ modelu, ve kterém se nachází obce s různými mechanismy stranických systémů, sestavování kandidátních listin a formou řízení předvolebního boje. Od předchozích typů se diferencuje vyšší úrovní rivality, která se ukazuje zejména v průběhu volební kampaně. Záměrem volebního střetnutí, které mnohdy nabývá kompetitivní či semikonkurenční povahy, není již pouze ustanovení zastupitelstva, ale dosažení a udržení kontroly nad vedením obce. Nezbytnou podmínkou je kandidatura většího počtu politických subjektů. Z rysů tohoto modelu je patrné, že se místní funkční mechanismy politických systémů přibližují systémům větších obcí. Kompetitivní model demokracie se může objevit i v malých obcích pod podmínkou, že se zde objevuje střetnutí alespoň dvou odlišných skupin s rozdílnými představami rozvoje obce. Obvyklým ukazatelem tohoto modelu v malých obcích jsou opakované (nové) volby. Dále se rivalita skupin s rozdílnými vizemi o vývoji obce projevuje četnými změnami v územním plánu či opětovanými transformacemi a anulováním již zahájených projektů.

Tyto uvedené lokální modely demokracie mají vliv na míru místní samosprávy ve dvou významech. První tvoří ekonomickou efektivitu lokální vlády, nazývanou též *účinnost* (effectiveness). Druhý znázorňuje politickou efektivitu (efficiency), tedy *akceschopnost* komunální vlády (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 155 – 166).

3.4 Komunální volební proces a orgány obce

Volby jsou pochopitelně nejdůležitější formou politické participace občanů a současně představují hlavní symbol zastupitelské demokracie, kde se projevuje aktuální politická vůle občanů. Primárním posláním voleb je stanovení současného rozložení politických sil v daném politickém prostoru a zabezpečit jim adekvátní zastoupení. Pomáhají rozpoznat aktuální požadavky a priority společnosti. Volby také umožňují občanům kontrolovat zastupitelské a exekutivní orgány a v situaci, kdy občané nejsou s politickou reprezentací spokojeni, mají možnost změny. Další funkcí voleb je integrační funkce, protože střet politických sil představuje různé, někdy i notně odlišné zájmy, cíle a priority. Volby mohou plnit tyto funkce za jistého předpokladu založeného na principu všeobecného, rovného a přímého volebního práva. V neposlední řadě pro fungování nejen demokratických voleb je jejich svoboda a politická pluralita, kde každý volič má právo vlastního výběru na základě vlastních preferencí bez sebemenšího nátlaku. S tím souvisí nutná existence možnosti výběru mezi více stranami a kandidáty a problém především u nejmenších obcí, v nichž mnohdy kandiduje do zastupitelstva velmi málo kandidátů a volebních stran. Při výběru z alternativ je také zapotřebí, aby měl volič dostatek informací o kandidátech k utvoření vlastního úsudku o nich. Při volbě nesmějí voliči vzniknout žádné výhody a nevýhody, s čímž je spojeno tajné hlasování, kdy musí být zajištěna nemožnost identifikace odevzdaných hlasů voličů (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 51-52).

Dopad na volební výsledky má nejen ochota voličů, ale dalším důležitým činitelem je samotný volební systém. V České republice je v souvislosti s komunálními volbami uzákoněn proporcionalní (poměrný) volební systém (Zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů). Tento systém dokáže nejlépe a nejspravedlivěji reflektovat aktuální rozložení politických sil, což je jeho největší předností. Aby nedocházelo v zastupitelském orgánu k velkému tříštění politických subjektů, je zde zavedena uzavírací klauzule 5%, která představuje umělý práh pro vstup do zastupitelstva. Často zmiňovanou nevýhodou tohoto volebního systému je jeho těžkopádnost. Dosažené hlasy musí být na mandáty přepočítány a ve zvoleném aparátu se těžko formuje většina a exekutivní koalice a dalším negativem je i větší závislost kandidátů na stranických strukturách než na voličích (Čmejrek, 2008, s. 49).

3.4.1 Volby do zastupitelstev obcí

V ČR upravuje volby do zastupitelstev obcí zákon č. 491/2001Sb. Uskutečňují se na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle principů poměrného zastoupení. Aktivní právo volit má občan obce, který dosáhl věku 18 let a je v obci přihlášen k trvalému pobytu. Volebním právem disponuje dle mezinárodní úmluvy ČR také občan jiného státu, jenž splňuje stejné podmínky. Obdobně je upraveno i pasivní právo volit (právo být zvolen). Obec tvoří jeden volební obvod, nicméně zastupitelstvo může dle §27 zákona č. 491/2001Sb. utvořit i více volebních obvodů. Kandidátní listinu mohou předkládat politické strany při volbách do téhož zastupitelstva obce pouze jednu, ale pokud se volí do téhož zastupitelstva ve dvou či více volebních obvodech, volební strana má možnost podat kandidátní listinu v každém volebním obvodu. Volebními stranami podle §20 tohoto zákona mohou být registrované politické strany a politická hnutí a jejich koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. Představuje-li volební stranu nezávislý kandidát, přiloží volební strana ke kandidátní listině petici podepsanou voliči, kteří podporují její kandidaturu. V případě sdružení nezávislých kandidátů je nezbytné 7 % podpisů občanů dané obce či obvodu. U nezávislých kandidátů je rozmezí podpisů 5 – 0,5 % občanů, přičemž tato závislost je ovlivněna velikostí obce či obvodu.

V komunálních volbách se využívají tzv. otevřené kandidátní listiny. Voliči je umožněno hlasovat pro jednotlivé kandidáty nebo pro volební stranu anebo tyto dva způsoby kombinovat. Každý volič musí hlasovat osobně, zastoupení je nedovolené. Po modifikaci hlasovacího lístku jej volič vloží do obálky, kterou dostal od okrskové volební komise. Komise poté sečte hlasy pro jednotlivé volební strany a pro jednotlivé kandidáty. Počet odevzdaných hlasů pro volební stranu je dán sumou všech hlasů, které získali její kandidáti. V další fázi figuruje Český statistický úřad, který na základě výsledků určí počet odevzdaných hlasů jednotlivým kandidátům a kandidátním listinám. Zjistí, které kandidátní listiny získají alespoň 5% z celkového počtu platných hlasů vyděleného počtem volených členů zastupitelstva a vynásobeného počtem jejích kandidátů, maximálně však počtem volených zastupitelů. Dalším kritériem je obsazenost alespoň nadpoloviční většiny mandátů, která ale musí být vždy větší než 5.

Dalším krokem je samotné přerozdělování mandátů postupujícím kandidátním listinám dle d'Hondtovy volební formule. Člen zastupitelstva získává mandát zvolením, ke kterému dojde ukončením hlasování (Čmejrek, 2008, s. 51-54).

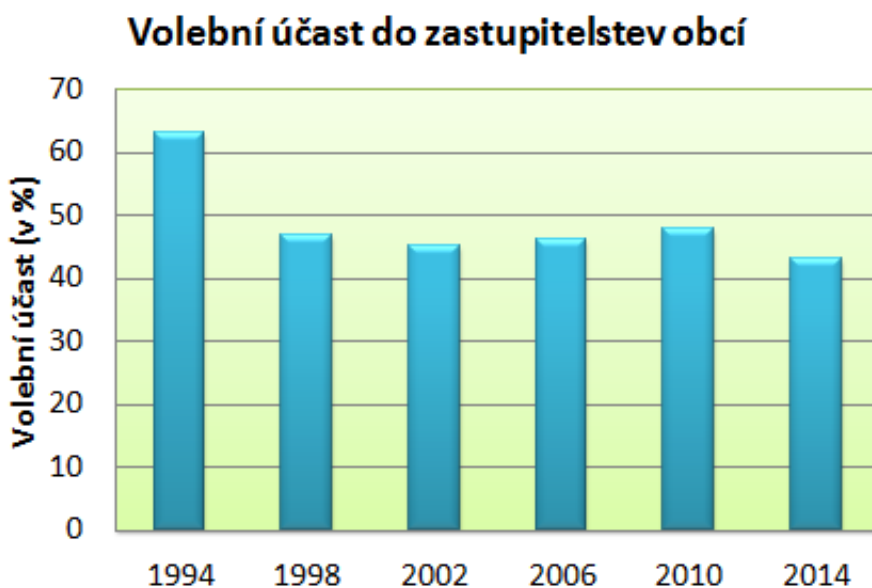
3.4.2 Politická participace občanů

Politická participace občanů bývá v dnešní době považována za velký problém zastupitelské demokracie, což lze vypožorovat na klesajícím zájmu a nízké angažovanosti občanů v politickém procesu. Nejlépe lze tento nepříznivý trend sledovat na klesající volební účasti. Čmejrek (2008) uvádí, že je třeba „*překlenout propast mezi politikou na národní úrovni a na úrovni místní či regionální*“. V závislosti na této problematice se ustavičně hledají nové formy politické účasti občanů. Jednou z takových forem je decentralizace veřejné správy a prosazování principu subsidiarity. K této problematice lze přistupovat v podstatě dvěma odlišnými přístupy. (1) pokles občanské participace je závažný problém, který ohrožuje demokracii, neboť vysoká míra politické participace občanů je pozitivní indikátor kvality demokracie. (2) druhý přístup pokládá pokles občanské participace na politické scéně za přirozený jev, který souvisí se stabilizací demokratické politiky a s všeobecnou spokojeností občanů s dosavadním vývojem (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 77).

Mezi formy politické participace občanů lze zařadit především hlasování ve volbách, zainteresování občanů do činnosti politických stran či zájmových skupin, občanské iniciativy, aktivity územních samospráv, různé formy vytváření veřejného mínění atp., (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 82).

Za nepolitickou formu občanské participace lze považovat především aktivity spojené se spolkovou či zájmovou činností. Spolkový život uskutečňuje hlavně sociální funkci. Zájmová sdružení výrazně zvyšují možnosti občanů zapojit se do veřejného života v obci. K těmto zájmovým sdružením nejčastěji patří dobrovolní hasiči, myslivci, různí chovatelé, zahrádkáři, včelaři a popř. i místní tělovýchovné jednoty. Autoři však vidí problém ve stárnutí členské základny a celkově klesajícímu zájmu především mladší generace o členství v těchto zájmových sdruženích, což má za následek i postupný úpadek jejich účasti na veřejném životě v obci (Čmejrek Bubeníček, Čopík, 2010, s. 85).

Graf 1 Účast voličů v komunálních volbách v ČR v období 1994 - 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle dokumentu ČSÚ, [2015]

Graf 1 znázorňuje skutečnost, že nejvyšší volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev byla na počátku analyzovaného období v roce 1994, kdy se voleb zúčastnilo více než 62 procent oprávněných voličů. V dalších komunálních volbách v roce 1998 poklesla volební účast o 16 procentních bodů na necelých 47 %. Kolem této hodnoty volební účast osciluje prakticky doposud, nicméně v roce 2014 byla volební účast celkově nejnižší.

Interes voličů účastnit se komunálních voleb ovšem není v českém prostoru stejnoměrný. Dlouhodobě nízká volební účast je typická pro Severní Čechy (Ústecký kraj, Karlovarský kraj) a Moravskoslezský kraj. Nízká ochota volit je rovněž charakteristická pro obyvatele těch správních obvodů ORP, na kterých se nacházejí statutární města. Ukázkovým případem může být míra volební účasti v Plzni, Českých Budějovicích nebo v Brně. Podprůměrná volební účast je také příznačná pro volby do zastupitelstva hlavního města Prahy. Oproti tomu nadprůměrná volební účast se vyskytuje ve vybraných správních obvodech východní části kraje Vysočina (Náměšť nad Oslavou, Nové Město na Moravě), Jihomoravského kraje (Šlapanice, Tišnov) či Plzeňského kraje (Nepomuk, Horažďovice). Společný atribut pro prakticky všechny správní obvody obcí s rozšířenou působností, ve kterých se vyskytuje nadprůměrná volební účast, je nízký počet obyvatel,

který je rozložen do více samostatných obcí, neboť všeobecně platí, že v obcích s nižším počtem obyvatel bývá vyšší podíl občanů na účasti volebního hlasování.

Z dlouhodobého hlediska se difference mezi maximální a minimální hodnotou volební účasti pohybuje v intervalu 36 až 42 procentních bodů. Statistickou pozoruhodností je také skutečnost, že ve všech doposud uskutečněných komunálních volbách byla největší ochota voličů v obci Konice (Olomoucký kraj). Naopak nejnižší ochota volit byla třikrát vyzorována ve správním obvodu Orlová (Moravskoslezský kraj) a dvakrát v Karviné (Moravskoslezský kraj), (Český statistický úřad, [2015]).

3.4.3 Orgány obce

Na základní vertikální typologii obecních uspořádání Page a Goldsmitha, která představuje vztah mezi jednotkami samosprávy a vyššími správními jednotkami navázali Hesse a Sharpe, přičemž tito autoři brali v úvahu tato kritéria: *rozdělení kompetencí týkajících se poskytování služeb, politická síla místní správy ve vztahu k výše postavené úrovni a význam přisuzovaný lokální demokracii*. Ačkoliv je jejich typologie široce akceptována, nevěnuje se nově demokratizovaným zemím střední a východní Evropy. O tuto proporci ji rozšiřuje až publikace Heinelta a Hlepase, ve které se autoři soustředí na starosty evropských zemí a kombinují v ní typologii zaměřenou na vertikální dimenzi komunální politiky s horizontálně orientovanou typologií Mouritzena a Svary. Ti se zabývají pozicí starosty v komunálním systému a rozlišují tyto čtyři typy komunálních systémů:

- 1) The strong mayor form (*system silného starosty*), ve kterém přímo volený starosta ovládá většinu v zastupitelstvu a drží většinu exekutivních pravomocí.
- 2) The committee – leader form (*system vůdce výboru*), ve kterém je jedna osoba jednoznačným politickým leaderem, přičemž to nemusí být právě starosta.
- 3) The collective form (*system kolektivního vedení*), kam patří *Česká republika* a v němž má exekutivní pravomoci kolektivní orgán (výbor) tvořen zvolenými zastupiteli, kdy v čele stojí starosta.
- 4) The council-manager form (*system manažerského výboru*), kde jsou všechny exekutivní funkce v rukou administrativních profesionálů a v čele je manažer jmenovaný zastupitelstvem (Jüptner a kol., 2009, s. 48-51).

➤ **Zastupitelstvo obce**

Zastupitelstvo obce je základním orgánem obecní samosprávy a je voleno v komunálních volbách dle zákona 491/2001 Sb. na období čtyř let. Zastupitelstvo obce je složeno z členů zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období stanoví v souladu se zákonem o obcích (Zákon č. 128/2000 Sb.) zastupitelstvo obce nejpozději do 85 dnů přede dnem voleb do zastupitelstev v obcích. Zastupitelstvo obce při stanovení počtu členů zastupitelstva obce přihlíží zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Počet členů stanoví tak, aby mělo v obci, městysu, městě, městském obvodu, městské části do 500 obyvatel 5 až 15 členů, nad 500 do 3000 obyvatel 7 až 15 členů, nad 3000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů, nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů. Pokud má město nad 50 000 do 150 000 obyvatel tak 25 až 45 členů a v případě, že má nad 150 000 obyvatel tak 35 až 55 členů. Volby do zastupitelstev se konají jednou za čtyři roky a člen získává mandát na základě zvolení. Funkce člena je veřejnou funkcí a musí být vykonávána osobně. Každý člen zastupitelstva obce má právo předkládat zastupitelstvu, radě, komisím a výborům návrhy na projednání, vznášet dotazy či připomínky a podněty na jednotlivé členy rady obce, na předsedy výborů, na statutární orgány právnických osob, jejichž zakladatelem je obec, a také na vedoucí příspěvkových organizací a organizačních složek, které obec založila. Zastupitelstvo obce především konzultuje záležitosti týkající se oblastí samostatné působnosti obce. Do jeho pravomocí spadá kupříkladu schvalování programu rozvoje obce, rozpočtu obce a závěrečného účtu obce, schvalování územního a regulačního plánu obce, zřizování trvalého a dočasného peněžního fondu obce a zřizování a rušení příspěvkových organizací a organizačních složek obce. Dále zastupitelstvo vydává obecně závazné vyhlášky obce, rozhoduje o vyhlášení místního referenda, navrhuje změny katastrálních území uvnitř obce, schvaluje dohody o změně hranic obce a o slučování obcí. Volí ze svých řad starostu obce a místostarosty obce, stanovuje počet a volí (odvolává) členy rady obce, zřizuje a ruší výbory – volí (odvolává) jejich předsedy a další členy. Další kompetence zastupitelstva obce lze najít v §84 zákona č. 128/2000 Sb. Zasedání je veřejně přístupné. Z každého zasedání je pořízen zápis, který se řídí náležitostmi dle §95, §96 a §97 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (Čmejrek, 2008, s. 36-37).

➤ **Rada obce**

Rada obce je výkonným orgánem v oblasti samostatné působnosti a je ze své činnosti odpovědná zastupitelstvu obce. V obcích, kde se rada obce nevolí, vykonává její pravomoci starosta a s výjimkami uvedenými v § 102 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích i zastupitelstvo. V radě obce působí starosta, místostarosta (místostarostové) a další radní, kteří jsou voleni z řad členů zastupitelstva obce. V radě obce je vždy lichý počet členů a činí jej nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. V obcích, kde v zastupitelstvu působí méně jak 15 členů, se rada obce nevolí. Rada obce se schází podle potřeby, přičemž na rozdíl od zasedání zastupitelstva je toto zasedání veřejnosti nepřístupné. Rada ovšem může k projednávání přizvat i jiné osoby či členy zastupitelstva. Rada je stejně jako zastupitelstvo usnášeníschopná za podmínky přítomnosti nadpoloviční většiny všech jejích členů. Stejně tak je k platnému usnesení nebo rozhodnutí třeba podpory nadpoloviční většiny všech členů. Rada obce má na starost přípravování návrhů pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečování plnění jim přijatých usnesení. Rada obce také zabezpečuje hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, vydává nařízení obce nebo stanovuje rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizuje a ruší odbory a oddělení obecního úřadu. Detailněji o radě pojednává zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010, s. 43-45).

➤ **Starosta obce**

Významnou roli v samosprávě obce hraje starosta, který ji zastupuje navenek. Je spolu s místostarostou (místostarosty) volen z řad členů zastupitelstva. Starosta svolává a řídí zasedání zastupitelstva a rady obce, kdy také podepisuje spolu s ověřovateli zápis z těchto jednání. Ve spolupráci s místostarostou podepisuje právní předpisy obce. Starosta má nadále pravomoc pozastavit výkon usnesení rady obce, pokud má pocit, že je nesprávné. Poté tuto záležitost předloží k rozhodnutí nejbližšímu zasedání zastupitelstva obce. Další významnou funkcí starosty je jmenování a odvolávání tajemníka obecního úřadu. Je také odpovědný informovat veřejnost o činnosti obce, zabezpečovat výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu (Čmejrek, 2008, s. 39).

➤ **Obecní úřad**

Obecní úřad je tvořen starostou, místostarostou (místostarosty), tajemníkem obecního úřadu a ostatními zaměstnanci obecního úřadu. V oblasti samostatné působnosti zajišťuje plnění úkolů, které mu byly uloženy zastupitelstvem nebo radou obce, zajišťuje pomoc výborům a komisím v jejich činnosti. Za plnění úkolů obecního úřadu je tajemník odpovědný starostovi. Dále zajišťuje výkon přenesené působnosti s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřené radě obce nebo zvláštnímu orgánu obce. Tajemník také plní úkoly, které mu zadalo zastupitelstvo obce nebo rada obce či starosta. Také se účastní zasedání zastupitelstva a schůzí pořádaných radou obce. V situaci, kdy není v obci zřízena funkce tajemníka, vykonává tuto funkci starosta (Čmejrek, 2008, s. 39-40).

➤ **Orgány zastupitelstva obce a rady obce**

Zastupitelstvo obce může zřizovat výbory, které pak zastupitelstvu jako iniciativní a kontrolní orgány předkládají svá stanoviska a návrhy. Tyto výbory jsou zastupitelstvu obce za svoji činnost odpovědné. Zastupitelstvo vždy zřizuje kontrolní a finanční výbor. Finanční výbor kontroluje hospodaření s finančními prostředky a majetkem obce. Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva obce a rady obce. Také kontroluje, zda ostatní výbory a obecní úřad na úseku samostatné působnosti dodržují právní předpisy. Zastupitelstvo má také možnost zřídit osadní nebo místní výbor, který je oprávněný předkládat zastupitelstvu nebo radě obce a výborům návrhy, jež se týkají rozvoje části obce a rozpočtu obce. Rada může jako své iniciativní a poradní orgány vytvořit komise. Pokud komisi byl svěřen výkon přenesené působnosti, tak je také výkonným orgánem. Může se jednat např. o komise pro sociálně-právní ochranu dětí, komise k projednávání přestupků a jiné. Komise je radě odpovědná ze své činnosti. Pokud se jedná ve věcech výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku, je odpovědná starostovi (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010, s. 48-49).

3.5 Lokální politické stranictví

Velký rozmach politického stranictví nastal v rozvinutých zemích koncem 19. a na počátku 20. století, jelikož v tomto období docházelo k dotváření moderních demokratických systémů. Do politiky se začaly zapojovat široké vrstvy společnosti, vznik zahajovala také masová hnutí, která si dokázala prosadit zavedení všeobecného volebního práva a další demokratické reformy. Kromě masových stran se také prosazovaly strany elitní, jejichž zaměření spočívalo prioritně na mobilizaci nikoli členů, ale přímo voličů. Třídní či stavovské základy a stranické vazby začínají být nahrazovány širší sociální orientací politických stran (catch-all parties). Tyto aspekty se pochopitelně dotkly zájmů některých skupin občanů, např. venkovské a zemědělské populace, které ovšem dnes představují už jen velmi nepatrnou část elektorátu (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010, s. 65-66). V pozadí tohoto procesu dochází i k značné redukci politických stran a začíná se schylovat k takzvané tendenci kartelizace stranických systémů. Tento proces představuje závažný problém, kdy dochází k tomu, že tyto zkartelizované politické strany si podmaní stát, který neslouží občanům, jak bývá v demokracii zvykem, ale slouží právě těmto stranám a lobbistickým skupinám (Klíma, 1998, s. 61).

V rozvinutých demokratických státech se stalo všeobecnou tendencí snižování členských základů politických stran, což je trend, který v demokratickém procesu znamená minimálně stejně zásadní problém, jakým je stále klesající účast občanů ve volbách. Nelze však hovořit o jakémisi úpadku politických stran, protože očividně dochází i k procesu stabilizace politických stran, ovšem ne ve vztahu k občanům, ale k orgánům státní moci a veřejné správě. Tento proces se nazývá „parlamentarizace“ nebo také „governmentalizace“ politických stran (Katz, Mair, 1994, s. 12). Zatímco funkce místních stranických organizací klesá i s počtem řadových členů strany, pozice ústředních orgánů a stranických aparátů uvnitř stran vstoupá a strany také posilují svoje postavení ve veřejné politice a ve vztahu ke státní moci. Autoři také poukazují na měnící se hierarchicky uspořádanou organizační strukturu stran a zmiňují, že jsou relevantní vztahy více *stratarchické* než *hierarchické* a také, že každý člen strany je stále více nezávislý (Katz, Mair, 1994, s. 17).

Tuto tendenci, především pak oslabování členských základů můžeme zpozorovat i v českém stranickém systému. Nepříznivý vývoj lze sledovat hlavně na lokální politické úrovni. Pokud srovnáme velikost místních politických subjektů v období po roce 1989

se situací z první poloviny 20. století, vidíme ohromný rozdíl. Například obec Bohuslavice (okres Náchod), která čítá zhruba tisíc obyvatel, byla v meziválečném období politicky řízena dvěma silnými stranickými organizacemi. Jednalo se o lidovce a agrárníky. Obě tyto organizace měly ve své základně několik desítek členů. V roce 2008 však lidovci disponovali sedmnácti členy a druhá nejsilnější strana ODS měla ve svých řadách členů pouze pět (Čmejrek a kol., 2009, s. 50-51). Meziválečné období se pochopitelně se současnou situací nedá absolutně srovnávat. A to také především z důvodu, že v období mezi světovými válkami neměly lokální stranické organizace na vesnicích i v menších městech o vlastní kandidáty nouzi.

Dnes je tomu však jinak, protože dnes se kandidátní listiny v podstatě neobejdou bez nezávislých kandidátů. Při popisování místního politického stranictví je však zapotřebí odlišovat základní typy subjektů, které tvoří lokální politické systémy. Je zde jistá souvislost s formou kandidatury do obecních voleb. §20 zákona č. 491/2001 Sb. říká, že volební stranou mohou být „registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena a jejich koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů“. Poměrně složitá formulace tohoto zákona se projevuje v bohatství forem politického angažování v lokálním politickém prostoru. Co se týká organizační stability, je potřeba zmínit fakt, že mezi jednotlivými typy volebních stran jsou veliké rozdíly. Politické strany a hnutí jsou subjekty s jistou vývojovou kontinuitou a typickou organizační stabilitou. Naproti tomu drtivá většina sdružení nezávislých kandidátů či koalic se vyznačuje významnou proměnlivostí. V tomto případě se jedná o formace vzniklé za určitým účelem, které však nedisponují organizačními strukturami ani mechanismy zajišťujícími kontinuitu politického působení. V tomto případě lze ukázkově identifikovat základní rozdíl mezi národním a místním (lokálním) politickým prostorem.

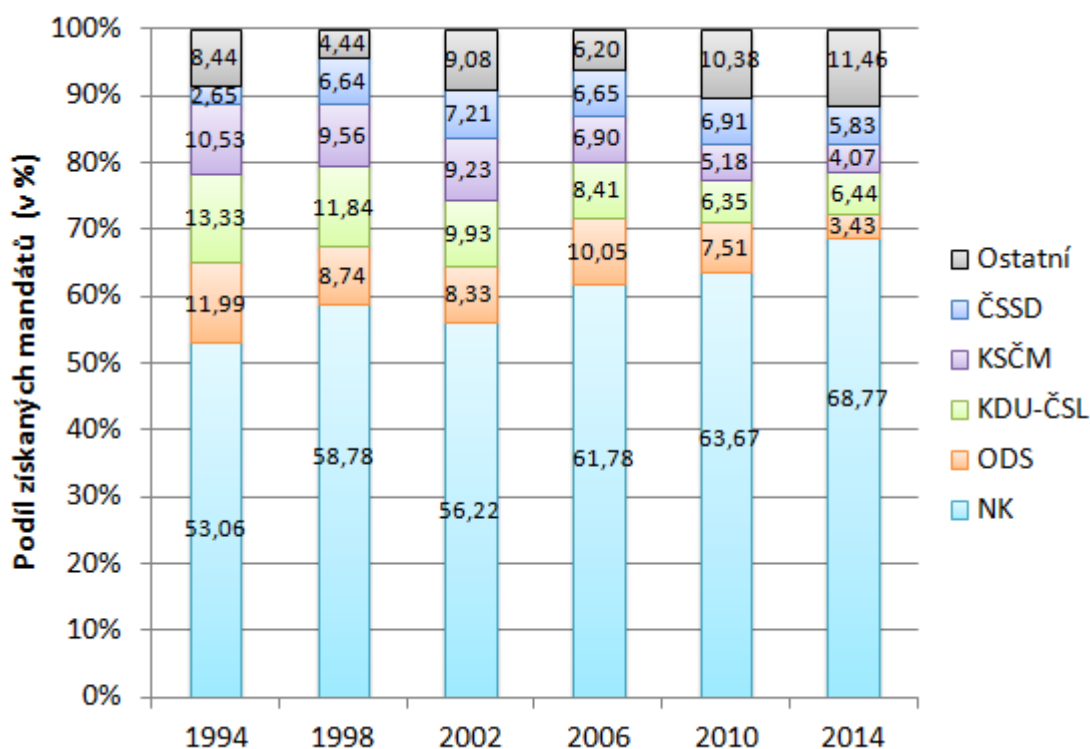
Zatímco v národní, tzv. „velké“ politice má kontinuita vazbu hlavně na organizace a jejich struktury než na osobnosti, v lokálním politickém prostoru je to zpravidla naopak. Především v menších městech a ve venkovských obcích se často mění hlavní politické subjekty, ale nedochází však ke změnám klíčových osobností na místní politické scéně. Politické strany i hnutí, jejichž společným rysem je registrace u Ministerstva vnitra ČR, se také na lokální úrovni prezentují podstatnými rozdíly v organizační struktuře. Jedná-li se o registrované politické strany či hnutí lokálního charakteru, mohou být založeny z důvodu artikulace lokálních potřeb a zájmů dané komunity v opozici k velkým

celostátním stranám. Další motivací k založení může být i taktický záměr a v takovém případě se v praxi nemusí jednat o takový rozdíl mezi registrovanou místní politickou stranou a sdružením nezávislých kandidátů (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010, s. 65-68).

3.5.1 Parlamentní strany v lokálním politickém prostoru

Status politických stran v lokálním formátu lze nejspíše určit pomocí výsledků voleb do zastupitelstev obcí. Graf 2 na následující straně zobrazuje vývoj výsledků v rozdělení mandátů v komunálních volbách od roku 1994 – 2014.

Graf 2 Rozdělení mandátů v zastupitelstvech obcí ČR mezi navrhuje strany

Zdroj: Vlastní zpracování dle dokumentu ČSÚ, [2015]

Z Grafu jednoznačně vyplývá skutečnost, že neúspěšnější navrhuje subjektem ve všech doposud konaných **komunálních volbách** jsou **nezávislí kandidáti**. Dále lze vyčíst, že nezávislým kandidátům vždy náležela nadpoloviční většina z počtu volených zastupitelů v ČR, přičemž tento podíl neustále stoupá. Úspěch mají nezávislí kandidáti především proto, že hlavně v menších obcích často žádný kandidát navržený politickou

stranou nebo hnutím nekandiduje. S ohledem na to, že v České republice existuje přes 6 200 obcí, přičemž mezi nimi převládají obce s menším počtem obyvatel, je logické, že právě obce s nižším počtem obyvatel mají významný podíl na celkovém počtu a struktuře zvolených zastupitelů. V opačném případě navrhuje strany jako ČSSD, ODS, KSČM, KDU-ČSL, které jsou úspěšnější spíše ve větších městech nebo na parlamentní úrovni dosahují sice vysokého procenta z celkového počtu platných hlasů, ale na druhou stranu jim náleží nižší počet z celkového počtu rozdělovaných mandátů. Tato disproporce je zapříčiněná tím, že volič disponuje v komunálních volbách různým počtem hlasů v závislosti na velikosti zastupitelstva, do kterého volí. Ukázkovým příkladem navrhuje strany, která na získání jednoho mandátu potřebuje větší počet hlasů, je ODS, která na základě relativně vysoké voličské „přízně“ získávala v letech 1994-2006 jen 8 - 12 % mandátů v ČR (Český statistický úřad, [2015]).

Pochopitelně politické strany nezískávají v jednotlivých prostorech České republiky stejné volební úspěchy. V následujících odstavcích je tato územní diference „tradičních“ politických stran přiblížena.

Představitelé **ODS** kandidovali ve sledovaném období ve všech správních obvodech obcí s rozšířenou působností (mimo obce Náměšť nad Oslavou v roce 2002). Okolí Prahy, Středočeský kraj (Kladno, Mladá Boleslav), Jihočeský kraj (Týn nad Vltavou, České Budějovice) a východní část Čech (Nová Paka, Trutnov, Králupy) jsou lokality, kde strana dosahuje nejlepších výsledků. Oproti tomu v méně zalidněných pohraničních oblastech v severních a západních Čechách a Moravy disponuje ODS zpravidla horšími výsledky. Velkou zásluhu na úspěchu v případě ODS má počet obyvatel správního obvodu obce s rozšířenou působností. Strana obdržela během tohoto sledovaného období značné podíly mandátů v těch správních obvodech, na jejichž území jsou lokalizována statutární města, kde se jí dostávalo významné podpoře nehledě na region. Ačkoliv příznivější výsledky ODS směřují převážně do Čech, tak se straně dařilo oslovovat velký počet voličů i na územích Jihomoravského a Moravskoslezského kraje. Nicméně ODS v posledních dvou komunálních volbách v letech 2010 a 2014 postihl zásadní propad volebních zisků ve většině správních obvodů ORP. Markantně ubylo mandátů ODS také v zastupitelstvu hlavního města Prahy, kdy v roce 2006 získala 42 mandátů, avšak v roce 2014 již pouze 8 mandátů (Český statistický úřad, [2015]).

ČSSD při komunálních volbách v roce 1994 nebyla ještě plně zavedenou stranou nově se vyvíjejícího politického spektra České republiky. Proto se také straně nepodařilo v jedenácti správních obvodech obcí s rozšířenou působností dosadit žádného kandidáta do komunálních voleb. Většina obcí, kde sociální demokracie začala postupem času sklízet úspěch, byla lokalizována na Moravě, která se během následujícího vývoje stala územím, kde se straně daří dosahovat nejlepších volebních výsledků. Zejména na jižní Moravě (např. Vyškov) a v Moravskoslezském kraji (Frýdek-Místek). V Čechách je strana obvykle nejúspěšnější v oblasti Ústeckého a Karlovarského kraje. Na území Prahy, stejně tak ve středních a jižních Čechách, měla ČSSD pochopitelně menší úspěchy, jelikož tyto oblasti tradičně „patřily“ ODS nebo v posledních letech „novějším“ politickým stranám jako je například TOP 09 (Český statistický úřad, [2015]).

KSČM je strana s poměrně vyrovnaně rozmístěnou základnou, jelikož navrhla alespoň jednoho kandidáta ve všech správních obvodech a ve všech doposud uskutečněných volbách. Nejlepší výsledky získává KSČM v tradičních průmyslových regionech v Ústeckém (Bílina) a Moravskoslezském kraji (Havířov, Karviná). Naopak v oblasti táhnoucí se od Krkonoš až po Šumavu a také v pásmu zahrnujícím i Prahu, strana nedosahuje vyšších podílů získávaných mandátů. Většího úspěchu se KSČM nedostává též v hustěji zalidněných správních obvodech (kromě severních Čech a Moravskoslezského kraje), (Český statistický úřad, [2015]).

KDU-ČSL je ve volbách do zastupitelstev obcí, stejně jako v ostatních volbách s poměrným volebním systémem, úspěšná zejména v moravské lokalitě. KDU-ČSL dosazuje nižší počet kandidátů do voleb ve středních, západních (Plzeňský a Karlovarský kraj) a severních Čechách (Ústecký a Liberecký kraj), přičemž v těchto oblastech většinou „Lidovci“ příliš velký úspěch nezaznamenávají. Například ve správním obvodě ORP Bílina (Ústecký kraj) strana do komunálních voleb doposud nenavrhlala jediného kandidáta. Oproti tomu v moravských oblastech dosahuje KDU-ČSL největšího podílu získávaných mandátů. Nejlepší výsledky vykazují „Lidovci“ převážně v Jihomoravském a Zlínském kraji. Výrazného zastoupení v zastupitelstvech obcí se straně povedlo na obou stranách česko-moravského rozhraní a v oblasti jižních Čech. Obecně je také možné konstatovat, že procentuálně více mandátů dosahují v rurálních správních obvodech s rozšířenou působností než v urbánních SO ORP (Český statistický úřad, [2015]).

Mandáty **nezávislých kandidátů** v zastupitelstvech obcí jsou do značné míry inverzní k počtu mandátů „dlouhodobě úspěšných“ parlamentních stran. V těch správních obvodech ORP, kde kandiduje na pozici zastupitele relativně menší počet uchazečů, které do komunálních voleb navrhuje politická strana nebo hnutí, dosahují pochopitelně většího podílu získávaných mandátů právě nezávislí kandidáti. Tato situace je charakteristická pro typicky periferní a méně zalidněná území České republiky. Ukázkovým typem mohou být například SO ORP Horažďovice a Trutnov, kde v posledních komunálních volbách v roce 2014 obdrželi nezávislí kandidáti přes 90 % rozdělovaných mandátů. Zajímavou informací je fakt, že i ve volebních ziscích nezávislých kandidátů existuje rozdíl mezi Čechami a Moravou, kde bývají nezávislí kandidáti zpravidla méně úspěšní (Český statistický úřad, [2015]).

3.6 Teorie koalic v komunální politice

Teorie koalic objasňuje principy utváření vlád v parlamentních systémech. Je založena na předpokladu vycházejícího z racionálních cílů jednotlivých stranických politických účastníků. Mezitímco např. v Americe se koaličním jednáním sleduje jako primární cíl získání exekutivního postavení, v Evropě je významným a klíčovým cílem prosazení politického programu. Tzv. minimální vítězná koalice je pokládána za nejúčelnější koalici. Jedná se o koalici s minimálním počtem členů, která zajišťuje většinu v legislativě. Další možností koaličního uskupení je tzv. velká koalice, pro kterou je typická redundance jednoho či více členů. Poslední terciární varianta označuje koalici s menšinovým zastoupením v legislativě tzv. menšinovou koalici. Zásadní hypotézou teorie koalic je rovněž chápání politických stran jako kompaktních aktérů, dle které vnitřní struktura politických stran nemá výraznější vliv na koaliční jednání, a podle které se strany navenek chovají unitárně.

V případě snahy uplatnit teorii koalic v komunální politice je nezbytné stanovit ekvivalent pojmů vláda, premiér, parlament a politické strany. Vládu je možné transponovat na obecní či městskou radu, parlament na zastupitelstvo a jako premiér může být vnímán starosta, přestože jeho vazba k radě není ve srovnání vazby premiéra k vládě tak výrazná. Podle Jüptnera (2004) jsou nejkomplicovanější institucí politické strany, jelikož mohou být při koaličním působení na místní úrovni obohaceny jednak o funkčně obdobné nezávislé sdružení, anebo jim naopak v některých obcích mohou být přiděleny

jiné funkční i institucionální charakteristiky, než které známe z parlamentního formátu a politologických publikací. Zvláště pak v malých a menších středních obcích lze politické strany často vnímat jako nezávislé koalice nebo až jako součet jedinců. To však dále komplikuje konstrukci znalostí obecných zákonitostí koaličního chování stranických účastníků i podmínku jednotného charakteru politických stran. Nicméně je v komunální politice možné koncept „unitární aktéři“ používat, ale také je potřeba podotknout, že takové jednotky se striktně nepřekrývají s politickými stranami, a tak v této souvislosti hovoříme spíše o tzv. politických táborech. Na úrovni komunální politiky často sehrávají podstatnou úlohu osobní vztahy, úsudek o schopnosti, dovednosti a povahové dispozice jednotlivých kandidátů na starostu. To je zapříčiněno jednak velikostí některých obcí a jednotlivých zastupitelstev, jednak „apolitickou“ a neideologickou povahou některých komunálních politických systémů. V komunální politice se také kromě toho může vyskytnout přítomnost většího množství cílů, z čehož vyplývá existence většího kvanta různých „her“. Někteří aktéři sledují hlavně cíl získání exekutivního postu, někteří zase dohled na uplatňování vlastního prospěchu a jiní účastníci si zase uvědomují své společenské poslání. V některých případech prostý výkon obecního zastupitele⁹ může způsobovat situaci, kdy se nátlakové a zájmové skupiny rozhodnou, že se v rámci své strategie ucházejí o zastupitelské pozice. Další problém vidí Jüptner (2004) v „ideové blízkosti“ politických stran, jelikož v teorii koalic se mnohdy produkuje jakési ideové či ideologické spektrum¹⁰, které přispívá ke konstruování potenciálních a předpokládaných koalic. V politice na obecní úrovni je kompozice takového spektra mnohdy nerealizovatelná. Komunální politici mnohdy nemají žádné jednolitě dogma nebo ideologii¹¹ a politiku vytvářejí na osobních vztazích a všelijakých zájmech. *„Minimálně v případě nejmenších komunálních politických systémů jsou daleko významnější (než v rovině celostátní) personální vztahy jednotlivých aktérů. Personální aspekt je důležitý při tvorbě (radních) koalic, ale i např. při volbách výborů a komisí. Potom výše nastíněná teorie koalic získává úplně jinou dimenzi, neboť pak nás bude spíše zajímat obecný aspekt vztahů uvnitř politické elity obcí“* (Jüptner, 2004, s. 80 – 82).

⁹ Obtížnost výkonu funkce obecního zastupitele je velice variabilní. Mezitímco aktivního zastupitele může jeho činnost velmi vysilovat, pro pasivního zastupitele, který se jednou za dva až tři měsíce nenachystaný ukáže na zasedání zastupitelstva je funkce poměrně snadná.

¹⁰ Např. pravice – levice, konzervatismus – liberalismus, mimo jednorozměrných spekter je možné se setkat i s velmi obtížnými geometrickými modely.

¹¹ Někteří vnímají členství v určité straně jako „nutné zlo“, jelikož v obcích střední velikosti mají politické strany monopol na participaci v politice.

3.6.1 Koalice v obcích větší střední velikosti

Jüptner (2004) orientačně stanovil obce větší střední velikosti (VSO) v rozmezí počtu obyvatel na 9001 – 45000. Nezávislá sdružení se v obcích větší střední velikosti kvůli náročným podmínkám kandidatury příliš nevyskytují, avšak jejich eventuální prezence může být zapříčiněna kupříkladu volební strategií, (např. Turnov)¹². Nezávislí kandidáti běžně využívají pro záštitu své kandidátní listiny některou regionálně-komunální politickou stranu. Např. Nezávislé sdružení občanů Blanska je typickým důkazem, že se již v některých větších středních obcích začínají vyskytovat lokálně-komunální strany.

Nejfrekventovanějším funkčním modelem politických systémů obcí VSO je „polosoutěživý systém“. Tento systém je typický zaplňováním exekutivních postů při zohledňování výsledků voleb a zmenšenou mírou rivality v mezivolebním období, která je v některých obcích předurčena velkými exekutivními koalicemi. Vyloženě „nesoutěživý“ systém se ve větších středních obcích v podstatě nenachází, ale můžeme ještě označit tzv. „soutěživý systém“, přičemž mluvíme o funkčním modelu politického systému založeném na principu „vlády a opozice“.

Jelikož se můžeme v obcích větší střední velikosti¹³ setkat s předvolebními koalicemi jen zřídka, více zásadní je vytváření exekutivních koalic po volbách – podle kterých je zvolen starosta, jeho zástupci a zbývající členové městské rady. Takto utvořené koalice jsou tacitní i explicitní povahy. Nejtypičtější je v těchto případech výskyt velkých koalic, jež na jednu stranu neobsahují kompletní politické spektrum, na druhou stranu zaručují markantní většinu v zastupitelstvu. Povolební koalice se ve VSO formují mnohokrát s cílem rozdělit křesla radních a uvolněných zastupitelů, jenom v největších městech vykonávají koalice funkci založenou na klasickém principu zřízeným smlouvou (Jüptner, 2004, s. 92 – 99).

¹² Shromažďování podpisů potřebných ke kandidatuře nezávislých sdružení je jistou předkampaní, díky které se nezávislá sdružení dostanou do podvědomí voličů.

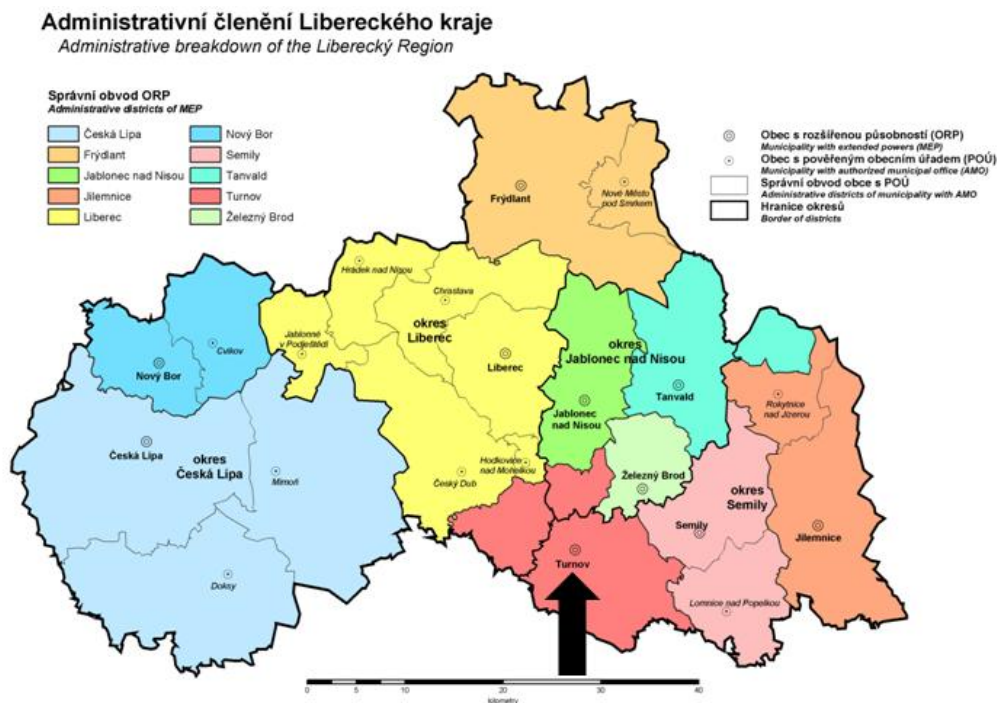
¹³ Jüptner také dále klasifikuje koalice v nejmenších obcích (NO), obcích menší střední velikosti (MSO) a v největších obcích (NO).

4 Praktická část

4.1 Charakteristika města Turnova

Město Turnov se nachází v samotném srdci Chráněné krajinné oblasti Českého ráje, v okrese Semily v Libereckém kraji (Obrázek 1). Toto město bohaté na kulturní (Obrázek 2) a historické památky (Obrázek 3) bylo založeno roku 1250 Jaroslavem a Havlem z rodu Markvarticů. Leží na středním toku řeky Jizery v tzv. Turnovské pahorkatině. Nachází se v poloze 15° 10' východní délky a 50° 35' severní šířky. Turnov leží v nadmořské výšce 260 m. n. m. Území se organizačně dělí na 5 katastrálních území a 13 částí. V Turnově žilo k 31. 12. 2016 14 378 obyvatel, což ho v tomto hledisku řadí na největší město v okrese Semily. Po Liberci, Jablonci nad Nisou a České Lípě je svým počtem obyvatel čtvrtým největším městem v Libereckém kraji (Mochal, 2012). Od krajského města Liberce je vzdálené 26,05 km, od Jablonce nad Nisou 23,53 km, od Mladé Boleslavi 32,12 km a od hlavního města Prahy 94,85 km (Vzdálenost měst, ©2014).

Obrázek 1 Administrativní členění Libereckého kraje

Zdroj: ČSÚ, 2012

Obrázek 2 Náměstí Českého ráje v Turnově

Zdroj: Biegun, 2015

Obrázek 3 Hrad Valdštejn

Zdroj: Hrad Valdštejn, ©2000 - 2017

4.2 Demografická struktura

Počet obyvatel k 31. 12. 2016 činil dle oficiálních stránek města Turnova 14 378. Tento počet řadí město Turnov na 92. místo v celé České republice. Sčítání lidu začalo již v roce 1857. Údaje za předchozí roky vycházejí z přehledů, které byly pořizovány především k daňovým účelům. Na začátku 17. století měl Turnov cca 2 000 obyvatel, poté se jejich počet relativně rychle zvyšoval. Ve 30. letech 18. století již činil 3 500 a o deset let později přibližně 4 200. Mezi roky 1930 a 1950 se následující sčítání lidu mělo uskutečnit v roce 1940. Jeho konání však na okupovaném území Protektorátu Čechy a Morava nepovolili čeští politici a demografové z důvodu nepřipravenosti a zvláště za úmyslem neposkytnout okupační mocnosti důvěryhodné podklady pro válečné hospodářství. První poválečné soupisy z let 1946 a 1947 v obnoveném Československu tvořily pouze dílčí akce a sčítání lidu se uskutečnilo až v roce 1950. Vývoj počtu obyvatel od roku 1869 lze vyčíst z následujících tabulek (Tabulka 1 a Tabulka 2), (Mochal, 2012).

Tabulka 1 Vývoj počtu obyvatel v Turnově od roku 1869

1869	1900	1930	1950	1970	1980	1991	2001	2011
6849	9028	11541	11268	13633	14550	14398	14465	14472

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Mochala, 2012

Tabulka 2 Vývoj počtu obyvatel Turnova v letech 2002 - 2016

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Občané ČR	14468	14507	14447	14489	14517	14509	14462	14445	14368
Cizinci s TP	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Občané ČR	14160	14099	14057	14073	14046	14025
Cizinci s TP	284	294	329	329	335	353

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Mochala, 2012

4.2.1 Struktura obyvatelstva podle věku, vzdělání a ekonomické aktivity

Turnov se řadí mezi města s méně příznivou věkovou strukturou v porovnání s krajským i republikovým průměrem. Podíl dětí do 15 let věku dosahuje pouze 13,5% (údaj za ČR = 14,3%), naproti tomu podíl seniorů ve věkové skupině 65 let více než 19,3% (ČR = 15,8%). Na základě sčítání lidu, domů a bytů je možné určit věkovou strukturu obyvatelstva ve městě Turnov (Tabulka 3 a Tabulka 4).

Tabulka 3 Věková struktura obyvatelstva (Sčítání lidu, domů a bytů 2011)

		Česká republika	Česká republika (%)	Liberecký kraj	Liberecký kraj (%)	Turnov	Turnov (%)	
Počet obyvatel s obvyklým pobytem	Celkem obyvatel	10 436 500		432 439		14 472		
	věk	0-14 let	1 488 928	14,3	64 597	14,9	1 953	13,5
		15-64 let	7 267 169	69,6	301 267	69,7	9 683	66,9
		65 let a více	1 644 836	15,8	64 949	15,0	2 787	19,3
		nezjištěno	35 627	0,3	1 626	0,4	49	0,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle Odboru rozvoje města, 2013

Tabulka 4 Vývoj průměrného věku obyvatel v obcích (stav k 31.12. 2011)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Turnov	41,1	41,3	41,6	42,0	42,2	42,5	42,7
Semily	40,1	40,5	40,7	41,0	41,3	41,8	42,3
Jilemnice	38,9	39,3	39,6	40,0	40,1	40,3	40,7
Česká republika	40,0	40,2	40,3	40,5	40,6	40,8	41,1

Zdroj: Vlastní zpracování dle Odboru rozvoje města, 2013

Z Tabulky 4 lze vypočítat, že průměrný věk obyvatel Turnova v roce 2011 činil 42,7 roků a byl tak o něco vyšší než republikový průměr (41,1 let). Tyto údaje se zohledňují při stanovování priorit ve sféře „lidských zdrojů“, zejména v oblasti sociální a zdravotní péče. Podíl obyvatel v postproduktivním věku (tj. nad 65 let) je v Turnově vyšší než průměr kraje i celé ČR. Vzdělanostní strukturu obyvatel uvádí následující Tabulka 5.

Tabulka 5 Vzdělanostní struktura obyvatelstva (SLDB 2011)

		Česká republika	Česká republika (%)	Liberecký kraj	Liberecký kraj (%)	Turnov	Turnov (%)
Nejvyšší ukončené vzdělání (věk 15 a více)	Celkem obyvatel	8 947 632		367 842		12 519	
	Z toho						
	Bez vzdělání	42 384	0,5	2 015	0,5	30	0,2
	Základní vč. neukončeného	1 571 602	17,6	68 502	18,6	1 947	15,6
	Střední vč. vyučení (bez maturity)	2 952 112	33,0	132 115	35,9	4 215	33,7
	Úplné střední s maturitou	2 425 064	27,1	95 647	26,0	3 691	29,5
	Nástavbové studium	247 937	2,8	9893	2,7	449	3,6
	Vyšší odborné vzdělání	117 111	1,3	4158	1,1	193	1,5
	Vysokoškolské	1 114 731	12,5	35 465	9,6	1 513	12,1
	Z toho						
bakalář.	179 355	2,0	5805	1,6	190	1,5	
magister.	881 592	9,9	28 573	7,8	1 271	10,2	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Odboru rozvoje města, 2013

Tabulka 5 deklaruje příznivou vzdělanostní strukturu obyvatelstva ve městě Turnov (podíl ÚSO+VO+VŠ = 46,7%), která je vyšší ve srovnání s průměrem Libereckého kraje (39,4%) i celou Českou republikou (43,7 % obyvatel).

Ekonomická aktivita obyvatel Turnova (48,5%) je mírně nad průměrem Libereckého kraje (48,2%), ale nepatrně nižší než hodnota za celou Českou republiku (48,7%), což potvrzuje níže Tabulka 6.

Tabulka 6 Ekonomická aktivita obyvatelstva (SLDB 2011)

		Česká republika	Česká republika (%)	Liberecký kraj	Liberecký kraj (%)	Turnov	Turnov (%)
Celkem obyvatel		10 436 560		432 439		14 472	
Ekonomicky aktivní		5 080 573	48,7	208 512	48,2	7 019	48,5
V tom	zaměstnaní	4 580 714	43,9	185 944	43,0	6 399	44,2
	nezaměstnaní	499 859	4,8	22 568	5,2	620	4,3
Ekonomicky neaktivní		4 784 923	45,8	198 712	46,0	6 802	47,0
Nezjištěno		571 064	5,5	25 215	5,8	651	4,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle Odboru rozvoje města, 2013

4.3 Ekonomika

V ekonomické oblasti má město Turnov jednu zásadní výhodu. Nenachází se zde jeden veliký průmyslový kolos, jehož případný krach by mohl vyvolat existenční problémy značnému počtu obyvatel, ale naopak se zde vyskytuje celkem vysoký počet firem, které působí v různých oborech. Tabulka 7 na další straně udává přehled o vývoji počtu podnikatelů a počtu živností mezi lety 2006 - 2016 (Odbor rozvoje města, 2013).

Tabulka 7 Počet podnikatelů (FO a PO) a počet živností

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Podnikatelé FO	5650	5699	5819	5984	6159	6291	6348	6212	6240	6271	6352
Podnikatelé PO	624	624	642	648	665	665	673	682	742	770	828
Celkem podnikatelé	6274	6323	6461	6632	6824	6956	7021	7116	7189	7255	7392
Celkem živností	11140	11610	8676	8969	9367	9742	9981	10340	10938	11209	11477

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Mochala a Šupíkové, 2017

Pro ekonomiku Turnova je charakteristická diverzifikovaná struktura oborů. Tradiční sklářské a strojírenské obory jsou v posledním období doplněny i o automobilový průmysl, který těží z blízkosti dominantního podniku mladoboleslavské Škody Auto. Další významné postavení si zanechaly i obory jako kamenářství a šperkařství. V roce 2012 byl oceněn ve srovnávacím výzkumu *Město pro byznys* jako třetí nejlepší město pro podnikání v Libereckém kraji (Doubravová, 2012). Turnov také dominuje nad městy Libereckého kraje v podílu středních a velkých firem (s více než 50 zaměstnanci) a cenách za odvoz odpadu (výše ročního poplatku pro právnické osoby). Ve městě je rovněž nízká nezaměstnanost. Při srovnávání podílu kapitálových výdajů obce a financí získaných z EU na 100 obyvatel získal Turnov nejlepší hodnocení (Odbor rozvoje města, 2013).

Slova dlouholetého turnovského zastupitele a radního za ODS Tomáše Slámy, který mimo jiné působil 15 let jako ředitel turnovské Panochovy nemocnice, potvrzují fakt, že Turnov byl vždy „podnikavým“ městem. „*Nejsem zdejší rodák, nicméně jsem za ty roky, co zde žiju, pochopil, že Turnov se musel spoléhat vždy sám na sebe, neměl nikdy žádného hodného strejčka ve vrcholné politice. Lidé tady museli vždy víc pracovat, jsou více zodpovědní sami za sebe a navíc jsou hodně podnikaví. Pro mě je Turnov sympatické město, které si hodně jde svou cestou,*“ komentuje Sláma v jednom z rozhovorů místního zpravodaje Turnovsko v akci (Charousek, 2013).

4.3.1 Pracovní příležitosti a nezaměstnanost

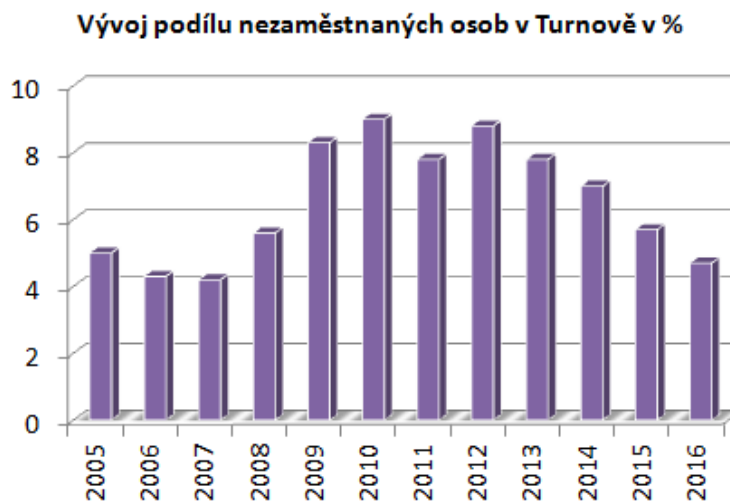
Turnov se dlouhodobě vyznačuje relativně nízkou mírou nezaměstnanosti. Ve městě je zásluhou koncentrace ekonomických aktivit poměrně atraktivní nabídka pracovních míst a z toho plynoucí elastický trh práce. Tabulka 8 níže porovnává situaci o vývoji míry nezaměstnanosti ve městě Turnov v období 2005-2016.

Tabulka 8 Podíl nezaměstnaných osob v Turnově¹⁴

Rok (k 31.12.)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Turnov	5,0	4,3	4,2	5,6	8,3	9,0	7,8	8,8	7,8	7,0	5,7	4,7
Liberecký kraj	5,7	5,2	4,4	5,0	8,3	8,1	7,3	7,6	8,5	7,7	6,4	5,2
ČR	6,6	5,8	4,5	4,5	7,1	7,4	6,8	7,4	8,2	7,5	6,2	5,2

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Úřadu práce ČR, krajské pobočky v Liberci, 2017 a ČSÚ, 2017

Graf 3 Podíl nezaměstnaných osob v Turnově

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Úřadu práce ČR, krajské pobočky v Liberci, 2017

¹⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí počínaje lednem 2013 přešlo na nový ukazatel registrované nezaměstnanosti v ČR s názvem **Podíl nezaměstnaných osob**, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Tento ukazatel nahrazuje doposud zveřejňovanou míru registrované nezaměstnanosti.

4.3.2 Investiční potenciál města

„Atraktivní“ poloha z pohledu dopravní dostupnosti, příznivá vzdělanostní struktura obyvatel i existence vhodných ploch pro další rozvoj výrobních i nevýrobních odvětví dává městu potenciál pro další rozvoj podnikatelských aktivit, včetně vstupu nových investorů. Významným zaměstnavatelem Turnovska je firma Grupo Antolin Turnov, s.r.o., která je zaměřená na výrobu interiérů pro automobilový průmysl. V Turnově figuruje řada dceřiných firem významných zahraničních subjektů a podniků se zahraniční majetkovou účastí. Zahraniční kapitál zasahuje do oblasti strojírenství – např. Grupo Antolin Turnov, Kamax. Dále do oblasti hygienických potřeb (Ontex CZ) či technické keramiky (Saint-Gobain Advanced Ceramics, s.r.o.). Turnov disponuje velikým investičním potenciálem rovněž v oblasti cestovního ruchu a navazujících služeb (ubytování, stravování, kultura, sport aj.) a v oblasti bydlení (Odbor rozvoje města, 2013).

4.3.3 Rozpočet města

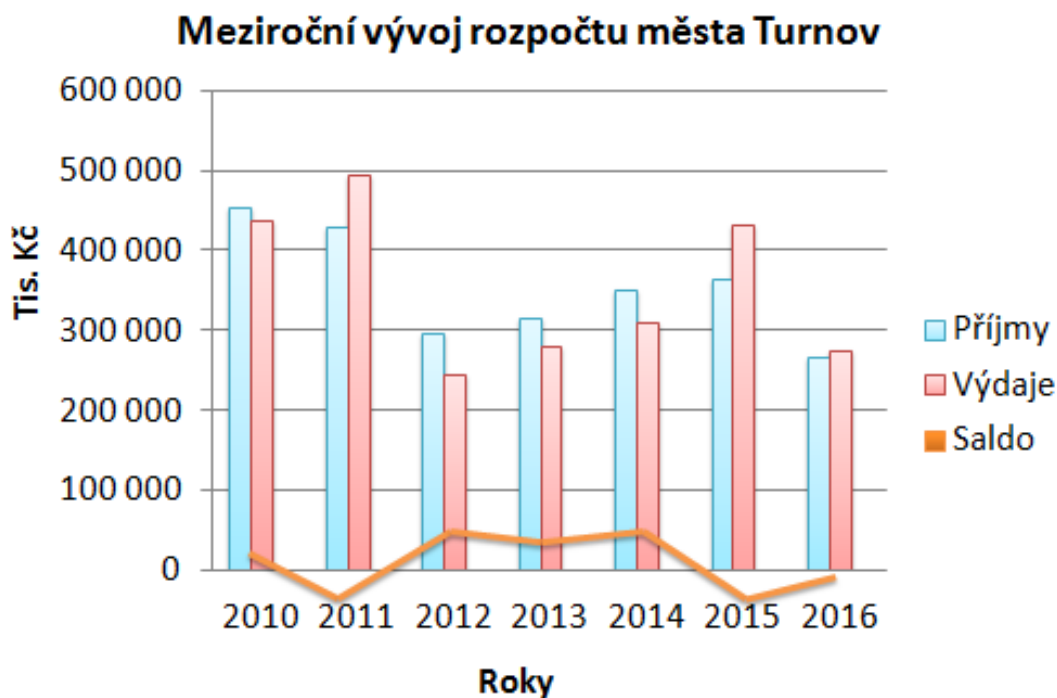
V roce 2016 se rozpočet města Turnova pohyboval na úrovni cca 270 mil. Kč. Detailnější položky rozpočtu v letech 2010 - 2016 jsou uvedeny v tabulce 9.

Tabulka 9 Hospodaření města Turnov (údaje v tis. Kč)

Ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové příjmy	181 034	168 031	167 003	200 530	206 442	223 662	181 947
Kapitálové příjmy	56 112	21 994	8 641	8 330	18 484	19 104	10 077
Nedaňové příjmy	61 274	57 550	60 197	70 634	63 754	65 056	42 109
Přijaté transfery	155 633	181 962	60 390	35 970	62 014	56 109	33 736
Příjmy celkem	454 502	429 536	296 231	315 465	350 694	363 931	267 869
Běžné výdaje	335 256	324 587	221 437	233 090	243 742	254 255	193 213
Kapitálové výdaje	102 018	169 738	24 085	46 685	67 497	178 437	82 580
Výdaje celkem	437 274	494 325	245 522	279 774	311 240	432 692	275 794
Saldo (+přebytek -schodek)	17 228	-64 789	50 709	35 691	39 454	-68 761	-7 925

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Ministerstva financí ČR, ©2005-2013

Graf 4 Vývoj rozpočtu města Turnova Turnov

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Ministerstva financí ČR, ©2005-2013

4.4 Doprava

Dopravní infrastrukturu města Turnov ovlivňuje především jeho příznivá geografická poloha, jelikož je Turnov důležitou dopravní křižovatkou, skrze kterou vedou důležité silniční a železniční tratě. Tímto městem také nadále prochází celostátní cyklotrasa číslo 14 Hrádek nad Nisou – Liberec – Český Dub – Turnov – Jičín, která je součástí evropské cyklotrasy Zittau – Praha. Kromě této cyklotrasy se zde nachází několik dalších cyklotras. Městskou hromadnou dopravu, která je zahrnuta do integrovaného dopravního systému Libereckého kraje, zajišťuje dopravní společnost BusLine a. s. (Odbor rozvoje města, 2013).

4.4.1 Silniční doprava

Severozápadní částí města prochází rychlostní silnice R10, která vede z Prahy do Ohrazenic a pokračuje jako silnice první třídy I/10 směrem na Harrachov a hranice ČR. Dalším dálkovým spojením Turnova s vazbou na dálniční síť je rychlostní silnice R35, která směřuje z Liberce do Ohrazenic a postupuje jako silnice první třídy I/35 ve směru na Jičín a Hradec Králové. Nadále městem vedou také dvě silnice druhé třídy, a to silnice II/610 vedoucí z Mnichova Hradiště souběžně s R10 a II/283 směřující z Turnova přes Tatobity, Slanou, Košťálov do Staré Paky (Odbor rozvoje města, 2013).

4.4.2 Železniční doprava

Město Turnov bylo vždy důležitým železničním uzlem, avšak hlavní železniční koridory na území ČR jsou vedeny mimo něj. Do sítě tratí pro mezinárodní kombinovanou dopravu (tratě AGTC) náleží trať Praha – Turnov – Liberec – Černousy – hranice ČR. Osobní dálková doprava je v Turnově zajišťována rychlíky na trase **030** ve směru Liberec – Turnov – Jaroměř – Pardubice (napojení na I. koridor) a na trase **070** směrem na Tanvald – Železný Brod – Turnov – Bakov nad Jizerou – Mladá Boleslav – Všetaty – Neratovice – Praha. Trasa číslo **041** zabezpečuje místní dopravu osobními vlaky ve směrech Liberec – Turnov – Stará Paka (Nová Paka), dále ve směru Mladá Boleslav – Turnov a Turnov – Jičín – Ostroměř – Hradec Králové, přičemž tato trasa má veliký význam pro cestovní ruch, neboť prochází atraktivním územím Českého ráje (Odbor rozvoje města, 2013).

Správa železniční dopravní cesty chystá výstavbu rychlého železničního spojení mezi Prahou a Libercem zdvojkolejněním příslušných úseků tratí 030 a 070, jejich elektrifikací a zbudováním jejich bezúvratového spojení (Odbor rozvoje města, 2013).

4.5 Školství

4.5.1 Základní a speciální školy

Město Turnov disponuje relativně kvalitní sítí školských a předškolních zařízení a s ohledem na jeho velikost i širokou nabídkou středních škol, včetně specializovaných oborů uměleckého zaměření (Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola). V Turnově se nachází celkem 8 mateřských škol a jejich celková kapacita činí 538 míst. V Turnově jsou 4 základní školy, které obsahují celkovou kapacitu 2367 míst. Statistika z roku 2012 uvádí, že tato kapacita byla naplněna z 67,89 %, kdy základní školy navštěvovalo 1607 žáků.

Mimo základních a středních škol působí v Turnově i speciální školy. Dětské centrum „Sluníčko“ se zaměřuje na výchovu, vzdělávání a léčbu dětí s kombinovanými vadami. Omezená kapacita Základní umělecké školy v Turnově však nedokáže plně uspokojit poptávku dětí po tomto typu vzdělávání (Odbor rozvoje města, 2013).

4.5.2 Střední školy a učiliště

Turnov se prezentuje svojí nadstandardní nabídkou středních škol s všeobecným i odborným zaměřením. Zásadní postavení zaujímá zejména Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola, která od svého založení v roce 1884 vyučila tisíce umělecky zaměřených specialistů na broušení a rytí drahých kamenů, zlatnictví, stříbrnictví, plošné a plastické rytí kovů, umělecké kovářství, zámečnictví a umělecké odlévání. Obchodní akademie a hotelová škola se sídlem v budově nově zrekonstruovaných bývalých kasáren po dvacetileté devastaci Sovětskou armádou je od roku 2009 sloučená společně s Integrovanou střední školou, která nabízí širokou nabídku studia řemeslnických oborů. Toto sloučení tak přineslo nový jednotný název: *Obchodní akademie, Hotelová škola a Střední odborná škola, Turnov*. Studenti mají v Turnově také možnost studia na Gymnáziu a pro zájemce z oblasti medicíny je tu příležitost vzdělání na Střední zdravotnické škole (Odbor rozvoje města, 2013).

4.6 Domácnosti a bydlení

Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 zjistilo skutečnost, že v Turnově ve 31,4 % bytů obýval domácnost jeden člen, což činilo více, než celorepublikový průměr (29,6 %) i průměr v Libereckém kraji (30,2 %). V 30,2 % bytů bydleli dva členové domácnosti, což bylo opět nad republikovým i krajským průměrem. Náklady spojené s financováním bytu ve více jak 30 % domácností nesla pouze jedna osoba, to může představovat rizikový sociální faktor. Celková technická výbava bytů je však na vysoké úrovni.

Zvýšený zájem o parcely i koupě domů svědčí o tom, že Turnov a jeho okolí se stává stále atraktivnější lokalitou pro bydlení. Město tak zareagovalo na vysokou poptávku po výstavbě nových především rodinných, ale i bytových domů investováním do nových lokalit, především pak na Hrušticí, Károvsku, Durychově a Na Kamenci (Odbor rozvoje města, 2013).

4.7 Zdravotnictví

Nejvýznamnějším zdravotnickým zařízením je Panochova nemocnice Turnov, s.r.o., která se 1. 1. 2014 spojila s Krajskou nemocnicí Liberec. Disponuje základními medicínskými obory, jakými jsou chirurgie, interna, ortopedie, rehabilitace a následná péče. V průběhu několika posledních let proběhla v Turnově v nemocnici částečná oborová restrukturalizace, která představovala zrušení dětského a porodnického oddělení a zavedení ortopedického oddělení a rozšíření následné péče. Následkem optimalizace zdravotní péče v České republice a stále měnícím se smluvním podmínkám zdravotních pojišťoven je velmi obtížné plánovat vývoj lůžkové kapacity i oborové struktury nemocnice. V okrese Semily se nachází 3 nemocnice (kromě Turnova, ještě Semily a Jilemnice), což zapříčiňuje jistou konkurenci a ekonomický tlak ze strany pojišťoven. Ambulantní péče je kromě Panochovy nemocnice Turnov s komplexním spektrem základních oborů zajišťována soukromými lékařskými praxemi v oborech všeobecného a dětského lékařství, stomatologie, gynekologie, psychiatrie, alergologie, revmatologie, ORL, očního a kožního lékařství. Ve městě funguje několik příspěvkových organizací, či občanských sdružení zajišťující dostatečnou sociální péči (Odbor rozvoje města, 2013).

4.8 Souhrn socioekonomických charakteristik Turnova

Turnov patří k městům s příznivými socioekonomickými charakteristikami a zabezpečenou infrastrukturou. Dobrá úroveň školství, mimo jiné také zaměřená na specializované umělecké obory zajišťuje příznivou vzdělanostní strukturu obyvatelstva. Dále se město Turnov vyznačuje nízkou mírou nezaměstnanosti a širokou nabídkou bydlení, veřejných služeb, pracovních pozic, sportovních či rekreačních možností a pestrou škálou historických a kulturních památek. Díky své lokaci má přívětivou vzdálenost do velkých měst ale i do horských a venkovských oblastí. Kvalitní dopravní dostupnost také pozitivně ovlivňuje rozvoj a diverzifikovanou strukturu podnikatelských aktivit, kterými je Turnov charakteristický a zároveň přítomnost vhodných nevyužívaných ploch nabízí další investiční potenciál pro budoucí vývoj podnikatelských aktivit. Ke konci roku 2016 bylo obecním živnostenským úřadem v Turnově evidováno celkem 7392 podnikatelů (PO i FO) a 11 477 živností. Limitující podmínkou dalšího rozvoje města s dopadem na oblast zdravotní a zejména sociální péče by mohl být méně příznivý demografický vývoj v podobě stárnutí místní populace.

Obrázek 4 Znak města Turnova

Zdroj: Mochal, 2016

5 Komunální volby v Turnově a politické subjekty města

5.1 Analýza komunálních voleb v Turnově 1994 – 2014

5.1.1 Komunální volby 1994

Tyto volby do zastupitelstev obcí v České republice proběhly 18. – 19. listopadu 1994. V Turnově kandidovalo 136 kandidátů, bylo voleno 27 zastupitelů a celkem o zastupitelská křesla usilovalo sedm politických subjektů - ČSSD, Demokratická unie, KSČM, Liberální strana národně sociální, ODS, Koalice ODA, KDU-ČSL, KONS a Sdružení nezávislých kandidátů. V těchto komunálních volbách se nacházelo na kandidátních listinách celkem 60 kandidátů bez politické příslušnosti, což v procentuálním vyjádření představuje 44,12 %. Ve volebním obvodu bylo zapsáno 11 007 voličů, vydalo se 7 495 obálek a odevzdalo 7 487. Volební účast činila 68,09 % a ve sledovaném období 1994 – 2014 byla nejvyšší. V těchto volbách zvítězila ODS s 37,55 % hlasů, které ji zajistilo deset zastupitelských mandátů. Druhá se umístila Koalice ODA, KDU-ČSL, KONS s 19,71 % hlasů a získanými pěti mandáty. O čtyři mandáty se podělili Nezávislí kandidáti s KSČM, přičemž v procentuálním vyjádření obdrželi Nezávislí kandidáti 14,40 % hlasů a KSČM 12,66 % hlasů. ČSSD získala díky 11,28 % hlasů tři mandáty a Demokratická unie s 3,51 % pouze jeden mandát. LSNS se do zastupitelstva neprobojovala (Český statistický úřad, ©2017).

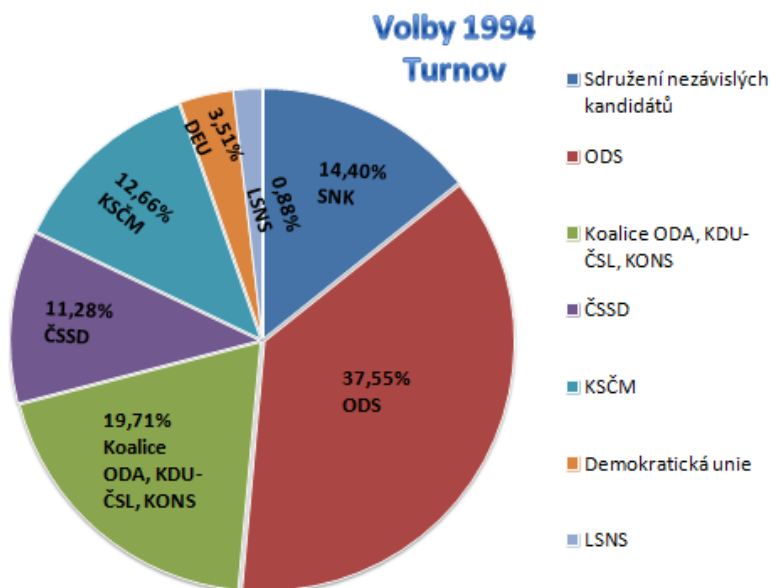
Starostou byl zvolen JUDr. Václav Šolc, člen ODS a místostarostou Ing. Milan Hejduk, který kandidoval za Sdružení nezávislých. V devítičlenné radě obce dále působili Ing. Jaromír Pekař, Ing. Václav Hájek, Josef Rytíř, MUDr. Jiří Tomášek, PhDr. Hana Maierová. Všichni tito členové kandidovali nezávisle za ODS. MUDr. Martin Hrubý a Pavel Šilhán figurovali v radě za Sdružení nezávislých kandidátů (Mochal, 2012; Institut pro srovnávací politologický výzkum, [b.r.]).

Tabulka 10 Volební výsledky stran v komunálních volbách 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Liberální str. národně sociální	1 515	0,88	5	0
Koalice ODA, KDU-ČSL, KONS	33 838	19,71	26	5
Občanská demokratická strana	64 470	37,55	27	10
Komunistická str. Čechy a Moravy	21 736	12,66	27	4
Sdružení nezávislých kandidátů	24 727	14,40	18	4
Česká str. sociálně demokrat.	19 372	11,28	27	3
Demokratická unie	6 035	3,51	6	1

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

Graf 5 Volební výsledky v Turnově 1994

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

5.1.2 Komunální volby 1998

Další komunální volby se uskutečnily ve dnech 13. – 14. listopadu roku 1998 a opět bylo voleno 27 zastupitelů. V těchto volbách kandidovalo 222 občanů a celkem 10 politických subjektů - Česká strana národně sociální, ČSSD, KSČM, KDU – ČSL, Občanská demokratická aliance, ODS, SNK – místní sdružení celkem, Strana za životní jistoty, Unie svobody, Volba pro město. Z 222 kandidátů jich 138 bylo bez politické příslušnosti, což činí 62,16 % a tento poměr k celkovému počtu uchazečů představuje nárůst o 18,04 % oproti předešlým volbám. Je však nutné podotknout, že v těchto volbách kandidovalo o 86 občanů více než v roce 1994. Celkem bylo zapsáno 11 442 voličů, 6 222 vydaných obálek a 6 215 odevzdaných obálek. Volební účast představovala 54,38 % a představovala veliký pokles oproti předchozím komunálním volbám, konkrétně o 13,71 %. Již v těchto komunálních volbách ukázalo sílu Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení celkem (později Nezávislý blok), které dokázalo získat 21,00 % hlasů a tím šest mandátů. Tehdy suverénní ODS v tomto roce získala 19,19 % hlasů a o pět mandátů méně než při volbách v roce 1994, kdy volby s deseti získanými mandáty jednoznačně ovládla. Volba pro město a ČSSD obdržely shodně po čtyřech mandátech, přičemž VpM dosáhla 15,79 % a ČSSD 13,14 % hlasů. Unie svobody získala 11,02 % hlasů a zajistila si tři mandáty. KSČM si oproti předešlým volbám o dva mandáty pohoršila, jelikož získala pouze 7,44 % hlasů, což stačilo pouze na dva mandáty. Občanská demokratická aliance s 6,96 % hlasů obdržela také dva mandáty. Poslední jeden mandát obsadila KDU-ČSL, jež dostala 5,10 % hlasů. Kandidáti z České strany národně sociální a ze Strany za životní jistoty se do zastupitelstva neprobojovali. (Český statistický úřad, ©2017)

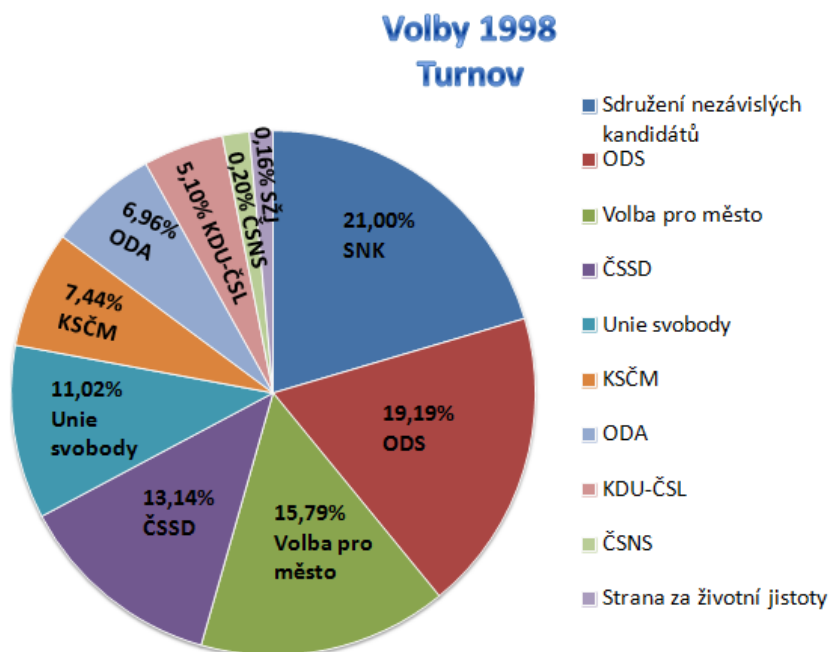
Starostou se stal Ing. Milan Hejduk ze Sdružení nezávislých kandidátů a místostarostou MUDr. Vladimír Eckert, který kandidoval bez politické příslušnosti za ČSSD a od dubna 1999 také PhDr. Hana Maierová, která již nekandidovala za ODS, ale za Sdružení nezávislých kandidátů. Funkce radních se po těchto volbách ujali dále Ing. Vítězslav Sekanina (ODS), Ivan Boháč (KSČM), Ing. Jaromír Pekař (ODS), Milan Rambousek (ČSSD) a RNDr. František Pelc (US). Tito členové kandidovali nezávisle za politické strany a pouze jeden člen – Mgr. Petr Haken byl zvolen jako člen ODS (Mochal, 2012; Institut pro srovnávací politologický výzkum, [b.r.]).

Tabulka 11 Volební výsledky stran v komunálních volbách 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Komunistická str. Čech a Moravy	11 212	7,44	27	2
Česká str. sociálně demokrat.	19 790	13,14	27	4
Volba pro město	23 779	15,79	27	4
Sdruž. nezáv. kand. – míst. celkem	31 636	21,00	27	6
Česká strana národně sociální	303	0,20	3	0
Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	7 683	5,10	27	1
Strana za životní jistoty	236	0,16	3	0
Občanská demokratická aliance	10 483	6,96	27	2
Unie svobody	16 597	11,02	27	3
Občanská demokratická strana	28 903	19,19	27	5

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

Graf 6 Volební výsledky v Turnově 1998

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

5.1.3 Komunální volby 2002

Třetí komunální volby České republiky proběhly 1. 11. 2002 – 02. 11. 2002. Do 27 členného zastupitelstva kandidovalo 244 kandidátů a celkem 11 politických subjektů. V těchto volbách bylo zapsáno 11 642 voličů, 5 633 vydaných obálek, 5 630 odevzdaných obálek a volební účast činila 48,39 %. Jedenáct kandidátních listin dokázalo plně obsadit osm subjektů. Pouhé tři kandidáty měla kandidátní listina České strany národně sociální. Podobně „chudě“ se projevila i kandidátní listina České strany sociálně demokratické, která měla pouze šest kandidujících členů. V těchto volbách již nekandidovala Strana za životní jistoty, naopak se k boji o zastupitelské posty přidalo hnutí NEZÁVISLÍ a politická strana Pravý blok. 165 kandidátů, tedy 67,62 % bylo bez politické příslušnosti. V porovnání s volbami v roce 1998 kandidovalo o 22 více uchazečů, i tak byl opět nárůst kandidátů bez politické příslušnosti, konkrétně o 5,46 %.

Výsledky voleb hrály ve prospěch především SNK – Nezávislý blok a Občanské demokratické straně. Každý z těchto subjektů dokázal obdržet sedm mandátů, přičemž SNK – Nezávislý blok s 23,57 % hlasů si polepšil o jeden mandát a ODS s 20,79 % hlasů o dva ve srovnání s výsledky komunálních voleb v roce 1998. Pět zastupitelských postů se ziskem 15,22 % hlasů, tedy o jeden více než v předchozím volebním období získala Volba pro město. O dva mandáty se rozdělily US – DEU s 8,28 % hlasů, KSČM s 8,08 % hlasů a NEZÁVISLÍ s 7,20 % hlasů. Jeden mandát „zbyl“ na ODA s 5,41 % podporou voličů a KDU – ČSL s 4,03 %. Pravý blok ani ČSNS v těchto volbách neuspěly a nezajistily si žádné zastupitelské posty (Český statistický úřad, ©2017).

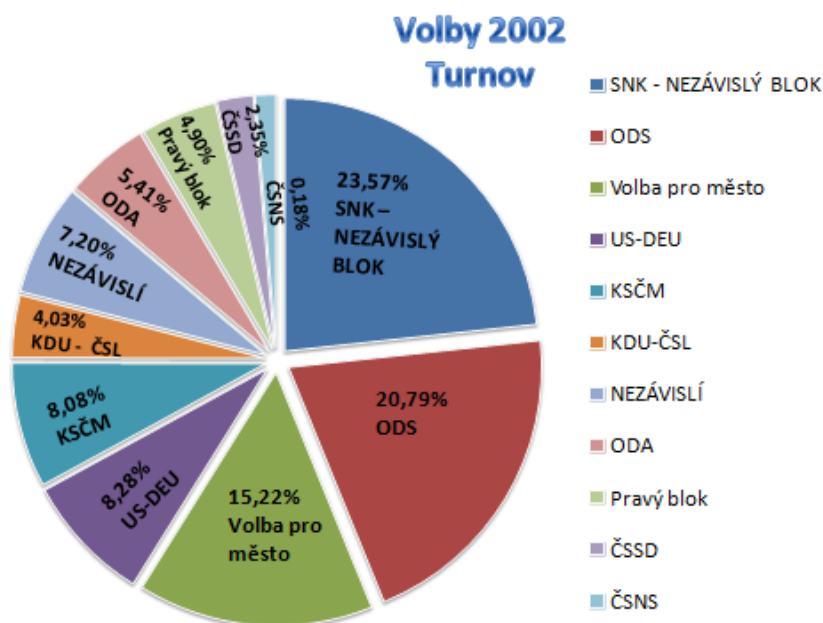
Starostou byl i pro toto čtyřleté období nadále Ing. Milan Hejduk ze SNK – NEZÁVISLÝ BLOK a posty místostarostů zastupovali Ing. Jaromír Pekař kandidující nezávisle za ODS a PhDr. Hana Maierová z NEZÁVISLÉHO BLOKU. Rada obce byla doplněna o MUDr. Vladimíra Eckerta (NEZÁVISLÍ), Mgr. Jaromíra Friče z kandidátní listiny ODS, ale kandidujícího bez politické příslušnosti, Mgr. Petra Hakena (ODS), MUDr. Martina Hrubého (SNK-NEZÁVISLÝ BLOK), RNDr. Otta Jarolímka nezávislého kandidáta ODA a Ing. Vítězslava Sekaninu kandidujícího nezávisle za ODS (Mochal, 2012; Institut pro srovnávací politologický výzkum, [b.r.]).

Tabulka 12 Volební výsledky stran v komunálních volbách 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
NEZÁVISLÍ	9 238	7,20	27	2
Občanská demokratická strana	26 675	20,79	27	7
Pravý blok	6 284	4,90	27	0
Občanská demokratická aliance	6 949	5,41	27	1
Česká str. sociálně demokrat.	3 021	2,35	6	0
Komunistická str. Čech a Moravy	10 372	8,08	27	2
Křesť. demokr. unie - Čs. str. lid.	5 167	4,03	19	1
Česká strana národně sociální	225	0,18	3	0
SNK – NEZÁVISLÝ BLOK	30 250	23,57	27	7
Volba pro město	19 535	15,22	27	5
Unie svobody – Demokratická unie	10 620	8,28	27	2

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

Graf 7 Volební výsledky v Turnově 2002

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

Tabulka 13 Počet kandidátů do zastupitelstva Turnova dle politické příslušnosti

Politický subjekt	1994		1998		2002	
	celkem kandidátů	BEZPP	celkem kandidátů	BEZPP	celkem kandidátů	BEZPP
SNK - (Nez. blok)	18	18	27	27	27	27
LSNS	5	-	-	-	-	-
ČSSD	27	15	27	16	6	1
DEU	6	1	-	-	-	-
ODS	27	12	27	5	27	6
Koalice ODA, KDU-ČSL,KONS	26	9	-	-	-	-
KSČM	27	5	27	4	27	3
Volba pro město	-	-	27	24	27	26
Unie Svobody	-	-	27	23	-	-
ODA	-	-	27	24	27	26
KDU-ČSL	-	-	27	13	19	8
ČSNS	-	-	3	-	3	-
Strana za živ. jist.	-	-	3	2	-	-
US-DEU	-	-	-	-	27	16
NEZÁVISLÍ	-	-	-	-	27	27
Pravý blok	-	-	-	-	27	25
Celkem	136	60	222	138	244	165
Celkem v %	100	44,12	100	62,16	100	67,62

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

5.1.4 Komunální volby 2006

Komunální volby v roce 2006 se odehrály 20. a 21. října a znovu zapříčinily jisté transformace ve struktuře místního politického spektra. V těchto volbách se zapsalo 11 689 voličů, vydalo 5 410 obálek a odevzdalo 5 316 obálek. Volební účast činila 46,28 %, což je o 2,11 % méně oproti předešlému volebnímu období. Další pokles zaznamenaly tyto volby také v počtu kandidátů, respektive do těchto voleb kandidovalo 191 uchazečů, tedy o 53 méně než v roce 2002. To pochopitelně způsobilo menší počet kandidatury politických subjektů, který klesl z jedenácti na osm v porovnání s předchozím obdobím. Z celého

počtu 191 kandidátů jich bylo 111 bez politické příslušnosti, to činí 58,12 %. Z porovnání s předchozími volbami se jedná o pokles 9,5 % v poměru počtu kandidátů bez politické příslušnosti a s politickou příslušností, avšak v těchto volbách jsme mohli zaznamenat rapidní pokles kandidujících občanů. Komunální volby 2006 v Turnově „ovládla“ ODS, která získala suverénních deset mandátů, tedy o tři více než v roce 2002 s 33,58 % hlasů voličů. O jedno zastupitelské místo přišel Nezávislý blok, i tak se stal druhým nejúspěšnějším hráčem se ziskem šesti mandátů a 20,10 % hlasů. K silnějším aktérům také patřilo sdružení menších pravicově orientovaných stran s názvem Turnovská koalice, jež vybojovalo čtyři mandáty se ziskem 14,89 % hlasů. Oproti předchozímu volebnímu období si pohoršila Volba pro město, poněvadž ztratila dva mandáty a v roce 2006 tedy získala tři zastupitelská křesla s 12,56 % hlasů. KSČM obhájila své dva mandáty, které měla i v minulém volebním období 2002, když v těchto volbách obdržela 7,80 % hlasů. KDU-ČSL se podařilo obhájit jeden mandát, přičemž získala 5,51 % hlasů a ČSSD dokázala i přes svou poměrně „okleštěnou“ kandidátní listinu získat alespoň jeden mandát s 3,54 % hlasů voličů. Nová kandidující Strana zdravého rozumu se do zastupitelstva neprosadila a nezískala ani jeden mandát s 2,02 % hlasů (Český statistický úřad, ©2017).

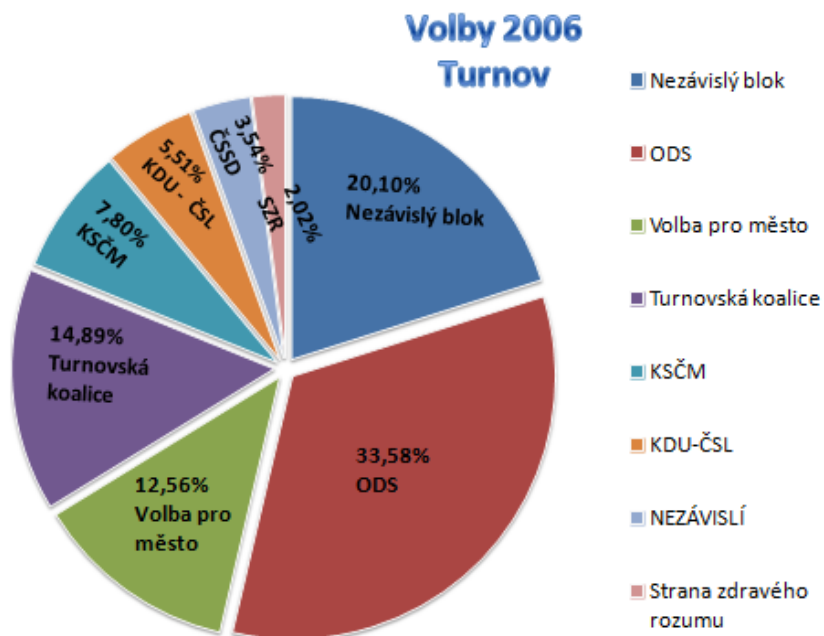
Starostkou byla zvolena PhDr. Hana Maierová (Nezávislý blok) a funkci místostarostů zastávali členové ODS Ing. Jaromír Pekař a Aleš Hozdecký. Součástí rady obce byli nadále Mgr. Jaromír Frič z ODS, Eva Kordová z Nezávislého bloku, Ing. Tomáš Sláma a Mgr. Aleš Mikl, oba dva z ODS a MUDr. Martin Hrubý za Nezávislý blok (Mochal, 2012; Institut pro srovnávací politologický výzkum, [b.r.]).

Tabulka 14 Volební výsledky stran v komunálních volbách 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Česká str. sociálně demokrat.	4 381	3,54	10	1
Turnovská koalice	18 431	14,89	27	4
Nezávislý blok	24 870	20,10	27	6
Občanská demokratická strana	41 562	33,58	27	10
Strana zdravého rozumu	2 498	2,02	19	0
Komunistická str. Čech a Moravy	9 648	7,80	27	2
Křesť. demokr. unie – Čs. str. lid.	6 822	5,51	27	1
Volba pro město	15 540	12,56	27	3

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

Graf 8 Volební výsledky v Turnově 2006

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

5.1.5 Komunální volby 2010

Tyto komunální volby se uskutečnily ve dnech 15. a 16. října 2010 a tradičně se soupeřilo o 27 zastupitelských postů. Bylo zapsáno o něco více voličů než v roce 2006, konkrétně 11 823. Obálek se tentokrát vydalo 5 350 a odevzdalo 5 349. Opět klesla volební účast v porovnání s předchozími volbami v roce 2006, přesněji o 1,03 % a činila tedy 45,25 %. Stejný zůstal počet subjektů kandidujících do zastupitelstva, avšak jisté změny se opět vyskytly. Do těchto voleb kandidovaly Věci veřejné a relativně mladší TOP 09. Naopak Volba pro město a Strana zdravého rozumu se již o kandidaturu nepřihlásily. Tyto komunální volby byly specifické také tím, že všechny kandidující subjekty obsadily své kandidátní listiny plným počtem 27 uchazečů, což se v žádných jiných komunálních volbách v letech 1994 – 2014 v Turnově neobjevilo. Celkem se o zastupitelský mandát ucházelo o 25 kandidátů více, než v roce 2006 a součet se tedy rovnal číslu 216. 103 kandidátů, tedy 47,69 % bylo bez politické příslušnosti, což představuje pokles o 10,43 % navzdory tomu, že v předešlém volebním období kandidovalo o 25 kandidátů méně. V těchto volbách se karty prohodily a nejvíce mandátů a hlasů získal NEZÁVISLÝ BLOK - SNK, který dosáhl na sedm mandátů s 22,36 % hlasů. ODS, jež byla v předešlých volbách poměrně suverénní se ziskem deseti mandátů, se musela během tohoto volebního období spokojit se šesti mandáty při zisku 19,40 % hlasů od voličů. Výraznější úspěch zaznamenala ČSSD, jelikož obdržela čtyři mandáty s 13,86 % hlasů a také Turnovská koalice obsadila čtyři zastupitelská křesla s úspěšností 15,86 %. Nejmladší strana TOP 09 si vybojovala tři mandáty s 10,32 % hlasů a dále si po jednom mandátu rozdělily KSČM (6,19 %), KDU – ČSL (6,07 %) a Věci veřejné (5,95 %), (Český statistický úřad, ©2017).

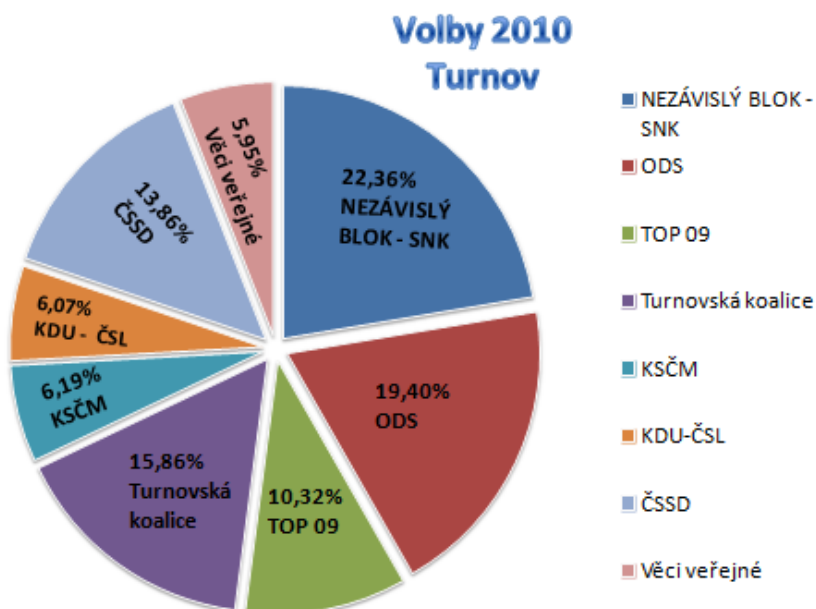
Ve funkci starostky byla od roku 2010 do února 2013 PhDr. Hana Maierová, kterou po její rezignaci, kdy se stala náměstkyní hejtmana Libereckého kraje, nahradil Ing. Tomáš Hocke. Jako místostarostové účinkovali členové místní organizace ODS Ing. Jaromír Pekař a Mgr. Otakar Špetlík. Radu obce doplnili ThMgr. Ondřej Halama, který se objevil jako neustraník na kandidátní listině KDU-ČSL, Eva Kordová, František Zikuda a MUDr. Martin Hrubý, všichni tři za SNK – Nezávislý blok, Karel Jiránek z politické strany Věci Veřejné a Ing. Tomáš Sláma MSc., z ODS (Mochal, 2012; Institut pro srovnávací politologický výzkum, [b.r.]).

Tabulka 15 Volební výsledky stran v komunálních volbách 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Křesť. demokr. unie -Čs. str. lid.	7 811	6,07	27	1
Česká str. sociálně demokrat.	17 845	13,86	27	4
NEZÁVISLÝ BLOK - SNK	28 782	22,36	27	7
Komunistická str. Čech a Moravy	7 971	6,19	27	1
Občanská demokratická strana	24 973	19,40	27	6
Věci veřejné	7 656	5,95	27	1
Turnovská koalice	20 423	15,86	27	4
TOP 09	13 281	10,32	27	3

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

Graf 9 Volební výsledky v Turnově 2010

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

5.1.6 Komunální volby 2014

Doposud poslední komunální volby se konaly v pátek 10. října a v sobotu 11. října 2014. Na město Turnov připadá do zastupitelstva obce 27 členů. Turnov představuje jeden volební obvod se třinácti okrsky. O zastupitelské posty usilovalo celkem jedenáct politických subjektů, 291 kandidátů, z toho 213 kandidátů bez politické příslušnosti, což představuje 73,20 %. Zapsaných voličů bylo 11 719, vydaných obálek 4 898 a odevzdaných obálek taktéž 4 898. Volební účast tvořila 41,80 %. V těchto volbách už se nepodařilo obhájit jeden mandát z let 2010 právě KSČM s 3,39 % hlasů a KDU-ČSL s 2,64 % hlasů. Podobně neúspěšná byla i Česká pirátská strana (2,80 % hlasů) a TURNOVSKÁ KOALICE (4,96 % hlasů), přičemž „Piráti“ se účastnili komunálních voleb v Turnově 2014 poprvé a neobhájovali žádný mandát. TURNOVSKÁ KOALICE sice obhájovala čtyři mandáty, ale taktéž nezískala v roce 2014 žádný. *Mohlo tento neúspěch TURNOVSKÉ KOALICE zapříčinit nově vzniklé uskupení „Turnov potřebuje změnu“, za které někteří bývalí kandidáti TURNOVSKÉ KOALICE kandidovali a oslabil tím tak kandidátní listinu TURNOVSKÉ KOALICE pro volby 2014?*

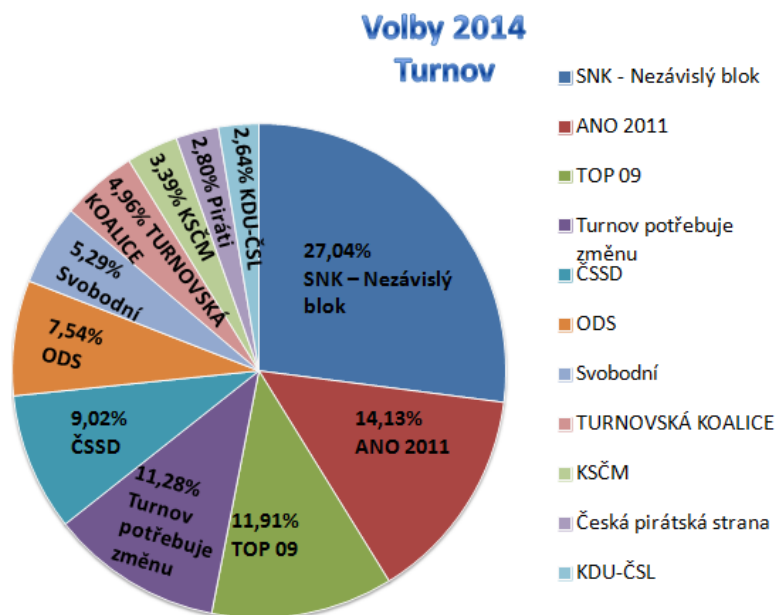
V komunálních volbách bývají mnohdy nejúspěšnější nezávislí kandidáti. Ačkoliv se dle Jüptnera v obcích větší střední velikosti Sdružení nezávislých kandidátů zpravidla nevyskytuje, v tomto směru je Turnov výjimečný. Nejen předchozí komunální volby potvrdily sílu SNK - Nezávislý blok, ale i poslední, kdy se nejúspěšnějším politickým subjektem stalo právě toto sdružení. Nezávislý blok obhájoval sedm mandátů a v posledních komunálních volbách 2014 dokázal obdržet devět mandátů při zisku 27,04 % hlasů. Druhým nejúspěšnějším subjektem se stalo hnutí ANO 2011, což bylo velkým překvapením, jelikož v Turnově vzniklo jenom několik měsíců před podzimními volbami a dokázalo obsadit pět mandátů (14,13 % hlasů) a s Nezávislým blokem utvořilo koalici, která tak tvoří těsnou většinu počtu mandátů (14). Opozici tak zastávají TOP 09, uskupení Turnov potřebuje změnu, ČSSD, ODS a Svobodní. TOP 09 si o jeden mandát polepšila, protože obhájovala tři mandáty, avšak při těchto volbách získala čtyři (11,91 % hlasů). Tři mandáty získala ČSSD (9,02 % hlasů) s uskupením Turnov potřebuje změnu (11,28 % hlasů). Výrazně si pohoršila ODS, která ještě v roce 2010 měla v zastupitelstvu šest členů, nicméně v posledních komunálních volbách dostala pouhé dva mandáty (7,54 % hlasů). Poslední jeden mandát obdržela Strana svobodných občanů (5,29 % hlasů) neobhájující žádný mandát (Český statistický úřad, ©2017).

➤ **Volba nového vedení města a zastoupení v dalších orgánech po volbách 2014**

Poté, co v únoru roku 2013 na funkci starostky rezignovala Maierová, která se stala náměstkyní hejtmána Libereckého kraje Půty, byl tajnou volbou 28. února 2013 zvolen novým starostou Turnova Tomáš Hocke (SNK-Nezávislý blok), jenž získal 24 hlasů od přítomných 26 zastupitelů.

Před ustavujícím zasedání zastupitelstva se 13. 10. 2014 konalo povolební vyjednávání, kterého se zúčastnili lídři, resp. zvolení zastupitelé za jednotlivé subjekty, které ve volbách uspěly. Byla utvořena většinová koalice mezi Nezávislým blokem a místním hnutím ANO 2011, avšak prvotní představa byla vytvořit koalici s prvními čtyřmi až pěti nejsilnějšími stranami. To ovšem nebylo možné, protože především TOP 09 a uskupení „Turnov potřebuje změnu“, ale také ODS a Svobodní se vyhranili vůči spolupráci s hnutím ANO 2011. Všem subjektům vadilo vedení tohoto hnutí na celostátní úrovni. Po komunálních volbách v roce 2014 opět zastupitelé rozhodli, že starostou bude nadále Hocke, který obdržel šestnáct hlasů. Jako první místostarostkou se po komunálních volbách 2014 s patnácti hlasy stala Petra Houšková, známá veřejností jako předsedkyně Centra pro rodinu Náruč Turnov. Druhou místostarostkou byla zvolena se stejným počtem hlasů Jana Svobodová, mj. prezidentka atletického klubu Syner Turnov. V nové radě města úřaduje těchto devět členů: starosta Hocke a místostarostky Svobodová s Houškovou. Eva Kordová a Hana Maierová, které získaly čtrnáct hlasů. Šestnáct hlasů obdrželi Jaroslav Knížek s Michalem Křížem a Karel Jiránek s Františkem Zikudou dosáhli sedmnácti hlasů. Nezávislý blok má v radě šest zástupců, hnutí ANO 2011 tři (Charousek, 2014; Preislerová, 2015).

Graf 10 Volební výsledky v Turnově 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

Tabulka 16 Volební výsledky stran v komunálních volbách 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
TOP 09	13 764	11,91	27	4
Česká strana soc. demokrat.	10 430	9,02	27	3
ANO 2011	16 333	14,13	27	5
Občanská demokrat. strana	8 720	7,54	27	2
Česká pirátská strana	3 237	2,80	27	0
Strana svobodných občanů	6 120	5,29	27	1
SNK – Nezávislý blok	31 253	27,04	27	9
Turnov potřebuje změnu	13 040	11,28	27	3
Křesť.demokrat.unie-Čs. Str.lid.	3 047	2,64	27	0
Komunistická str. Čech a Moravy	3 916	3,39	21	0
TURNOVSKÁ KOALICE	5 729	4,96	27	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

Tabulka 17 Zvolení zastupitelé z výsledku komunálních voleb 2014 dle abecedy

Kandidát			Navrhující strana	Politická příslušnost	Hlasy		Pořadí zvolení
poř. číslo	Příjmení, jméno, tituly	věk			abs.	v %	
2	Báča Zbyněk Bc.	42	NK	BEZPP	864	6,62	3
3	Černý Arnošt	63	ANO 2011	ANO 2011	752	4,60	5
3	Červinková Šárka	48	ČSSD	BEZPP	664	6,36	2
5	Frič Jaromír Mgr.	53	ODS	ODS	764	8,76	1
1	Hocke Tomáš Ing.	39	NK	BEZPP	2 477	7,92	1
4	Hodík Daniel MUDr.	46	TOP 09	TOP 09	1 096	7,96	1
2	Houšková Petra Mgr.	37	NK	BEZPP	1 412	4,51	7
1	Hudec Tomáš	43	ČSSD	ČSSD	667	6,39	1
3	Jiránek Karel	42	NK	BEZPP	1 625	5,19	3
1	Knížek Jaroslav Ing.	48	ANO 2011	ANO 2011	934	5,71	2
4	Kordová Eva	62	NK	BEZPP	1 734	5,54	2
7	Kos Jiří	47	NK	BEZPP	1 125	3,59	9
3	Kříž Michal Ing.	33	ANO 2011	ANO 2011	772	4,72	4
3	Kunetka Ivan	53	SZ	SZ	1 006	7,71	2
2	Loukota Michal Mgr.	31	TOP 09	TOP 09	1 016	7,38	3
6	Maierová Hana PhDr.	60	NK	SLK	1 571	5,02	4
5	Mikula Jiří	40	TOP 09	BEZPP	1 047	7,60	2
1	Pokorná Martina Mgr.	40	SZ	SZ	1 178	9,03	1
4	Rezler Jiří	62	ČSSD	ČSSD	522	5,00	3
5	Sekanina Vítězslav Ing.	59	Svobodní	BEZPP	361	5,89	1
1	Soudský Petr Ing.	54	TOP 09	TOP 09	881	6,40	4
2	Svobodová Jana Mgr.	32	ANO 2011	BEZPP	1 048	6,41	1
5	Šorejs Miroslav Ing.	59	NK	BEZPP	1 316	4,21	8
3	Špetlík Otakar Mgr.	60	ODS	ODS	725	8,31	2
11	Tomášek Jiří MUDr.	56	NK	BEZPP	1 465	4,68	5
6	Tomsa Tomáš Ing.	49	ANO 2011	BEZPP	858	5,25	3
8	Zikuda František	67	NK	BEZPP	1 431	4,57	6

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

Tabulka 18 Počet kandidátů do zastupitelstva Turnova dle politické příslušnosti

Politický subjekt	2006		2010		2014	
	celkem kandidátů	BEZPP	celkem kandidátů	BEZPP	celkem kandidátů	BEZPP
SNK – Nezáv. blok	27	27	27	27	27	26
ČSSD	10	6	27	9	27	12
ODS	27	-	27	-	27	4
KSČM	27	4	27	4	21	15
Volba pro město	27	25	-	-	-	-
KDU-ČSL	27	12	27	17	27	22
Turnovská koalice	27	18	27	18	27	20
Strana zdr. rozumu	19	19	-	-	-	-
TOP 09	-	-	27	16	27	23
NEZÁVISLÍ	-	-	-	-	-	-
Věci veřejné	-	-	27	12	-	-
ANO 2011	-	-	-	-	27	23
Turnov potř. změnu	-	-	-	-	27	23
Česká pirát. strana	-	-	-	-	27	22
Svobodní	-	-	-	-	27	23
Celkem	191	111	216	103	291	213
Celkem v %	100	58,12	100	47,69	100	73,20

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat volebního serveru ČSÚ, ©2017

5.2 Lokální politické subjekty města a jejich volební programy

5.2.1 Sdružení nezávislých kandidátů – Nezávislý blok

Nezávislý blok není politická strana, jak bývá často občany v Turnově vnímána. Jedná se o sdružení nezávislých kandidátů, kteří se sdružují výhradně a zásadně kvůli komunálním volbám. *„Je to skupina lidí, kterým jsou blízké jisté demokratické principy a mají na zřeteli blaho města,“* popisuje definici této organizace její předseda a zároveň starosta města Tomáš Hocke. *„Zajímají se aktivně o veřejné dění ve městě. Jsou to uznávané osobnosti, pohybující se na poli sportu, kultury, historie, stavebnictví a dalších odvětví,“* dodává k upřesnění. Každé volby musí získat zhruba přes tisíc podpisů, aby mohli kandidovat a je potřeba zmínit, že se takto sdružují již mnoho let. Došlo k tomu určitou transformací z dysfunkce občanského fóra¹⁵. Zakladatelem byl Milan Hejduk, přičemž toto Sdružení nezávislých kandidátů nejprve neslo název „Sportovní blok“ a sdružovalo lidi okolo sportu, kteří se chtěli podílet na vedení města. Poté se přetvořil v Nezávislý blok. Dále starosta popisuje princip členské základny, kterou jako takovou nemají. Mají pouze 27 lidí, kteří jsou na kandidátní listině a zhruba pět sympatizantů připravených někoho na kandidátce nahradit. Čas pochopitelně nejde zastavit a kandidáti stárnou. *„Například pan doktor Tomášek, který je na naší kandidátce, působí v zastupitelstvu od Sametové revoluce. Proto se snažíme vyhledávat mladší potencionální kandidáty, které plynulým způsobem do té komunální politiky zapojujeme. V první fázi jsou většinou na kandidátce v té druhé polovině a jsou členy v různých komisích a poradních orgánech města, aby viděli, jakým způsobem funguje ten samotný mechanismus a postupně se dostávají do vyšších pozic,“* vysvětluje proces začleňování mladší krve do místní politiky v jejich sdružení. *„Nevolte strany – volte turnovské osobnosti“* je slogan, který vystihuje ideu Nezávislého bloku se zaměřením především na „známé“ osobnosti ve městě, které mají ochotu participovat se na jeho řízení. Během sestavování kandidátní listiny má poslední slovo její lídr, starosta Turnova Hocke. *„Nicméně, snažíme se vzájemnou dohodou o to, abychom kandidáty, kteří se chtějí aktivně podílet na místní politice, obsazovali na přední místa,“* popisuje princip sestavování kandidátky

¹⁵ Občanské fórum – politické hnutí, které vzniklo 19. listopadu 1989 a provedlo českou společnost prvními lety k demokracii, se rozpadlo 23. února 1991. Ideové štěpení roztříštilo Občanské fórum na ODS a středolevé Občanské hnutí. V Turnově se někteří členové stali členy ODS a někteří se chtěli angažovat nezávisle, a tak sympatizovali se Sdružením nezávislých kandidátů (Nezávislý blok).

starosta Hocke, který mimo jiné kandidoval v krajských volbách konaných 7. – 8. října v roce 2016 za politické hnutí „Starostové pro Liberecký kraj“ a byl zvolen zastupitelem do 45 členného Zastupitelstva Libereckého kraje. *„Město Turnov, jako čtvrté největší město v Libereckém kraji má spoustu problémů, které nejsme schopni řešit na komunální úrovni. Ať už se jedná o komunikace, zdravotnictví, sociální služby, střední školství a jiné. A v tu chvíli potřebujeme partnera, který naslouchá,“* udává hlavní důvod kandidatury do krajských voleb, kdy vysvětluje, jak turnovský region potřebuje krajské zastoupení. *„Těch oblastí, kde se protíná ta samospráva města se samosprávou kraje je spousta a samozřejmě, že kraj má poté blíže k centrálním orgánům,“* zdůrazňuje důležitost a vazbu krajských voleb na město Turnov. *„Možná proto jsou ty volební účasti na krajských volbách tak malé, protože lidé nevnímají tu důležitost toho partnerství města a kraje, ale ta je prostě zřejmá a jasná,“* uzavírá téma krajských voleb starosta Hocke. V nevolebním období se sympatizanti Nezávislého bloku schází zhruba 2 – 4krát ročně. Ve volebním roce 2014 schůzek proběhlo celkem osm. Volební program měli pro komunální volby 2014 rozdělený na sedm hesel doplněných podhesly. 1) *Turnov – příjemné město v každém detailu*, jehož podheslem byly hlavně oblasti týkající se oprav sídlišť, dětských hřišť a parkovacích ploch, ale také podpora výstavby sportovního areálu Maškova zahrada. 2) *Turnov – přátelský rodině* bylo heslo už od názvu zaměřené především na zlepšování zdravotní péče v nemocnici a sociálních službách a podporu občanských sdružení věnujících se rodině a sociální oblasti. 3) *Turnov – finančně soběstačný* mělo zajistit podporu sportovních zájmových organizací především v oblasti provozu a údržby sportovních zařízení a zajistit široké sportovní aktivity dětí a mládeže v základních soutěžích. Další heslo 4) *Turnov – hledající kompromisní řešení proti stále rostoucí dopravě* řešilo například aktivní podporu projektů občanských a veřejně prospěšných staveb s podílem grantů nebo prodej městského majetku na financování nových občanských staveb. 5) *Turnov – centrum cestovního ruchu Českého ráje* bylo zaměřené hlavně na podheslo o využívání přírodních a kulturních památek pro rozvoj cestovního ruchu. 6) *Turnov – otevřený vůči občanům* a 7) *Turnov – řešící problémy občanů* byly poslední body programu, které se zaměřovaly vyloženě na místní obyvatele. Prioritou bylo neustálé úsilí o zvýšení informovanosti občanů, zejména skrze webové stránky města a facebooku či podpora společné e-aukce na elektřinu a plyn. Při tvorbě kampaně, která trvala přibližně měsíc a půl, se nejprve snažili předkládat jasná fakta ohledně věcí, které se jim za předchozí období povedly uskutečnit.

Dále by se volební kampaně Nezávislého bloku daly rozdělit do třech rovin. Tou první byla tvorba letáků a plakátů, které se vyvěšovaly na „nejfrekventovanější“ oblasti Turnova. Druhá se zaměřovala na webové stránky a oslovování voličů na facebooku a v té poslední etapě se jednalo o přímý osobní kontakt s potenciálními voliči na náměstí Českého ráje v Turnově. Všechno si Nezávislý blok financoval ze svých vlastních zdrojů, respektive z financí vybraných od kandidátů (ústní a písemná sdělení; Nezávislý blok, [b.r.]).

➤ **Jak to vlastně bylo s tvorbou povolební koalice?**

Kolem vytvoření koalice bylo krátce po volbách do zastupitelstva v Turnově poměrně dusno. Starosta a lídr Nezávislého bloku Tomáš Hocke měl i se svými kolegy z Nezávislého bloku ideu o větší koalici. *„Bylo to složité, měli jsme představu o širším složení koalice.“* Kromě ČSSD, která dlouhodobě účinkuje v opozici a nesympatizuje s vedoucími subjekty turnovské komunální politiky, nabídli koaliční spolupráci všem zvoleným subjektům. Proti takovéto koalici však byli i ostatní eventuální koaliční partneři, kteří kvůli principům hnutí ANO na celostátní úrovni odmítli spolupráci i na úrovni místní. Ať už se jednalo o TOP 09, Turnov potřebuje změnu, ODS či Svobodné. *„Spolupráci s tímto hnutím odmítlo uskupení Turnov potřebuje změnu, TOP 09, Svobodní i ODS. Možná je to gesto, které nás společně odsunulo do opozice, ale bylo nutné jako připomínka (myšleno v souvislosti s 25. výročím listopadu 1989) a není to nic osobního vůči turnovským zastupitelům, zvoleným za ANO,“* prohlásil v diskuzi před volbou nového vedení města Kunetka z uskupení Turnov potřebuje změnu. Nezávislému bloku se však zdálo nedůstojné vyřadit ANO, které získalo druhý největší počet mandátů. *„Demokracie je o většinovém názoru, a tak to vždy bude. Vždy jsem cítil zastupitelskou demokracii a většinový názor. A v tomto duchu byla vyjednána většinová koalice,“* zareagoval starosta Hocke. Jaroslav Knížek (ANO 2011) doplnil, že do zastupitelstva přišel především pracovat a hnutí ANO je i o dalších lidech, nejen o předsedovi. *„Patnáct let v Turnově pracuji pro fotbal, rád bych pomohl i dalším věcem. Povolební vyjednávání mě překvapilo, před volbami jsme nějaký negativní postoj vůči nám nezaznamenali. Naším cílem bylo a je pracovat pro Turnov.“* Také na vysvětlenou dodal, že předvolební kampaň si platili sami, z celostátního vedení hnutí nic nedostali.

„Snažili jsme se různými způsoby dosáhnout širší koalice, nabídli jsme třeba místo radního a podobně, ale bohužel jsme se nesečkali s úspěchem, a tak jsme nakonec vytvořili většinovou koalici s ANO 2011,“ uzavírá nakonec v rozhovoru komplikovanost tvorby koalice v zastupitelstvu Turnova starosta Hocke (ústní a písemná sdělení; Charousek, 2014).

5.2.2 ANO 2011

Trend „bleskově“ vzniklých stran či hnutí je popisován v kapitolách 3.2.3. a 3.2.4. Vznik místní organizace hnutí ANO 2011 a jeho úspěch v Turnově je opět ukázkovým příkladem toho, jak rychle a především jakým způsobem tento politický subjekt dokázal ve volbách obstát a to i na komunální úrovni v Turnově. Místní organizace hnutí ANO 2011 vznikla v Turnově během jara roku 2014, tudíž v roce, ve kterém se na podzim uskutečňovaly komunální volby a stalo se 2. nejúspěšnějším subjektem, kdy získalo pět mandátů v zastupitelstvu a utvořilo s Nezávislým blokem koalici. *„Byly ty různé debaty, nejdřív se všichni tvářili jako kamarádi, pak ale byli všichni proti nám, byť jsem většinu těch lidí znal, tak to mě pak zklamalo. Přitom komunální politika není vůbec o politice, ale o tom, kdo opraví kolik chodníků, a jestli se opraví tahle škola nebo tamta,“* vysvětluje, jaké zaujetí při tvorbě koalice proti hnutí ANO 2011 vzniklo. *„Každopádně, jako koalice máme schůzky vždy hodinu před zasedáním zastupitelstva a myslím si, že fungujeme v pohodě a nemáme žádné větší spory,“* dodává ještě k tomuto tématu. Kandidátní listinu sestavoval její lídr a předseda místní organizace podnikatel Jaroslav Knížek, který zároveň po volbách působí jako člen rady města a dlouhodobě jako předseda divizního fotbalového klubu FK Turnov a za ANO 2011 také kandidoval v Libereckých krajských volbách 2016. Kandidátní listinu tvořili čtyři členové místní organizace hnutí ANO 2011, a aby ji plně obsadil, oslovil dalších 23 sympatizantů, především z řad známých či příbuzných. V místní organizaci působilo v září 2016 sedm členů, pouze muži, jejichž průměrný věk je zhruba 50 let a vyšší úrovně politiky se po posledních krajských volbách v roce 2016 účastní jeden jejich člen, Michal Kříž, který byl zvolen do krajského zastupitelstva Libereckého kraje. Tři členové jsou vysokoškolsky vzdělaní a také kandidátní listina byla obsazena třinácti vysokoškolsky vzdělanými lidmi. Proto, jak rychle místní organizace hnutí ANO 2011 vznikla, bylo potřeba se scházet opravdu intenzivně. *„My jsme se do září před těmi volbami scházeli opravdu dvakrát týdně,“* popisuje v rozhovoru předseda Jaroslav Knížek. *„Seděli jsme tady se všemi potencionálními kandidáty a byl to docela fofr,“* vzpomíná

na náročný proces sestavování kandidátní listiny, poté co místní organizace hnutí ANO vznikla jen pár měsíců před komunálními volbami. Předseda Knížek by rád dále rozvíjel místní sportovní zázemí, i to byl důvod jeho kandidatury do zastupitelstva Turnova. „*Myslím si, že Turnov jakožto čtvrté největší město v kraji by mělo mít daleko lepší podmínky a zázemí pro fotbal,*“ naráží na téma výstavby umělého fotbalového trávníku, které bylo v posledních letech hodně probíraným tématem. Jejich volební program by se dal rozdělit do devíti hlavních hesel s několika podhesly, které vysvětlovaly jejich hlavní myšlenky a priority. 1) „*Turnov otevřený a pozitivní*“ jehož hlavní podstatou měla být otevřenost a vstřícnost úřadů vůči občanům, rozšíření úředních hodin důležitých pracovišť na pracovní sobotu 1x za dva měsíce. Dále mělo toto heslo za snahu zapojit aktivní občany v poradních komisích rady města či srovnat mzdy na úroveň ostatních obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje. 2) „*Turnov, město, které mě nezklame*“ bylo programové heslo, zaměřující se na zdravotní a sociální péči. Podheslem bylo například zlepšení dostupnosti zdravotní péče, zejména u autobusové dopravy nejen k nemocnici, ale i k praktickým lékařům s ohledem na ordinační hodiny nebo oběd pro každé dítě na ZŠ pro sociálně slabé rodiny, bez potupného žádání na úřadu. 3) „*Turnov, jistota kvalitního vzdělání*“ ve snaze o zvyšování kvality školních zařízení udržet ve městě tradiční učňovské obory a střední školy, které kooperují s místními a okolními firmami, aby nebyly v rámci kraje přesunovány nebo rušeny. Tato část programu měla také za cíl podpořit vzdělávací aktivity pro osoby se sociálním handicapem, aby bylo jejich začlenění do majority jednodušší. 4) „*Turnov, město pro sport a aktivní odpočinek*“ byl bod, který upřednostňoval opravy a údržby stávajících sportovních zařízení a areálů a hlavní podstatou bylo usilování o dotační programy k zvelebování sportovišť. ANO bylo také pro podporu výstavby sportovního areálu v Maškově zahradě. V tomto areálu bylo v roce 2016 otevřeno nově vybudované koupaliště, zimní stadion a skate park. 5) „*Turnov, město zábavy-klenot českého ráje*“ podporoval služby v cestovním ruchu a investice spojené s turistikou, dokončení cyklostezek a in-line drah. 6) „*Turnov, město, kde můžeme zdravě žít*“ byla část programu zaměřená především na výstavbu komunitní kompostárny na Vesecku či reorganizaci odpadového hospodářství, které mělo podpořit motivaci separace odpadu. 7) „*Turnov, bezpečné město*“ slibovalo aktivně řešit poškozené povrchy chodníků nebo zvětšování parkovacích ploch zejména na sídlištích, jelikož právě tam bývá s parkováním velký problém. 8) „*Turnov, efektivní a odpovědný*“ bylo programové heslo zaměřené na oblast financí, především pak na udržování zadluženosti města na zdravé

úrovni. Primárně se jednalo o zodpovědnost města s ohledem na povinnost splácet stávající úvěry. Jedním z podhesel této části programu byla i analýza a optimalizace peněžních toků a hospodaření příspěvkových organizací a obchodních společností s majetkovou účastí města. Jako poslední heslo 9) „*Umíme dát práci lidem i v Turnově*“ zajišťovalo kromě maximální podpory firem v regionu o zvýšení zájmu rozšiřování výroby také například právní poradenství zdarma při neoprávněné ztrátě zaměstnání. Volební kampaň v podobě billboardů, letáků s volebním programem a akcí pro veřejnost na náměstí v Turnově si členové financovali sami. Nejvíce financí však vynaložil sám předseda a podnikatel Knížek. „*Všichni si mysleli, jak nám kampaň pomůže zaplatit Babiš, ale ten nám na komunální volby nepřispěl,*“ uzavírá Knížek konec interview tím, že od Andreje Babiše žádné prostředky nepřitekly. (ústní a písemná sdělení)

5.2.3 TOP 09

Místní organizace TOP 09 vznikla v Turnově v roce 2010. Její předseda Michal Loukota, který zároveň působí jako ředitel základní školy, v rozhovoru popisuje klesající tendenci členské základny. „*Co se týče členské základny, tak ta má spíše sestupnou tendenci. Lidé se moc nechtějí angažovat do politiky a věnovat ji svůj volný čas.*“ Snaha o získání dalších členů je poměrně problematická. „*Je to jako hodně těžký, občas přes facebook nebo známé, ale je to těžký, nikomu se nechce věnovat tomu ten čas a chodit třeba na ty schůze a ještě před volbami, kdy jsou ty schůze častější,*“ reaguje Loukota na otázku ohledně snahy získat mladší krev do místní organizace TOP 09. Dále se snaží například oslovovat své známé, ale úspěch se zatím moc nedostavuje. Aktuální počet členů činil k srpnu 2016 v místní organizaci šest, z toho pouze muži s průměrným věkem 40 let, převážně s vysokoškolským vzděláním. Z místní organizace nikdo nepůsobí v poslanecké sněmovně, avšak z Libereckého kraje zasedají v poslanecké sněmovně za TOP 09 Václav Horáček (okres Jablonec nad Nisou) a Jan Farský (okres Semily). Místní organizace TOP 09 se v běžném nevolebním roce schází zhruba šestkrát do roka. Ve volebním roce je to pochopitelně častější, kdy schůze probíhají podle potřeb, přibližně jednou, dvakrát za měsíc. Měsíc před volbami ještě intenzivněji. Obsazení první desítky kandidátní listiny bylo víceméně jasné. Do první desítky se obsadili jednak členové, jednak převážně kandidáti s chutí podílet se na komunální politice. Také je potřeba zmínit fakt, že se jednalo o „známé“ osobnosti z Turnova, především o doktory, učitelé či podnikatelé. Komplikace v podobě plně obsazené kandidátky, kterou v komunálních volbách řeší

mnohdy každý politický subjekt, se nevyhnula ani místní organizaci TOP 09. Předseda Loukota kandidující z druhého místa dále oslovil zbylých 23 kandidátů především z řad známých. Předseda místní organizace TOP 09 v Turnově také mimo jiné sestavoval kandidátní listinu pro krajské volby 2016, kterou na základě nominace z regionů schvaluje krajský výbor. Příspěvky na financování kampaní si hradili výhradně samotní členové, nicméně část financí poslala i celostátní organizace TOP 09. „*Nějaké peníze na ty komunálky přišly i od ústředny, ale spíš jsme byli závislí na našich prostředcích,*“ odpovídá na otázku ohledně finanční pomoci od republikové organizace, předseda Loukota. Jejich poměrně rozsáhlá kampaň nesla slogan „*Transparentní, Odpovědné, Přívětivé město Turnov*“. Dávali do schránek letáky (roznos členy a příznivci), spolu s parkovacími hodinami (souvinnost s odkazem na jejich volební program, ve kterém usilovali o 0,5 h parkování zdarma). Dále měli reklamu v tisku TvA a Turnovsko, plakáty na budkách po městě, ve vitríně U Havlíčkova náměstí. Pořádali tiskové konference pro novináře, platili reklamu na facebooku. Akce pro veřejnost místní organizace TOP 09 v Turnově nedělala. Největším a zásadním tématem jejich volebního programu byla drahá voda v Turnově. Průměrná cena vody v ČR je cca 77 Kč/m³, zatímco v Turnově občané platí 96 Kč/ m³. Předseda VHS Turnov Hejduk plánuje další každoroční zdražování až na částku 120 Kč v roce 2020. Proto ve svém programu uvedli, že do Rady Vodohospodářského sdružení Turnov zvolí jen takové zástupce, kteří v ní budou nekompromisně obhajovat zájmy místních občanů. Nelíbila se jim politika ODS a Nezávislého bloku, protože ani jeden z nich se nepřipojil k hlasování o odvolání dvou turnovských zástupců ve VHS Turnov. Dále chtěli zástupci TOP 09 usilovat o zavedení systému vedení města ve formátu starosta + pouze jeden místostarosta, a také o prosazení snížení počtu zastupitelů na 21, což mělo vyvolat efekt zrychlení jednání. Byli také pro výstavbu sportovně rekreačního areálu Maškovy zahrady a jeho maximální využitelnost, efektivnost a propagaci.

Dalším bodem byla snaha o snížení provozních nákladů městského úřadu a zefektivnění funkcí jeho organizací. Daň z nemovitosti a místní poplatky chtěli vynaložit přímo pro občany – oprava chodníků, sportování mládeže i široké veřejnosti atd. Stejně tak bylo podheslem i použití prostředků, které Turnov získal z nového rozpočtového určení daní, které prosadila především právě TOP 09 s podporou Starostů (ústní a písemná sdělení).

5.2.4 Turnov potřebuje změnu

Uskupení „Turnov potřebuje změnu“ vzniklo na základě předchozího působení zastupitelů ve sdružení „TURNOVSKÁ KOALICE“ ve volebním období 2010 – 2014. Vzhledem k tomu, že už nechtěli působit v novém volebním období 2014 – 2018 ve stejném složení se rozhodli založit jiný subjekt. *„Došli jsme k tomu, že část těch čtyř zastupitelů se ocitá spíše na liberální části politického spektra a část na konzervativní. Tak jsme se rozhodli, že už dál nepůjdeme, a že s Ivanem Kunetkou založíme novou kandidátku s názvem Turnov potřebuje změnu,“* popisuje v rozhovoru, jakým způsobem vzniklo toto uskupení jeho zakladatelka a právnička Martina Pokorná, která mimo jiné působila ve Straně Zelených. Název byl inspirovaný uskupením v Hrádku nad Nisou hejtmana Libereckého kraje Martina Půty, s pojmenováním „Hrádek potřebuje změny“. *„Snažili jsme se oslovit známé osobnosti v Turnově za účelem složení té kandidátky,“* dále dodává, jakým způsobem obsazovali kandidátní listiny. Na té figurovalo jedenáct mužů a šestnáct žen. Průměrný věk byl 47 let a osmnáct členů vlastnilo vysokoškolský diplom. Kandidátní listinu začala sestavovat Pokorná již v červnu, rok před volbami. Princip složení zvolila takový, aby se střídaly ženy s muži a také městské části, z kterých různí obyvatelé pocházejí. Poté samozřejmě uplatňovala svůj subjektivní pocit podle toho, jak jsou lidé v Turnově známí. Půl roku před volbami ještě kandidátní listinu precizovala s předními kandidáty a k pravidelným schůzím docházelo ve volebním roce zhruba čtyři měsíce před volbami. V první desítku pochopitelně působili kandidáti, kteří jsou po Turnově známější a angažují se v její politice. Například kandidát číslo 3, Ivan Kunetka působil jako krajský zastupitel, který nicméně v podzimních krajských volbách 2016 dále nekandidoval. Ve svém volebním programu se prezentovali heslem „Chceme město otevřené a vstřícné k občanům“. Tato zásada měla zavést transparentní hospodaření města na webu, včetně rozklikávacího rozpočtu města. Stejně jako TOP 09 chtěli bojovat za rozumnou cenu vody a většího vlivu ve Vodohospodářském sdružení. Jelikož čtyři členové a hlavně lídr kandidátní listiny působili ve Straně zelených, tak jim v programu nechybělo ani prosazování kvalitního životního prostředí. Výstavba nových parků, stromů na vhodných místech, protihlukových bariér v exponovaných částech města. Dále se chtěli podílet na zlepšení třídění odpadů a zavést pravidelné monitorování čistoty ovzduší. V dalších bodech podporovali pravidelné sportování mládeže ve spolupráci s podnikateli v oblasti financování. Podporovali rozvoj všech základních škol v Turnově a také rozvoj a úroveň

středního školství. V programovém heslu „Korupce a klientelismus nesmí mít v Turnově své místo“ byli připraveni podat majetková přiznání na začátku a na konci svého mandátu. Na svou kampaň dostalo uskupení „Turnov potřebuje změnu“ desítky tisíc korun právě od Strany zelených, což byla v podstatě většina prostředků, z kterých byla jejich volební kampaň financována. „*Nicméně, já jsem po volbách rezignovala, protože jsem nesouhlasila s utvořenou koalicí, která měla vypadat jinak a já zkrátka nejsem žádný smeták, aby se takhle se mnou zacházelo,*“ dodává závěrem bývalá zastupitelka Turnova v letech 2006 – 2014 a také zastupitelka Libereckého kraje v období 2004 – 2008, která takto razantně reagovala na utvořenou koalici a dodala, že pravděpodobně v následujících komunálních volbách 2018 již kandidovat nebude (ústní a písemná sdělení).

5.2.5 ČSSD

Česká strana sociálně demokratická vznikla v Turnově po revoluci. Konkrétně v roce 1990 vznikla turnovská buňka. K září roku 2016 disponuje osmnácti člennou základnou, avšak před čtyřmi lety měla členů 28. Předseda pro místní organizaci, Tomáš Hudec si tuto svižně sestupnou tendencí vysvětluje tím, že tito bývalí členové už byli důchodového věku a neměli dále potřebnou sílu a chuť místní politiku vykonávat. Aktuálně tedy v místní organizaci ČSSD působí patnáct mužů a tři ženy, kdy se věkový průměr pohybuje kolem 45 až 50 let. „*V naší organizaci převládají spíše lidé s menší úrovní vzdělání, než je tomu například u pravicových stran,*“ odpovídá Hudec na otázku ohledně vzdělanostní struktury v ČSSD v Turnově. Na jejich plně obsazené kandidátní listině pro komunální volby 2014 se neobjevil nikdo s vysokoškolským vzděláním. Volbu kandidátů a jejich pořadí určovali způsobem primárních voleb. „*Každý člen měl demokratické právo volby. Dostal volební lístek, kde zaškrtnul jméno kandidáta, adresu a pořadí na kterém by měl být,*“ dále vysvětluje princip „primárek“ v místní buňce ČSSD. Navazuje dále i na analogický princip kandidatury do krajských voleb, kdy jednotlivé Okresní výkonné výbory nominují členy. Na základě této nominace sestavuje Krajský výkonný výbor pořadí kandidátů. Poté jednotliví kandidáti kroužkují podle toho, jak s nominací souhlasí. Za okres Semily kandidovalo osm členů mezi nimi také právě předseda Turnovské organizace Tomáš Hudec, který se po krajských volbách v roce 2016 stal jedním z krajských zastupitelů Libereckého kraje. „*Já jsem nejspíš skokan republiky, protože jsem z 36. místa skočil až na 3.,*“ dodává se smíchem na tváři, poté co se dostal v rámci vnitrostranického hlasování na 3. místo kandidátní listiny politické strany ČSSD

pro krajské volby 2016. V poslanecké sněmovně nemají z místní organizace žádné zastoupení, nicméně Pavel Ploc, jenž byl na kandidátce do zastupitelstva Turnova na 10. místě, kandidoval na podzim 2016 do senátu a jeho volební kampaň přišla na 350 000 Kč. Místní organizace měla na kampaň pro komunální volby k dispozici od centrály z Prahy 35 000 Kč + od prvních pěti členů na kandidátce 5 000 Kč, tudíž dohromady 60 000 Kč. Tyto prostředky se vynaložily především na tvorbu plakátů, letáků, billboardu, bannerů a pevných meetingů na náměstí či nádraží v Turnově. Součástí těchto meetingů byl i nákup propagačních materiálů jako tužek, balónků, především pak růží jako symbol Sociální demokracie. S výsledkem komunálních voleb nebyla ČSSD v Turnově úplně spokojená, jelikož získala o mandát méně než v roce 2010. „*Očekávali jsme víc. V roce 2010 ještě nekandidovalo ANO, které v posledních komunálkách sebralo mandát jak nám, tak uskupení Turnov potřebuje změnu. Vyřadili jednomandátovou KSČM a určitě jeden mandát vzali i ODS,*“ počítá poměrně sklesle Hudec. ČSSD v tomto městě nemá veliké zastoupení. „*Turnov byl vždycky pravicovej,*“ dodává nadále Hudec. Např. ve volbách v roce 2002 nezískala ani jeden mandát, v roce 2006 obdržela pouze jeden a až se vstupem Hudce do ČSSD v roce 2007 dokázala v komunálkách 2010 získat čtyři mandáty, které naposledy obdržela při volbách v roce 1998. „*Bývalý hejtman Eichler mě vlastně přesvědčil, abych vstoupil do ČSSD a díky tomu, že jsem tady měl dost kontaktů, jsme to vytáhli na ty čtyři mandáty,*“ vysvětluje úspěch ČSSD v komunálních volbách v roce 2010. Do již zmiňovaných krajských voleb 2016 přiteklo na kampaň z Prahy 1 350 000 Kč, 100 000 Kč od Pavla Ploce a dále od lídra 90 000 Kč, druhý, třetí (Tomáš Hudec) a čtvrtý kandidát přispěl každý částkou 60 000 Kč a pátý, šestý a sedmý kandidát po 30 000 Kč. Osmý, devátý a desátý uchazeč o krajské zastoupení daroval 10 000 Kč. Podle stanov ČSSD se musejí členové sejít v běžném nevolebním roce minimálně čtyřikrát. Ve volebním roce 2014 se členové sešli celkem šestkrát. V průběhu volebního roku skládají volební tým ze zhruba pěti členů, který má na starosti zmapování místní situace a na základě pak vytvoření volebního programu. Samozřejmě všichni členové tohoto volebního týmu by si měli být vědomi situace ve „svém“ městě. Motto jejich programu bylo: V TURNOVĚ JSME DOMA. Prioritou programu byl především boj proti navyšování cen vody. Chtěli odvolat z Vodohospodářského sdružení předsedu Hejduka. Dále chtěli říct stop navyšování plateb za likvidaci opadů a daně z nemovitostí. Byli také proti zrušení dětského oddělení, porodnice, mamografu a následného sloučení Panochovy nemocnice Turnov s Krajskou nemocnicí Liberec (ústní a písemná sdělení).

5.2.6 ODS

Místní sdružení ODS, jak oficiálně jejich stanovy uvádějí, vzniklo v Turnově v roce 1991. Stejně jako u Nezávislého bloku se transformovalo z občanského fóra. Předseda Tomáš Špínka přiznává sestupnou tendenci dříve rozsáhlé členské základny. „*Naším největším problémem je aktuálně stárnutí a ubývání členů,*“ hovoří o nepříjemné situaci a dále dodává, že byly časy, kdy měli i přes sto členů. V září roku 2016 jich mají 41 a sehnat nové, mladé lidi, kteří by měli chuť pokračovat a angažovat se v komunální politice je problém. „*Náš věkový průměr je okolo 62 let, což je prostě strašně moc,*“ popisuje komplikovanost s členskou základnou její nejmladší člen Špínka, který je však zároveň místopředseda oblasti a člen regionální rady. Samozřejmě boj o nové členy nevzdávají a snaží se do svých řad doplňovat další členy, především z řad známých a kamarádů. „*Že by přišel někdo dobrovolně sám, že se chce stát členem, jako jsem to tehdy udělal já, to jsem zatím za svoje pětileté působení ještě nezažil,*“ líčí, jak se on sám stal aktivním členem ODS. V radě místního sdružení ODS působilo k srpnu 2016 sedm členů, z nichž pět vysokoškolsky vzdělaných. „*Snažíme se kandidátku obsazovat zejména doktory, učiteli a zkrátka kandidáty, které místní lidé znají a věří jim,*“ objasňuje způsob obsazování kandidátky. Kandidátní listinu měli obsazenou s dvanácti vysokoškolsky vzdělanými lidmi a pouze 4 kandidáti byli bez politické příslušnosti. V tomto ohledu si vedli ze všech místních politických subjektů při volbách nejlépe, protože dokázali kandidátku obsadit z 85% vlastními členy. Dva členové, Špetlík a Sláma působili do podzimu 2016 v krajském zastupitelstvu, ale o svůj mandát už v posledních krajských volbách neusilovali. V turnovském zastupitelstvu zasedají také dva členové, opět Špetlík, ředitel turnovské nemocnice a dále Frič, ředitel turnovské základní školy. „*V minulém volebním období jsme byli v radě města a dost podstatně jsme rozhodovali o dění v Turnově, takže jsme se scházeli i v tom nevolebním roce vždy jednou za měsíc před zasedáním zastupitelstva, abychom projednali naše body,*“ vzpomíná na úspěšné období po komunálních volbách 2010, kdy ODS v Turnově získala šest mandátů. „*Ted' samozřejmě ty schůze nejsou tak intenzivní, jelikož jsme v opozici a máme jenom dva mandáty,*“ dodává Špínka s poznámkou, že podle stanov se musí scházet alespoň jednou za tři měsíce. Pokud by tak nečinili, mohlo by předsednictvo ústředny ODS jejich místní působení zrušit. Ve volebním roce vytvářejí volební štáb, který se samozřejmě schází intenzivněji a s členskou základnou probíhá místní sněm, na kterém se například

projednává složení kandidátní listiny. Volební program MS ODS Turnov pro komunální volby 2014 nesl motto: „Město, kde žiji, město, na které jsem hrdý a pro které budu pracovat“. Jejich program nesl celkem 9 hesel, které chtějí v období 2014 – 2018 prosazovat. 1) „*Občan a město*“ se snaží o přibližování výkonu státní správy občanům. Hlavní podstatou tohoto hesla bylo také maximální možné zpřístupnění materiálů města občanům, ať už se jedná o veřejný rozpočet, veřejné smlouvy, či zakázky a zkvalitnění kontrolního systému na všech úrovních činnosti města a jim zřizovaných organizací. (např. obnovení činnosti kontrolního výboru) 2) „*Doprava a bezpečnost ve městě*“, kde se MS ODS zavazovalo pokračovat ve zlepšování stavu komunikací a chodníků ve městě včetně okrajových částí města a optimalizovat linky městské hromadné dopravy. 3) „*Pracovní možnosti*“ byl bod programu zaměřený především na vytváření lepších podmínek pro malé a střední podnikání. Další snahou bylo vytvoření spolupráce s firmami pro zlepšování podmínek v průmyslové zóně Vesecko (zkvalitnění infrastruktury, komunikace, stavu chodníků, vody, kanalizace). Dalším heslem bylo za 4) „*Volný čas - kultura, sport*“, jehož hlavním podheslem bylo jako u většiny místních politických subjektů zrealizování sportovního a volnočasového areálu Maškova zahrada. Další významné podheslo slibovalo podporovat z rozpočtu města činnost sportovních organizací, spolupodílet se na investičních akcích v oblasti sportu (např. nový umělý trávník na fotbalovém hřišti). Bod 5) „*Životní prostředí, kultura bydlení*“ se soustředil na zkvalitňování zeleně na hřbitovech a pokračování v obnově veřejné zeleně a městských lesů. 6) „*Zdravotnictví a sociální oblast*“ zajišťovala aktivní účast v představenstvu a dozorčí radě v Krajské nemocnici Liberec s cílem rozšířit a zkvalitnit zdravotní péči v Turnově. Dále tato část programu podporovala sociální integraci a vytvoření trvalého zázemí pro osoby se zdravotními potížemi v domově důchodců. V bodě 7) „*Školství a vzdělávání*“ věnovalo MS ODS pozornost v pokračování rekonstrukce a modernizace objektů mateřských a základních škol. Také chtěli průběžně zkvalitňovat vybavení školních jídelen. Předposlední heslo volebního programu bylo za 8) „*Cestovní ruch, památky – centrum regionu*“, které se především ve spolupráci s CHKO Český ráj, neziskovými organizacemi aj. subjekty zaměřovalo na ochranu a revitalizaci území Českého ráje s podporou rozvoje turistiky a maximální využití finančních prostředků z dotací. Závěrečný bod 9) „*Finance*“ prosazoval jedině vyrovnané rozpočty města s postupným snižováním jeho zadluženosti. Volební kampaň v posledních komunálních volbách přišla MS ODS na 28 000 Kč. Lídr Špínka investoval 14 000 Kč a druhou polovinu zaplatili kandidáti z 2. a 3. místa.

„Od ústředny jsme na kampaň nedostali ani korunu, jelikož měli velké problémy s financováním své vlastní existence,“ popisuje situaci, kdy si propláceli volební kampaň pouze ze svých zdrojů. Díky tomu, že ODS skončila ve vládě, se ty preference zhroutily a tím pádem výsledek ODS ve volbách 2013 byl takový, jaký byl. *„Ta strana je hlavně živá z příspěvků, které dostává od státu za výsledky voleb a ten výsledek nebyl najednou 30 % nebo 20 %, ale byl 7 %,“* dále dodává, jak se finanční problémy ODS na státní úrovni podepsali i na financování té nižší úrovně politiky. *„Oni měli se všema uzavřený smlouvy, které museli plnit, takže se dostali do obrovských problémů, kdy na příjmové stránce bylo daleko méně, než na výdajové,“* uzavírá Špinka složitou finanční situaci ODS na parlamentní úrovni (ústní a písemná sdělení).

5.2.7 Svobodní

Strana svobodných občanů nebo také zkráceně Svobodní patří k relativně mladším politickým stranám, jelikož vznikla v roce 2009, kdy ji založil nynější europoslanec Petr Mach, který byl v květnu 2014 zvolen za Stranu svobodných občanů do Evropského parlamentu. Svobodní získali 5,24 % hlasů a jeden mandát. Lídr kandidátky Mach obdržel přes 13 000 preferenčních hlasů. Protože se jedná pořád o poměrně novou stranu, tak je nadále přiblížena jejich politická filosofie. Za nejcennější hodnoty, které chce tato strana podporovat a rozvíjet, považuje svobodu jednotlivce, svobodnou vůli člověka. Základem politického systému je pro Svobodné spravedlivá a svobodná soutěž osobností, myšlenek, iniciativ a projektů při respektování morálních a etických zásad. Strana svobodných občanů se hlásí k duchovnímu, kulturnímu a politickému dědictví západní civilizace. Strana svobodných občanů usiluje o návrat k předsocialistickým právním tradicím a o reformu právní filosofie. V Turnově vznikla místní organizace v roce 2012, kde se o její vznik postaral Vít Uličný, který působí jako předseda pro krajskou organizaci Svobodných a taktéž se ucházel o zastupitelský post v krajských volbách 2016, avšak mandát nezískal. Do zastupitelstva Turnova byl za Svobodné jako nestraník s jedním mandátem zvolen Vítězslav Sekanina. Do komunálních voleb 2014 v Turnově kandidovali čtyři členové za Stranu svobodných občanů. 23 členů na kandidátce bylo bez politické příslušnosti. Turnovská místní organizace má tedy aktuálně k září roku 2016 čtyři členy, tři muže a jednu ženu. Průměrný věk členů je pro místní organizace v Turnově 35 let. *„Na té krajské úrovni je členská základna, co se týče věku ohromně rozsáhlá, máme tam snad všechny věkové kategorie,“* uvádí předseda Uličný. *„Máme tam i sedmnáctileté,*

ze středních škol, kteří ještě vlastně nemůžou vykonávat politiku. Máme tam sedmdesátileté seniory, také spoustu členů ve středním či pokročilejším věku,“ dále dodává, jak je to s věkovou strukturou v jejich organizaci v Libereckém kraji. Cílenou kampaň na získání nových členů nedělají, ale během voleb nebo po nich se lidé začnou hlásit, že by se chtěli účastnit politiky jménem jejich strany. *„Máme dvě úrovně - ta první je příznivectví, kde lidé nejsou plnohodnotnými členy, ale pouze vyjadřují jistou podporu straně. V té druhé už se jedná o samotné členství,*“ vysvětluje, že mnoho aktivních a potencionálních kolegů nechce být členy, protože si nepřejí nést nálepku, že působí ve straně, jelikož spousta lidí to stále vnímá jako něco špatného. Na republikové nebo krajské úrovni politiky kromě Petra Macha (bývalého spolupracovníka prezidenta Václava Klause), jenž zastává funkci europoslance, zatím nikdo nepůsobí. V roce 2014 těsně před komunálními volbami se místní organizace Svobodných scházela na dvě až tři hodiny po dobu čtyř měsíců každý týden. Ve svém volebním programu Svobodní trvali na odpovědném hospodaření města a snižování zadluženosti a také na vyrovnaném rozpočtu. Dále odmítali „megalomanské“ projekty a spíše se zaměřovali na obnovu veřejných prostranství, jejich revitalizaci a pravidelnou údržbu. Podobný přístup chtěli také zavést k obnově a údržbě veřejné infrastruktury. Odmítali navyšování počtu městských úředníků a naopak byli pro podporu snižování byrokracie. *„Naším programovým cílem byl malý, efektivní a k občanům přátelský úřad.*“ Klasickou kampaň před komunálními volbami v podobě letáků do schránek, plakátů a veřejných akcí si z poloviny financovala místní organizace sama, druhou polovinou přispěla ústřední republiková organizace Strany svobodných občanů (ústní a písemná sdělení; Svobodní ©2017).

6 Výsledky a diskuse

Z provedené analýzy komunálních voleb lze říct, že v Turnově během komunálních voleb průměrně kandiduje osm politických stran a jedno nezávislé sdružení, což odpovídá Jüptnerově charakteristice větších středních obcí. Je nutné však podotknout, že Sdružení nezávislých kandidátů nehraje v Turnově „druhé housle“, ale naopak představuje velice významného aktéra místní politiky. Průměrný počet kandidátů do zastupitelstva činí za jednotlivá volební období 216,6 kandidátů, přičemž 131,6 bez politické příslušnosti, což v procentuálním vyjádření tvoří 60,76 % nestranných kandidátů. Nejnižší počet kandidátů byl v roce 1994, kdy se o zastupitelské mandáty ucházelo 136 adeptů a přitom 60 z nich kandidovalo bez politické příslušnosti, to je 44,11 %. Oproti tomu nejvíce kandidátů aspirovalo o zastupitelské pozice v roce 2014, konkrétně 291, z čehož 213 bez politické příslušnosti, tento poměr kandidatury mezi politicky příslušnými a nepříslušnými dosahuje hodnoty 73,20 %. Volební účast občanů v Turnově v komunálních volbách však s každým volebním obdobím klesá. Zatímco v roce 1994 byla účast voličů 68,09 %, rapidní pokles přineslo hned následující volební období, kdy participace v roce 1998 činila 54,38 %. Klesající tendenci volební účasti potvrzují i následující období. Rok 2002 zaznamenal 48,39% a rok 2006 46,28 %. V roce 2010 představovala účast voličů 45,25 % a celkově nejnižší byla zatím v roce 2014 a vykazovala již pouhých 41,80 %.

Výzkum lokální politického procesu nadále potvrdil slova předsedy místní organizace ODS Špinky a předsedy místní organizace ČSSD Hudce, že Turnov byl „odjakživa“ pravicově orientovaný. Dokládají to mimo jiné volební úspěchy politických stran, jakými jsou Občanská demokratická strana, která byla od voleb 1994 – 2014 společně se Sdružením nezávislých kandidátů – Nezávislý blok celkově nejúspěšnějším politickým subjektem v Turnově, a také úspěchy politické strany Volby pro město či Turnovské koalice v dřívějších komunálních volbách. Nicméně, doposud nejsilnější ODS obdržela ve volbách 2014 pouze dva mandáty a TURNOVSKÁ KOALICE se do zastupitelstva již neprobojovala. Volba pro město kandidovala naposledy při volbách 2006. Tyto dříve úspěšné politické subjekty v turnovském zastupitelstvu nahradili v posledním volebním období členové místních organizací mladších, nově vzniklých středových až středo-pravicových¹⁶ politických stran typu ANO 2011 s pěti mandáty

¹⁶ Klíma (2015) ve své publikaci zmiňuje tezi T. Lebedy z roku 2014, který na levoprávé škále zařadil ANO 2011 a TOP 09 na pravý střed.

a TOP 09 se čtyřmi mandáty. Zejména v případě ANO 2011 byl úspěch zapříčiněn manažerskými schopnostmi předsedy Knížka a jeho vazbou na známé turnovské osobnosti, především sportovce, kteří se na kandidátní listině ANO 2011 objevili. Díky svému volebnímu úspěchu vytvořilo hnutí ANO 2011 poměrně úzkou koalici s Nezávislým blokem, který devíti mandáty tradičně potvrdil sílu tohoto Sdružení nezávislých kandidátů v turnovských komunálních volbách. Současná opozice se po komunálních volbách 2014 skládá z TOP 09 disponující čtyřmi mandáty, uskupení Turnov potřebuje změnu, ČSSD (oba shodně po třech mandátech), ODS se dvěma mandáty a Svobodní s jedním mandátem. Poměr mandátů mezi koalicí a opozicí tedy v zastupitelstvu města Turnova činí 14:13.

Ve městě Turnov klesají a stárnou členské základny místních organizací politických stran, které se však ustavičně snaží do svých řad shánět novou, mladší krev, která by měla zájem se angažovat v místní politice. Takřka všechny politické subjekty musely na své kandidátní listiny obsazovat a shánět kandidáty bez politické příslušnosti. Jednotlivé volební programy a kampaně místních organizací, kterými chtějí politické subjekty získat přízeň voličů, jsou na komunální úrovni mnohdy vzájemně analogické, a tak bývá rozhodujícím faktorem při volbách spíše míra obsazení „známých“ a dlouholetých místních „osobností“ na kandidátní listině. Finanční pomoci na volební kampaně od hlavních republikových ústředních organizací se dostalo místní organizaci ČSSD, TOP 09, Straně svobodných občanů a také uskupení „Turnov potřebuje změnu“, která získala prostředky na kampaň od Strany zelených. Místní organizace ANO 2011, místní sdružení ODS a Sdružení nezávislých kandidátů – Nezávislý blok si volební kampaně financovaly kompletně ze svých vlastních zdrojů. Důležitost vazby mezi krajem a městem je zásadní, a tak se někteří zastupitelé či členové místních organizací (Hocke, Maierová – Nezávislý blok, Hudec – ČSSD, Knížek, Kříž - ANO 2011, Špinka – ODS, Uličný – Svobodní a další) chtějí participovat vyšší úrovně politiky, a také proto 7. a 8. října 2016 kandidovali v Libereckých krajských volbách.

7 Závěr

Město Turnov ležící v Libereckém kraji, v okrese Semily dle klasifikace Jüptnera patří mezi obce větší střední velikosti vyznačující se „polosoutěživým systémem“. Teorie Katze a Maira o poklesu členských základů místních politických organizací se potvrdila především u tradičních aktérů lokální politiky v Turnově, jakými jsou místní sdružení ODS, místní organizace ČSSD, ale i např. u mladší TOP 09. U místní organizace hnutí ANO 2011, které vzniklo jen pár měsíců před posledními komunálními volbami 2014, a k září 2016 disponovala sedmi členy, se tendence o vývoji členské základny projeví v následujících letech, nicméně podle Klímy (2015) je pro tyto strany „manažerského“ typu minimální členská základna typická. Následný vývoj členské základny se také teprve ukáže u místní organizace Strany svobodných občanů, jež v Turnově vznikla v roce 2012, a k září roku 2016 v ní účinkovali čtyři členové. Uskupení „Turnov potřebuje změnu“ je dle slov zakladatelky Pokorné jednorázový projekt cílený pro komunální volby 2014 a členskou základnu nemá žádnou. Sdružení nezávislých kandidátů – Nezávislý blok, důležitý aktér na poli turnovské politiky, který ke kandidatuře v komunálních volbách musí vždy získat přes tisíc podpisů, rovněž nedisponuje členskou základnou, avšak jejich kandidáti – výrazné místní osobnosti se sdružují výhradně kvůli komunálním volbám. Každopádně tuto tendenci klesajícího zájmu o politickou angažovanost a stárnutí členských základů lze označit jako trend, který může ohrožovat lokální zastupitelskou demokracii.

Město Turnov je charakteristické dlouhodobě nízkou mírou nezaměstnanosti, příznivou vzdělanostní strukturou obyvatel a velkým počtem firem a podnikatelů, což je zapříčiněno i jeho výhodnou geografickou lokalitou, skrze kterou vedou významné silniční a železniční tratě, které podnikatelským subjektům vytváří ideální podmínky pro obchod. Existence disponibilních ploch dává městu budoucí potenciál pro další rozvoj podnikatelských aktivit a přístupu nových investorů. Skutečnost, že Turnov vždy patřil k „podnikavým“ městům, se odráží i na místní politice a komunálních volbách, ve kterých voliči preferují více pravicově orientované politické strany, což reflektuje jejich volební úspěch a s jistou nepochybností se dá očekávat, že v Turnově budou i nadále sklízet větší úspěch právě politické subjekty nacházející se spíše v pravicové části politického spektra. V Turnově je možné nadále zpozorovat obdobné příčiny založení, principy fungování a typické prvky „bleskových stran“ popsanych Klímou. Vedle klasicky významného aktéra

na úrovni místní politiky v podobě Sdružení nezávislých kandidátů – Nezávislý blok zaznamenalo v posledních komunálních volbách 2014 výrazný úspěch nově vzniklé hnutí ANO 2011 a také TOP 09. Sukces těchto stran reprezentujících spíše širší střed politického spektra lze přisuzovat zejména na základě obsazení jejich kandidátních listin místními výraznými a známými osobnostmi, jakými jsou např. podnikatelé, učitelé, doktoři či sportovci. Především v případě místní organizace hnutí ANO 2011 také díky manažerským schopnostem jejich předsedy, podnikatele Knížka, který dokázal založit místní organizaci hnutí ANO 2011 na jaře v roce 2014 a sestavit kandidátní listinu, která na podzim téhož roku získala pět mandátů a po Nezávislém bloku se stala druhým nejúspěšnějším subjektem. Dalším faktorem, který do jisté míry také přispěl k úspěchu těchto politických subjektů, bylo jejich programové zaměření na dlouhodobě diskutované a probírané potřeby a přání místních občanů a disponibilní prostředky vynaložené na volební kampaň.

8 Seznam použitých zdrojů

Literatura:

BALÍK, Stanislav, 2005. *Metodologie výzkumu komunální politiky*. In FIALA, Petr, STRMISKA, Maximilián, (eds.) *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: CDK. ISBN 80-7325-074-8.

CABADA Ladislav, KUBÁT Michal a kol., 2002. *Úvod do studia politické vědy*. Praha: Eurolex Bohemia. 445 s. ISBN 80-86432-41-6.

ČMEJREK, Jaroslav, 2008. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství. 176 s. ISBN 978-80-87197-00-4.

ČMEJREK, Jaroslav a kol., 2009. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*. Praha: Kernberg Publishing, s. r. o. 133 s. ISBN 978-80-87168-10-3.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK, 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.

FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA, 1998. *Teorie politických stran*. Praha: Barrister & Principal. 263 s. ISBN 80-85947-31-5.

HEYWOOD, Andrew, 2004. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia. 465 s. ISBN 80-86432-95-5.

HLOUŠEK, Vít, KOPEČEK, 2005. Lubomír. *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. 379 s. ISBN 978-80-210-4249-0.

JÜPTNER, Petr. Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue*. 2004, roč. 10, č. 2, s. 80-101. ISSN 1211-0353.

JÜPTNER, Petr a Martin POLINEC, 2009. *Evropská lokální politika 2*. Praha: Institut politologických studií FSV UK. ISBN 978-80-254-3510-6.

KATZ, Richard S. a Peter. MAIR. 1994. *How parties organize: change and adaptation in party organizations in Western democracies*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications. 375 s. ISBN 0803979606.

KLÍMA, Michal, 1998. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix. 276 s. ISBN 80-86031-13-6.

KLÍMA, Michal, 2015. *Od totality k defektní demokracii: privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem*. Praha: Slon. 364 s. ISBN 978-80-7419-139-8.

SARTORI, Giovanni, 2005. *Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 468 s. ISBN 80-7325-062-4.

Elektronické zdroje:

BIEGUN, Wojciech, 2015. Największe atrakcje Czeskiego Raju – skalne miasta, zamki i wulkany. In: *Podroze.onet.pl* [online]. Grupa Onet.pl S.A., 24. 11. 2015 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://podroze.onet.pl/gdzie-na-weekend/czeski-raj-skalne-miasta-zamki-wulkany-i-rumcajs/b1wy7s>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Podíl nezaměstnaných osob podle krajů (stav k 31. 12.) (2005 – 2016). *Český statistický úřad*. [online]. 07. 02. 2017 (PDF). [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislechvy42dggohg#05>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volby do zastupitelstev obcí. *Český statistický úřad*. [online]. 2015 (PDF). [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32961978/22004716k5.pdf/70357efd-33ee-431c-b4a4-daa6f159b128?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Administrativní mapa Libereckého kraje. *Český statistický úřad* [online]. 13. 06. 2012 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/animovane_mapy

HRAD VALDŠTEJN, ©2000 - 2017. Podzimní letecký pohled. *Hrad-valdstejn.cz* [online]. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.hrad-valdstejn.cz/cs/fotogalerie/exterior-1.html>

CHAROUSEK, Pavel, 2014. Komunální volby 2014 (DÍL XVIII): Ustavující zasedání nového zastupitelstva. In: *Turnovskovakci.cz* [online]. Turnovskovakci.cz, 09. 11. 2014 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.turnovskovakci.cz/view.php?navezclanku=komun%C3%81ln&cisloclanku=2014110016>

CHAROUSEK, Pavel, 2014. Komunální volby 2014 (DÍL XVI): Turnov má novou vládu na roky 2014-2018. In: *Turnovskovakci.cz* [online]. Turnovskovakci.cz, 30. 10. 2014 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.turnovskovakci.cz/view.php?cisloclanku=2014100046>

CHAROUSEK, Pavel, 2013. Turnovská ODS mění „šéfa“, nastupuje mladá generace. In: *Turnovskovakci.cz* [online] Turnovskovakci.cz, 26. 02. 2013 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.turnovskovakci.cz/view.php?cisloclanku=2013020041>

INSTITUT PRO SROVNÁVACÍ POLITOLOGICKÝ VÝZKUM. *Databáze členů rad měst a obcí ČR* [online databáze]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://ispo.fss.muni.cz/modules/localelections/>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Monitor státní pokladny. *MFČR: Ministerstvo financí České republiky* [online]. MFČR, ©2005-2013 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2016/obce/detail/00276227#rozpocet-souhrn>

MOCHAL, Richard, 2012. Základní informace města Turnov. In: *Turnov.cz* [online]. Public4u, 18. 04. 2012 [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <http://www.turnov.cz/cs/mesto/zakladni-informace-1.html>

MOCHAL, Richard, 2014. Historie složení ZM a RM. In: *Turnov.cz* [online]. Public4u, 08. 06. 2012, 07. 11. 2014 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.turnov.cz/cs/mesto/zastupitelstvo-mesta/historie-slozeni-zm-a-rm.html>

MOCHAL, Richard, 2016. Radniční listy 2016. In: *Turnov.cz* [online]. Public4u, 30. 12. 2015, 29. 11. 2016 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.turnov.cz/cs/zpravy/radnicni-listy/radnicni-listy-2016.html>

NEZÁVISLÝ BLOK. Program Nezávislého bloku. *Nezavislyblok.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.nezavislyblok.cz/program>

ODBOR ROZVOJE MĚSTA, 2013. Strategický plán města Turnova In: *Turnov.cz* [online]. Public4u, 08. 06. 2012, 27. 01. 2017 (PDF). [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.turnov.cz/cs/mesto/uzemni-plany-rozvoj-a-mpz/strategicky-plan-mesta.html>

PREISLEROVÁ, Klára, 2015. Zápis zastupitelstva z ustavujícího zasedání dne 6. Listopadu 2014. In: *Turnov.cz* [online] Public4u, 02. 07. 2015, (PDF). [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.turnov.cz/cs/mesto/zastupitelstvo-mesta/usneseni-a-zapisy.html>

SVOBODNÍ, ©2017. Politická filosofie. *Svobodni.cz* [online]. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <https://web.svobodni.cz/program/politicka-filosofie>

ŠUPÍKOVÁ, Anna, 2017. Konec roku překvapil nárůstem počtu živnostenských oprávnění. In: *Turnov.cz* [online]. Public4u, 24. 01. 2017 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.turnov.cz/cs/zpravy/mestsky-urad-informuje/konec-roku-2016-prekvapil-narustem-poctu-zivnostenskych-opravneni.html>

VOLBY. Zastupitelstva obcí. *Volby.cz* [online]. Český statistický úřad, ©2017 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://volby.cz/>

VZDÁLENOST MĚST, ©2014. Vzdálenosti mezi místy a plánovač cest. *Vzdalenostmest.cz* [online]. [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.vzdalenostmest.cz/cesko>

Další zdroje:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

ČSN ISO 690. *Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů*. [online] (PDF). Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2011. Dostupné z: <http://www.citace.com/CSN-ISO-690.pdf>

ČZU v Praze, 2017. *Požadavky pro předkládání diplomových prací*. Praha: Reprografické studio Provozně ekonomické fakulty.

Ústní a písemná sdělení:

HOCKE, Tomáš. Sdružení nezávislých kandidátů – Nezávislý blok. Turnov: kancelář starosty, 9. září 2016

HUDEC, Tomáš. Místní organizace ČSSD. Turnov: Salón u Supa, 1. září 2016

KNÍŽEK, Jaroslav. Místní organizace hnutí ANO 2011. Turnov: kancelář Effectconsulting, a. s. v Turnově, 2. Září 2016

LOUKOTA, Michal. Místní organizace TOP 09. Turnov: Základní škola Skálova Turnov, 22. srpna 2016

POKORNÁ, Martina. Uskupení Turnov potřebuje změnu. Turnov: notářská kancelář, 25. srpna 2016

ŠPINKA, Tomáš. Místní organizace ODS. Turnov: kancelář sportovního areálu Maškova zahrada, 30. srpna 2016

ULIČNÝ, Vít. Místní organizace Strany svobodných občanů. Turnov: Maškovka Turnov, 8. Září 2016

9 Přílohy

Příloha č. 1 – Seznam otázek

Starosta Turnova a předseda Sdružení nezávislých kandidátů – Nezávislý blok

Ing. Tomáš Hocke:

1. Jak vzniklo a kdo byl zakladatelem tohoto sdružení nezávislých kandidátů?
2. Jaký vývoj má členská základna Nezávislého bloku v Turnově?
3. Snažíte se nějakým způsobem oslovit nové členy? Na koho se zaměřujete?
4. Účastní se některý z Vašich kandidátů vyšší úrovně politiky?
5. Jak často se scházíte v běžném nevolebním roce? A jak často ve volebním roce?
6. S jakým volebním programem jste vstupovali do posledních komunálních voleb 2014?
7. Jakým způsobem jste sestavovali kandidátní listinu? Koho jste obsazovali na přední místa?
8. Zmínil jste, že kandidujete v krajských volbách 2016, mohl byste říct, jaký přínos by mělo Vaše zvolení do krajského zastupitelstva pro Turnov?
9. Co byste jako krajský zastupitel chtěl v Turnově zrealizovat?
10. Jak probíhaly kampaně Nezávislého bloku před komunálními volbami 2014? Jaké byly slogany? Financovali jste kampaně z vlastních zdrojů?
11. Jak dlouho probíhala volební kampaň Nezávislého bloku?
12. Mohl byste se vyjádřit k tvorbě povolební koalice s místním hnutím ANO 2011, která byla hodně diskutovaným tématem po volbách?

Předseda místní organizace hnutí ANO 2011, člen rady Ing. Jaroslav Knížek:

1. Mohl byste popsat vznik a vývoj místní organizace hnutí ANO 2011 v Turnově?
2. Jaká je aktuální členská základna? Kolik v ní účinkuje mužů, kolik žen, kdo z nich je vysokoškolsky vzdělaný a jaký je věkový průměr?
3. Jak často jste se scházeli, když místní organizace vznikla na jaře ve volebním roce 2014 a vy jste se rozhodli kandidovat?
4. Jakým způsobem jste sestavovali kandidátní listinu?
5. Jaký byl hlavní důvod Vaší kandidatury do zastupitelstva města Turnova?
6. Jaký byl volební program hnutí ANO 2011 pro komunální volby v Turnově?
7. Co si myslíte o zaujetí proti hnutí ANO 2011 při tvorbě povolební koalice s Nezávislým blokem?
8. Jak často se jako koaliční partneři scházíte?
9. Jaký byl Váš volební program? Jaké byly jeho hlavní hesla a podhesla?
10. Účastní se někdo z místní organizace vyšší úrovně politiky?
11. Jak probíhaly volební kampaně? Na co jste se zaměřovali? Jaké formy kampaně jste uskutečňovali?
12. Přispěl Vám předseda hnutí ANO 2011 Andrej Babiš na kampaně v komunálních volbách?

Předseda místní organizace TOP 09, zastupitel Mgr. Michal Loukota

1. Kdy vznikla místní organizace TOP 09 v Turnově?
2. Jaký je vývoj členské základny? Má vývoj počtu členů sestupnou, či vzestupnou tendenci?
3. Kolik v členské základně figuruje mužů, kolik žen, jaký je jejich průměrný věk a kolik v ní je počet vysokoškolsky vzdělaných členů?
4. Účastní se někdo z místní organizace TOP 09 vyšší úrovně politiky? Pokud ano, kdo? A jaké úrovně?
5. Jakým způsobem se snažíte získat nové členy do svých řad místní organizace?
6. Jak často se scházíte v nevolebním roce a jak intenzivně probíhají schůzky během volebního roku?
7. Jak probíhá příprava na komunální volby v místní organizaci TOP 09?
8. Jaké byly Vaše volební priority? S jakými programovými hesly a podhesly jste vstupovali do posledních komunálních voleb 2014?
9. Jakým způsobem jste sestavovali kandidátní listinu pro volby 2014 v Turnově?
10. Jaká je vaše vazba na sestavování kandidátních listin pro krajské volby?
11. Jak probíhaly volební kampaně TOP 09 v Turnově? Jak byly financovány? Podílela se na financování kampaně i celostátní organizace TOP 09?

Zakladatelka uskupení „Turnov potřebuje změnu“, Mgr. Martina Pokorná

1. Proč, kdy a za jakým cílem vzniklo uskupení „Turnov potřebuje změnu“?
2. Co Vás dovedlo k založení tohoto uskupení a opuštění „Turnovské koalice“?
3. Jakým způsobem jste sestavovali kandidátní listinu?
4. Na koho jste se při výběru kandidátů zaměřili a na jaké pozice jste je obsazovali?
5. Jak často probíhaly schůze Vašeho uskupení „Turnov potřebuje změnu“?
6. Kdy jste začala sestavovat kandidátní listinu? Jaký byl průměrný věk kandidátů a jaké bylo jejich vzdělání?
7. Účastní se někdo z kandidátů vyšší úrovně politiky?
8. Jaký byl volební program uskupení „Turnov potřebuje změnu“ pro komunální volby 2014
9. Kdo Vám pomáhal financovat volební kampaň?
10. Proč jste po volbách rezignovala na post zastupitele a budete v následujícím volebním období kandidovat do zastupitelstva?

Předseda místní organizace ČSSD, zastupitel Tomáš Hudec

1. Jak vznikla a jaký byl vývoj místní organizace ČSSD v Turnově?
2. Jaký je počet členů? Jaký je věkový průměr a počet vysokoškolsky vzdělaných členů? Má vývoj členské základny vzestupnou, či sestupnou tendenci?
3. Čím si vysvětlujete pokles členské základny místní organizace ČSSD?
4. Jakým způsobem jste sestavovali kandidátní listinu pro komunální volby 2014 v Turnově?
5. Jak často se musí členové ČSSD scházet v běžném nevolebním roce a jak intenzivně se scházejí ve volebním roce?
6. Účastní se někdo z členů místní organizace ČSSD vyšší úrovně politiky?
7. Jak probíhala Vaše volební kampaň v Turnově? Kolik finančních prostředků jste vynaložili a kolik přispěla centrála ČSSD z Prahy?
8. Na kolik přišla volební kampaň Pavla Ploce, který za ČSSD kandidoval na podzim 2016 do senátu?
9. Jak jste byli spokojeni se ziskem třech mandátů ve volbách 2014? Očekávali jste více, nebo méně, když dlouhodobě jsou v Turnově úspěšnější pravicové strany?
10. Kolik financí vynaložila ČSSD na krajské volby 2016?
11. Jaké bylo programové motto ČSSD pro komunální volby 2014 v Turnově? Jaké byly priority tohoto programu a hlavní hesla?

Předseda místní organizace ODS, Ing. Tomáš Špínka

1. Kdy a jak vznikla místní organizace ODS v Turnově?
2. Jaká je aktuální členská základna a její vývoj? Vzestupná, či sestupná tendence?
3. Jaký je průměrný věk členů místní organizace ODS a úroveň jejich vzdělání?
4. Snažíte se nějakým způsobem oslovovat nové, mladší členy, aby vstoupili a angažovali se v politickém dění?
5. Kolik členů má rada místní organizace ODS?
6. Účastní se někdo z členů místní organizace ODS vyšší úrovně politiky?
7. Jakým způsobem jste sestavovali kandidátní listinu pro komunální volby v roce 2014 v Turnově?
8. Jak často jste se scházeli v minulém volebním období (2010-2014), když jste měli podstatnou část členů v radě města?
9. Čím si vysvětlujete, že byl Turnov vždy pravicově orientovaný a získávali v něm úspěch politické subjekty směřující na levoprávní škále právě tímto směrem?
10. Jak často se scházíte v tomto období, když stojíte v opozici a disponujete namísto šesti mandátů z minulého období, dvěma mandáty?
11. Jaké bylo programové motto ODS pro komunální volby 2014 v Turnově? Jaké byly priority tohoto programu a hlavní hesla?
12. Dostali jste nějaké finance od centrály ODS v těchto posledních komunálních volbách?
13. Jaký byl důvod toho, že Vám centrála ODS neposlala žádné prostředky na financování nižší úrovně politiky?

Předseda místní organizace Strany svobodných občanů, Ing. Vít Uličný

1. Kdy vznikla místní organizace strany Svobodných v Turnově a jaká je její základní idea?
2. Kolik má aktuálně v roce 2016 členů? Kolik mužů a žen a jaký je věkový průměr členů?
3. Jaká je Vaše vazba jako předsedy místní organizace na krajskou úroveň?
4. Snažíte se nadále shánět nové členy či vytvářet nějaké kampaně na získání nových členů?
5. Proč si myslíte, že někteří příznivci Strany svobodných občanů přesto nechtějí vstoupit do politické strany?
6. Působí někdo z členů na vyšším stupni politiky?
7. Jak často probíhaly schůze místní organizace Svobodných před komunálními volbami 2014 v Turnově?
8. Jaké bylo programové motto Svobodných pro komunální volby 2014? Jaké byly priority tohoto programu a hlavní hesla?
9. Jak probíhala volební kampaň místní organizace v Turnově? Jak byla financována a přispěla Vám ústřední republiková organizace nějakou částkou?
10. Jaký jste si představovali zisk mandátů v zastupitelstvu Turnova a jak jste byli spokojeni s výsledkem?